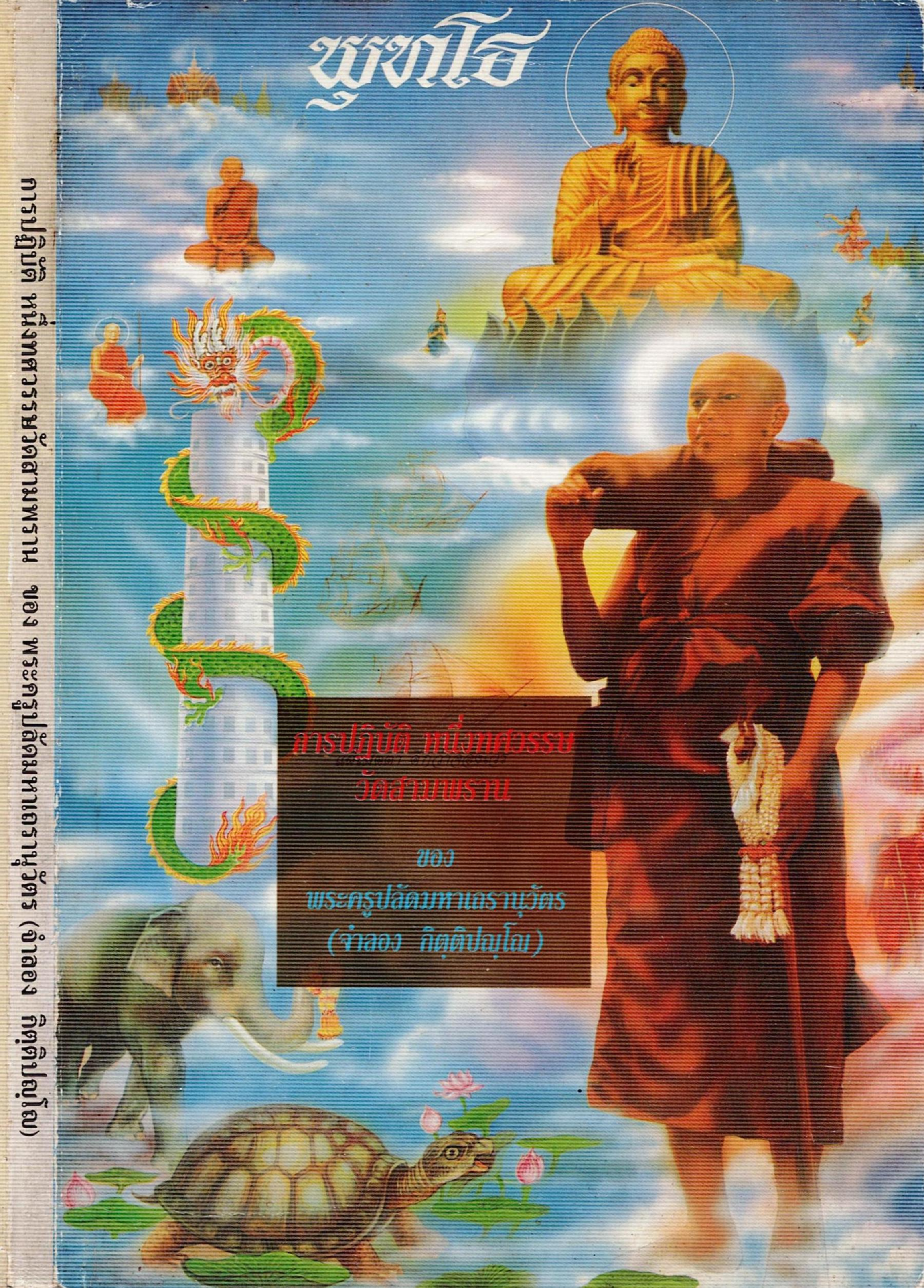

การปฏิบัติ หนึ่งทศวรรษวัดสามพราน ของ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺติปญฺโญ)

"การปฏิบัติ หนึ่งทศวรรษ วัดสามพราน"

รวบรวมโดย

คณะสงฆ์ วัดสามพราน
(พุทโธภาวนา)

ต.ยายชา อ.สามพราน

จ.นครปฐม

พรรษา ๒๕๓๘

พระบรมราโชวาท
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

"คนเราต้องมีศาสนาคือความคิด หรือสิ่งที่คิดประจำใจ อันเป็นแนวทางปฏิบัติในใจประจำตัว และต้องมีการศึกษาคือความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจทั้งนี้ด้านวัตถุนี้เพื่อประกอบกับตัว เพื่อที่จะมีชีวิตยู่ได้ ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งที่จะแยกกันไม่ได้

ประเทศชาติกำลังพัฒนาในทุกด้าน และต้องการความสามัคคี ความสงบเรียบร้อย ผลดีทั้งปวงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยประชาชนมีหลักของใจอันมั่นคง มีศรัธาและปัญญาอันถูกต้องและปฏิบัตตนอยู่ในทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมกรณียกิจอันสำคัญคือการส่งประชาชนให้มีพระรัตนตรัยและธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักของใจ และความประพฤติด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

ถึงแม้เราจะอยู่ท่ามกลางความเจริญรุดหน้าแห่งยุคปัจจุบันอย่างไรเราก็ทอดทิ้งการศึกษาทางด้านจิตใจและศีลธรรมจรรยาไม่ได้ ตรงข้ามเราควรจะเอาใจใส่สั่งสอนกันให้หนักแน่นทั่วถึงยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความคิด ความเข้าใจ ถูกต้องสอดคล้อง กับสถานการณ์แวดล้อมที่วิวัฒนาการไปไม่หยุดยั้ง"

คำปรารภ

หนังสือ หนึ่งทศวรรษ พัฒนาการวัดสามพรานนี้ คณะหมู่สงฆ์วัดสามพรานรวบรวมจัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาทั้งหมด เริ่มต้นแต่ประวัติความเป็นมาของวัดและคณะบุคคล ผู้ร่วมก่อสร้างวัดสามพรานว่ามีความเป็นมาอย่างไร ซึ่งความเป็นมาทั้งหมดอยู่ในช่วง10 ปี ของการสร้างวัด ถ้าหากเป็นเด็กก็ถือได้ว่าอยู่ในช่วงของปฐมวัย ยังจะต้องจะเจริญพัฒนาการไปมากกว่านี้ แต่ถึงจะเป็นระยะเริ่มต้นทุกสิ่งทุกอย่างที่กำลังก่อสร้าง ก็ถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานที่ค่อนข้างมั่นคงสมกับเจตนารมณ์ของผู้ถวายที่ดินและเจตนารมณ์ของหลวงพ่อ

ความอุตสาหะบากบั่นพากเพียรของการสร้างวัดก็เป็นไปตามกำลังดังที่สายบุญและผู้ใคร่ต่อการปฏิบัติได้เห็น โดยเฉพาะความอดทนความเมตตาซึ่งเป็นบารมีธรรมของหลวงพ่อ และจิตศรัทธาของผู้ใฝ่ธรรมใฝ่กุศลทั้งหลายได้ร่วมแรงร่วมใจกันสละปัจจัยตามกำลังศรัทธาเป็นผลให้ก่อเกิดวัตถุขึ้น ถึงแม้งานสาธารณูปการจะเป็นงานหนักสำหรับสมภารเจ้าวัด แต่กล่าวสำหรับหลวงพ่อ และศิษยานุศิษย์ กลับไม่ยากมากนัก เพราะความที่ทุกคนเป็นผู้เข้าใจวัตถุประสงค์ และความต้องการให้เกิดมี ทุกสิ่งจึงเกิดขึ้นได้ แม้ว่าความสมบูรณ์ของประวัติอาจจะไม่ละเอียดนัก เนื่องจากความรีบด่วนและมีเวลาจำกัด พร้อมกับผู้ที่มีความสำคัญที่จะให้ข้อมูล เพิ่มเติมคือ หลวงพ่อเจ้าอาวาส กำลังผจญมาร ถูกกล่าวหาต้องคดีอาญา โดยผู้ไร้ศีลไร้ธรรมอย่างขาดเหตุขาดผล ขาดความเป็นจริง จึงต้องรอผลพิสูจน์จากศาลผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมของประชาชนชาวไทยทั่วแผ่นดินต่อไป

ในแต่ละบทเป็นบทที่น่าศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมของหลวงพ่อที่ได้บำเพ็ญมาตลอดระยะ 10 กว่าปี มีทั้งวัตถุธรรม ปริศนาธรรม เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดทำ–จัดสร้าง ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่ออะไร นอกจากผู้มีปัญญา ผู้มาพบมาดูมาเห็นจะเข้าใจได้ ด้วยภูมิปัญญา แล้วนำพาตนให้ตั้งอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นทางหลุดพ้น คณะผู้จัดทำยังได้นำเอาข้อมูลคำสอนอันเป็นประโยชน์ต่อการประพฤติปฏิบัติของครูบาอาจารย์ผู้รู้ดี รู้ชอบมาลง

ไว้ เพื่อให้ได้สาระมากยิ่งขึ้น เช่นคำสอนของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, ท่านอาจารย์เจ้าคุณพระเทพเวที เป็นต้น ดังมีรายละเอียดในหนังสือแล้ว

ด้านคุณประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ผู้อ่านสามารถรู้ได้จากงานสังคมสงเคราะห์–ศาสน–สงเคราะห์ รวมทั้งโครงการสงเคราะห์ชาวเขา ที่ผู้ไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของหลวงพ่อ กำลังนำมาเป็นเหตุล้มล้างหลวงพ่อ และทำลายศรัทธาสายบุญ ยุยงก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชาวไทย ต่อสถาบันพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการทำเพียงเพื่อสนองกิเลสของหมู่ของพวกโดยไม่มองถึงคุณค่า และศักยภาพของการรวมพัฒนามนุษย์ ตามหลักการของพระศาสนาที่ศาสดาได้สอนไว้การเข้าถึงหลักการของพระศาสนามิใช่เป็นความประสงค์ขององค์พระศาสดามิใช่หรือ ?

ขีดจำกัดของระยะเวลาอาจจะก่อให้เกิดความบกพร่องของความน่าจะสมบูรณ์ของหนังสือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำน้อมรับความบกพร่องทุกประการ และมีความยินดีรับคำชี้แนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการจัดพิมพ์ในคราวต่อไป ขออนุโมทนาคุณโยมจิรพรรณ ทัพซ้าย ศูนย์คอมพิวเตอร์ 3495 ที่ได้เอื้อเฟื้อในการพิมพ์ต้นฉบับ ขอกราบขอบพระคุณในบทเขียนของคณะครูบาอาจารย์ทุกรูป ที่ได้นำมาลงไว้ในเล่ม เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ว่า "คน–งาน–การปฏิบัติ 1 ทศวรรษ ของวัดสามพราน"

หวังว่าท่านผู้อ่านคงได้สารัตถประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ คุณงามความดีอันเกิดจากประโยชน์ ขอเชิญชวนทุกท่านได้แผ่เป็นเมตตา ให้สรรพสัตว์ได้รับผลบุญส่วนนี้โดยพร้อมเพรียงกันเทอญ.... สาธุ–สาธุ–สาธุ อนุโมทามิ

คณะศิษยานุศิษย์

ผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

คำปรารภ	๑
ประวัติวัดสามพราน	๑๔
ชีวประวัติ	๒๐
ลักษณะและปฏิปทาของหลวงพ่อภาวนาพุทโธ	๓๐
การปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่	๓๘
งานสังคม–ศาสนสงเคราะห์	๔๘
งานสาธารณูปการภายในวัด	๖๕
งานการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์	
โครงการสงเคราะห์ชาวเขา (โครงการ ๑)	๘๒
โครงการสงเคราะห์ทุนการศึกษาแด่พระภิกษุ–สามเณร (โครงการ ๒)	๙๑
มุตโตทัย	๙๔
จากเทศากานุสรณ์ พระราชนิโรธรังษี (เทศก์ เทศรังสี)	๑๐๓
หลวงปู่ฝั้น อาจาโร	๑๐๗
โลกฤาขาดธรรมได้ จำเป็นต้องมีกฎหมาย	๑๑๓
วิธีปฏิบัติของผู้มีเวลาน้อย	๑๑๗
จากหนังสือความลับสุดยอดของหลวงพ่อพุทธทาส อินทปญฺโญ	๑๑๙
ปาฐกถาธรรมบางตอนของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก	๑๒๓
เรื่องภาวนา	๑๓๓

พระคุณหลวงพ่อภาวนาพุทโธพร้อมด้วยหมู่สงฆ์ญาติโยม กำลังน้อมเกล้าถวายเครื่องสักการะ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก

เมื่อครั้งพระองค์ทรงโปรดเกล้าพระกรุณา เสด็จมาโปรดประทานพรโอวาทให้พุทธบริษัทที่โรงเจชั้นที่ ๓ ของพุทโธภาวนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓

ขอพรบารมีคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรมเจ้า คุณพระสงฆ์เจ้า พระแก้วมรกต องค์สมเด็จพระสังฆราช องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยองค์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จงได้แผ่เมตตาพระบารมีคุ้มครองรักษาให้ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กระทรวง จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน วงศ์ตระกูล และลูกหลาน ครอบครัว ของไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ พสกนิกรของพระองค์ทุก ๆ คน ให้ได้เกิดความร่มเย็นเป็นผาสุกทุกทั่วหน้ากัน ให้ทุกคนในชาติจงได้ตั้งมั่นอยู่ในความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สมัครสมานสามัคคี มีเมตตาไมตรีจิตต่อกัน ให้ทุกคนจงเคารพอยู่ในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ปฏิบัติอยู่ในคำสอนของพระพุทธองค์ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหนทางไม่มีกรรม ไม่มีเวรต่อกัน มีองค์พุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นที่พึ่งร่วมกัน ให้ทุกคนในชาติได้มาปฏิบัติอยู่ใน ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ สู่มรรคผลนิพพานทุกคนทุกท่านเทอญ... สาธุ สาธุ สาธุ อนุโมทามิ

คณะพระธุดงค์ที่ปฏิบัติดีย่อมเคารพและกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ และเป็นเนื้อนาบุญแก่ญาติโยม ที่ป่าช้าบ้านคกเว้า อ.ปากชม จ.เลย

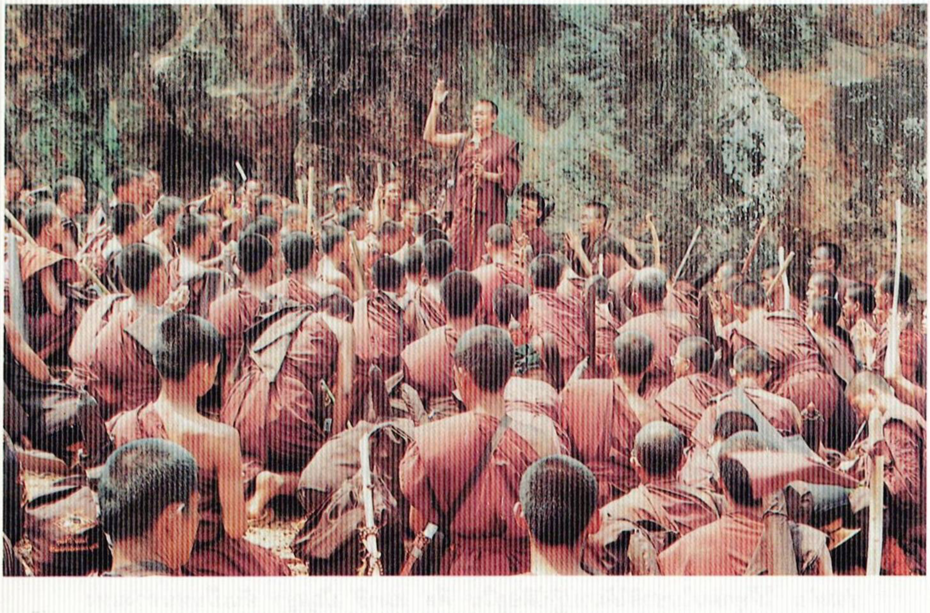

วัดถ้ำภูเขาทอง อ.ปากชม จ.เลย เมื่อมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

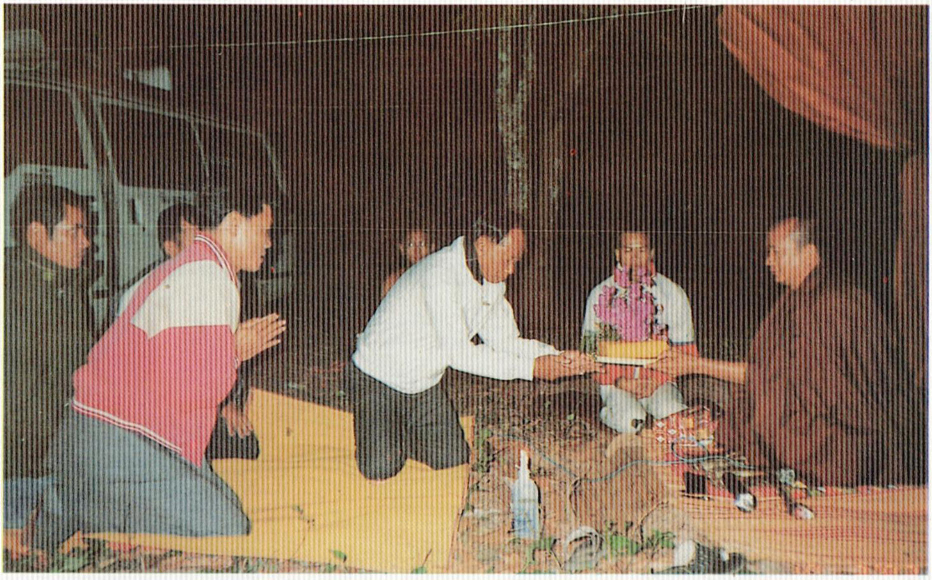

พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เข้ากราบนมัสการขอพรจากหลวงพ่อภาวนาพุทโธ เมื่อ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ขณะปักกลดอบรมคณะพระธุดงค์ที่ป่าช้า บ้านคกเหลาใต้ อ.ปากชม จ.เลย

นายตำรวจ สภอ.ปากชม เข้ากราบนมัสการขอพรบารมีหลวงพ่อ เพื่อเป็นสิริมงคลเมื่อครั้งหลวงพ่อนำคณะพระธุดงค์ปักกลดที่ป่าช้าบ้านคกเว้า อ.ปากชม จ.เลย

พล.ต.ท.ธงชัย ไชยรักษ์ มาเป็นประธานในพิธีทอดผ้าป่าสามัคคี สายบุญพุทโธภาวนา สร้างโรงเจพุทโธภาวนา

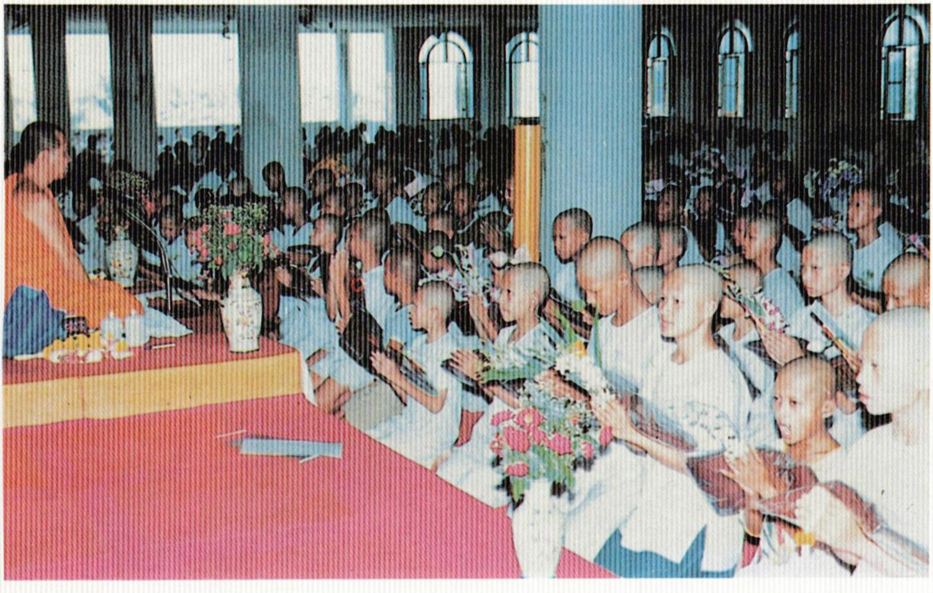

พระเดชพระคุณหลวงพ่อเจ้าคณะตำบล อำเภอสามพราน วัดเดชาอนุสรณ์ มาเป็นอุปัชฌาย์ บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ณ พุทโธภาวนา เมื่อเมษายน ๒๕๓๕

สองฝั่งโขงชายแดนพี่น้องไทย-ลาว ซึ่งเป็นเส้นทางที่หลวงพ่อนำพาหมู่สงฆ์พุทโธภาวนา หมู่สงฆ์พระธุดงค์ ออกปฏิบัติเดินธุดงค์

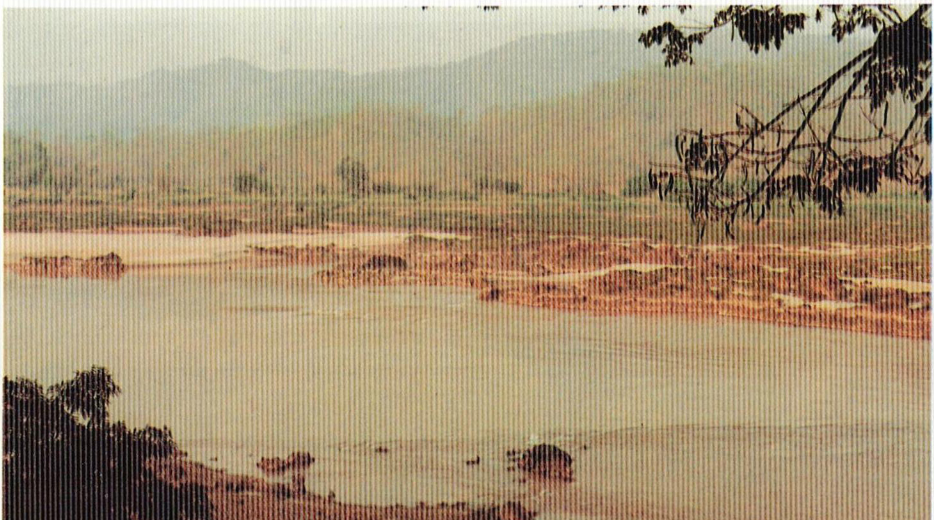

สู่ชายแดนพี่น้องไทย-ลาว ตามเลียบริมฝั่งแม่น้ำโขง เพื่อเจริญรอยตามครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่ฝั้น ในสถานที่ท่านเคยปฏิบัติมาก่อน

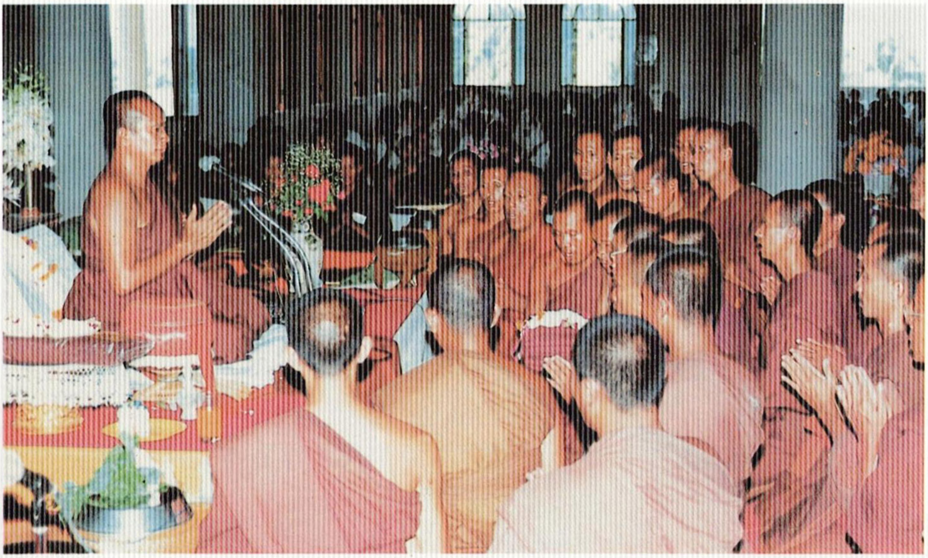

หมู่สงฆ์พระธุดงค์คณะศิษย์ กำลังอธิษฐานจิตถวายผ้าไตรจีวรเพื่อผลัดเปลี่ยนจีวรใหม่ให้หลวงพ่อเมื่อหลังกลับจากปฏิบัติเดินธุดงค์กลับมาแล้วที่พุทโธภาวนา เมื่อ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

คณะพระธุดงค์กำลังรับฟังธรรมโอวาทหลวงพ่อด้วยความปลื้มปิติ ที่ป่าช้าบ้านแม่เบี้ย อ.ปากชม จ.เลย เมื่อมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

วันมหามงคล พิธีอาราธนาอัญเชิญองค์หลวงพ่อพุทโธภาวนา พระประธานองค์ใหญ่อันศักดิ์สิทธิ์ขึ้นประดิษฐาน ณ ดาดฟ้าโรงเจพุทโธภาวนา ชั้นที่ ๔

เพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้เคารพกราบไหว้ สักการะบูชา เพื่อความร่มเย็นเป็นสิริเป็นมงคล

วันมหามงคลพิธีอาราธนาอัญเชิญองค์หลวงพ่อพุทโธภาวนา พระประธานองค์ใหญ่อันศักดิ์สิทธิ์ ขึ้นประดิษฐาน ณ บนดาดฟ้าโรงเจ พุทโธภาวนาชั้นที่ ๔

เพื่อให้พุทธบริสัตย์เคารพกราบไหว้ สักการะบูชา เพื่อความร่มเย็นเป็นศิริ เป็นมงคล

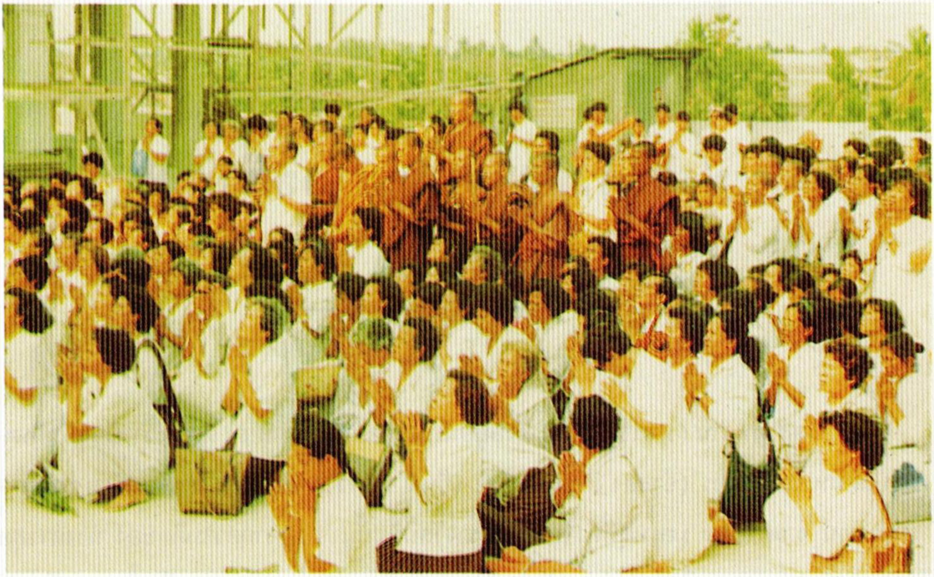

หลวงพ่อนำพาหมู่สงฆ์คณะศิษย์อธิษฐานจิตขอพร เฉพาะหน้าหลวงพ่อพุทโธภาวนา ก่อนออกธุดงค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

หลวงพ่อนำหมู่สงฆ์พระธุดงค์คณะศิษย์ ทำพิธีมงคลอัญเชิญพระอุณาโลมและพระเนตร ขึ้นประดิษฐานองค์หลวงพ่อพุทโธภาวนา ที่ดาดฟ้าโรงเจ ชั้นที่ ๔

ประวัติวัดสามพรานโดยสังเขป

วัดสามพราน (พุทโธภาวนา) ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 39 ไร่ 3 งาน 52 ตารางวา ปัจจุบันมีพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺติปญฺโญ) เป็นเ จ้าอาวาส ตั้งอยู่ในเขตตำบลสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม มูลเหตุที่ทำให้มีการสร้างวัดนี้ขึ้นนั้น มาจากความคิดของ นางสาวสุดาภรณ์ ชุ้นสามพราน เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือพระพุทธศาสนา อาชีพค้าขาย ปัจจุบันมีเคหสถานอยู่ที่บ้านเลขที่ 130/11 ถ.สุขาภิบาล หมู่ที่ 8 ต.สามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม เป็นผู้มีจิตอันประกอบด้วยศรัทธาอย่างมั่นคงในบวรพุทธศาสนา โดยเฉพาะมีความสนใจในการปฏิบัติธรรม และกิจกรรมต่างๆ ของคณะสงฆ์ไทยซึ่งดำเนินการโดยพระอาจารย์จำลอง กิตฺติปญฺโญ วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จึงได้ถวายความอุปถัมภ์ในการปฏิบัติธรรม และกิจกรรมต่างๆ ตลอดมา ต่อมานางสาวสุดาภรณ์ ชุ้นสามพราน พร้อมทั้งคณะญาติมิตรพิจารณาเห็นว่า ในท้องที่เขตอำเภอสามพราน มีประชาชนเป็นจำนวนมากสนใจในการปฏิบัติธรรมแต่ยังไม่มีสถานที่เป็นสำนักการปฏิบัติธรรม จึงได้ถวายที่ดินจำนวน 5 ไร่ 3 งาน 52 ตารางวาเพื่อจัดตั้งเป็นสำนักปฏิบัติธรรม จากนั้นคณะกรรมการมีพระอาจารย์จำลอง กิตฺติปญฺโญ, นายสุธน จุลสิทธิโยภา นางสาวสุดาภรณ์-นางสาวสุวิมล ชุ้นสามพราน เป็นต้น ร่วมกับท่านสาธุชนทั้งหลาย ได้ร่วมกันสร้างที่พำนักสงฆ์ และสถานที่ปฏิบัติธรรมและใช้ชื่อครั้งแรกว่า "สำนักสงฆ์พุทโธภาวนา ชุ้นสามพราน" ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2526 เป็นต้นมา

การปฏิบัติธรรมของสำนักสงฆ์พุทโธภาวนาแห่งนี้ ได้กลายเป็นศูนย์รวมของเหล่าพุทธศาสนิกชน-ผู้ใคร่ต่อการปฏิบัติและฝึกฝนอบรมจิตเป็นจำนวนมาก โดยได้รับความอุปถัมภ์บำรุงจากบรรดาข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน เป็นอย่างดี มีพระสงฆ์จำนวนมากมาปักกลดถือธุดงควัตรเป็นประจำ อีกทั้งผู้อำนวยการสอน คือ พระอาจารย์จำล่อง กิตฺตปญฺโญ ได้เปิดการ

สอนปฏิบัติธรรมแก่ประชาชนทั่วไป มีผู้สนใจในการปฏิบัติธรรม–ฝึกฝนอบรมจิต เป็นประจำทุกวันพระ–อาทิตย์ โดยเฉพาะในเทศกาลและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทางสำนักสงฆ์พุทโธภาวนาได้จัดให้มีการบวชชีพราหมณ์และการอบรมสมาธิภาวนามาโดยตลอด

ต่อมานางสาวสุดาภรณ์ ชุ่นสามพราน ผู้อุปถัมภ์ของสำนักสงฆ์ ได้มีศรัทธาปสาทะ ถวายเงิน 1 แสนบาท เพื่อจัดตั้งมูลนิธิในการทำนุบำรุงสำนักฯ และมีผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ร่วมสมทบอีกเป็นจำนวน 200,000 บาทเศษ ทางคณะกรรมการของสำนักฯ จึงขอยื่นจดทะเบียนเป็นมูลนิธิต่อทางราชการ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะสำนักฯ ยังไม่ได้รับการยกฐานะเป็นวัด ทางคณะสงฆ์ของจังหวัดนครปฐม ได้ร่วมกับทางราชการหาแนวทางแก้ไข จนสามารถจดทะเบียนเป็นมูลนิธิได้และเมื่อต้นเดือนมกราคม 2529 ทางราชการอำเภอสามพราน ได้แนะนำให้คณะกรรมการผู้บริหารสำนักสงฆ์พุทโธภาวนา ดำเนินการโอนที่ดินและสังหาริมทรัพย์อสังหาริมทรัพย์ ทั้งหมดให้เป็นศาสนสมบัติเพื่อจะได้ยกฐานะของสำนักฯ ให้เป็นวัดถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทยต่อไป

ทางคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบ และได้ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของทางคณะสงฆ์ และทางราชการโดยลำดับ จนได้รับการประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการตั้งวัดในพระพุทธศาสนามีนามว่า "วัดสามพราน" เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2528 จากนั้นต่อมาพระราชคุณาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครปฐม จึงได้แต่งตั้งพระอาจารย์จำลอง กิตฺติปญฺโญ ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสามพราน เป็นรูปแรก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2529 และทางวัดได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ตามประกาศ ณ วันที่ 27 พฤษภาคม 2531 เป็นต้นมา ทางวัดสามพรานในปัจจุบัน ได้ดำเนินการก่อสร้างศาสนวัตถุ–ถาวรวัตถุต่าง ๆ มากมาย ไว้เป็นสมบัติของพระศาสนา สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเจ้าอาวาสได้มีนโยบาย–เป้าหมาย–วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นสถานที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ และเหล่าพุทธศาสนิกชนทั่วไป พร้อมกับใช้เป็นสถานที่ศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม และจิตรกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชน กัลยาณชนต่อไปในอนาคต

พระภิกษุสามเณรผู้อยู่จำพรรษา ปี 2538

1.	พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺติปญฺโญ)	
2.	พระทองศรี	เอกวํโส (เอกพันธุ์)
3.	พระสุโข	กตปุญฺโญ (ทะเสนชัด)
4.	พระโสภณ	โสภโณ (เพชรดี)
5.	พระเจริญ	อคฺคธมฺโม (มันจะนา)
6.	พระบุญมี	ยติโก (วิงวอน)
7.	พระแก้ว	กนฺตสีโล (คำเผือก)
8.	พระเบิ้ม	กนฺตธมฺโม (นรทัต)
9.	พระไพฑูรย์	อนาลโย (โกสุวินทร์)
10.	พระศักดิ์สิทธิ์	กนฺตปญฺโญ (สุพรรณเภสัช)
11.	พระวิเชียร	อธิปญฺโญ (แซ่เฮ้ง)
12.	พระประชา	ฐานกโร (โชคเสกสรรค์)

ที่030/2533

วัดสามพราน ต.สามพราน
อ.สามพราน จ.นครปฐม

15 มกราคม 2533

เรื่อง รายงานการแต่งตั้งไวยาวัจกร

เจริญพร นายอำเภอสามพราน

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาใบแต่งตั้งไวยาวัจกร

ด้วยอาตมาภาพเจ้าอาวาสวัดสามพราน ได้แต่งตั้งไวยาวัจกร วันที่ 26 พฤศจิกายน 2532 อาศัยอำนาจตามความในข้อ 5 แห่งกฏมหาเถระสมาคม ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2506) ได้แต่งตั้งพลตรี เสรี ภักดีสงคราม เป็นไวยาวัจกร วัดสามพราน เพื่อดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด อันเป็นกิจการสำคัญ เกี่ยวกับผลประโยชน์วัดและพระศาสนา ตามที่เจ้าอาวาสมอบหมาย ดังปรากฏตาม สำเนาการแต่งตั้งไวยาวัจกรที่ได้ส่งมาพร้อมหนังสือนี้

ฉะนั้น อาตมาจึงขอส่งสำเนาใบแต่งตั้งไวยาวัจกรของพลตรี เสรี ภักดีสงคราม ให้แก่ทางราชการเพื่อเป็นหลักฐานสืบต่อไป

เจริญพร

(พระอธิการจำลอง กิตติปญฺโญ)
เจ้าอาวาสวัดสามพราน

วัดสามพราน
โทร.321888-9

ที่ 29/2532

วัดสามพราน ต.สามพราน
อ.สามพราน จ.นครปฐม

18 ธันวาคม 2532

เรื่อง เสนอขอแต่งตั้งไวยาวัจกร

เรียน เจ้าคณะตำบลยายชา

เนื่องด้วยผมเจ้าอาวาสวัดสามพราน ได้ประชุมพระสงฆ์ในวัดสามพราน ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2532 ที่ประชุมลงมติให้เสนอขอแต่งตั้ง พลตรี เสรี ภักดีสงคราม อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 454/225 ต.บางพลัด อ.บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นไวยาวัจกรวัดสามพราน

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอธิการจำลอง กิตฺติปญฺโญ)
เจ้าอาวาสวัดสามพราน

แต่งตั้งไวยาวัจกร

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๕
แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๐๖)
ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนไวยาวัจกร และโดยอนุมัติ
ของเจ้าคณะอำเภอ

จึงแต่งตั้งให้ พลตรีเสรี ภักดีสงคราม
เป็น ไวยาวัจกร วัด สามพราน
ตำบล สามพราน อำเภอ สามพราน จังหวัด นครปฐม
มีอำนาจหน้าที่ตามความในข้อ ๓ แห่งกฎมหาเถร
สมาคมดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒

พระ [signature]

เจ้าอาวาสวัด สามพราน

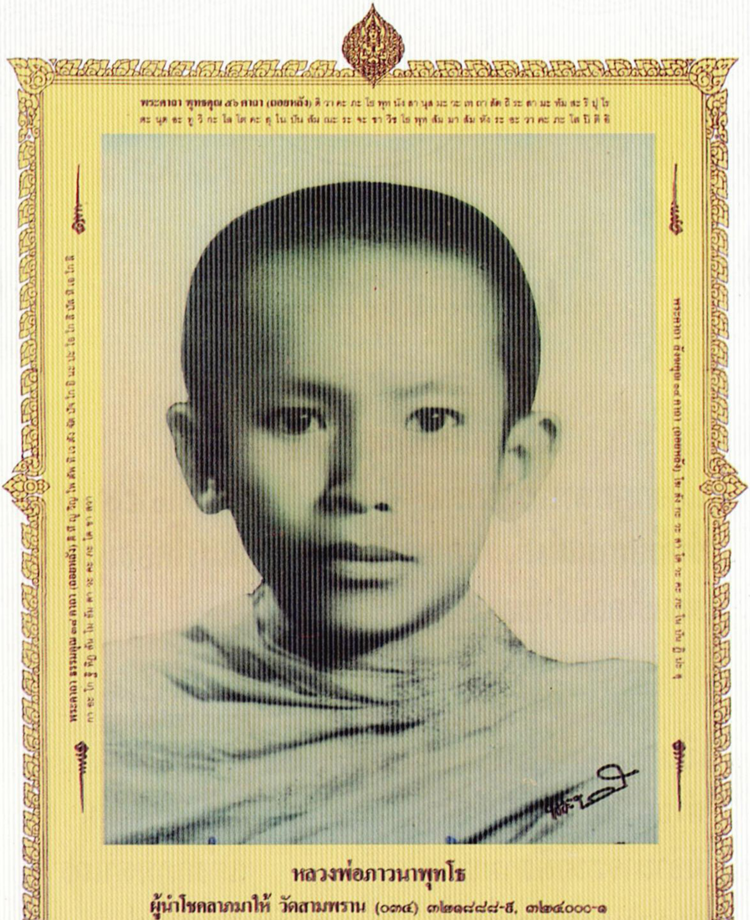

ชีวประวัติ

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร

(จำลอง กิตฺติปญฺโญ)

เจ้าอาวาสวัดสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

ชีวประวัติ

ชื่อ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร ฉายา กิตฺติปญฺโญ อายุ ๔๖ ปี พรรษ ๒๓ น.ธ.เอก วัดสามพราน (พุทโธภาวนา) ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

๑. สถานะเดิม

ชื่อ จำลอง นามสกุล คนซื่อ เกิดวัน ๗ ฯ ๓ ค่ำ ปีขาล วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๓ บิดา นายคำหมาง มารดา นางฝาย นามสกุล คนซื่อ ณ. บ้านเลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๕ ตำบลสงเปลือย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพี่น้องร่วมสายโลหิต ๑๐ คน คือ

๑. น.ส.อนงค์ คนซื่อ
๒. พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺติปญฺโญ)
๓. นางถนอม สมบัติภูธร
๔. นางอร่าม คนซื่อ
๕. นายเฉลี่ยว คนซื่อ
๖. น.ส.ติ๋ม คนซื่อ
๗. น.ส.วินัย คนซื่อ
๘. นายกมล คนซื่อ
๙. นายไพรวัลย์ คนซื่อ
๑๐. น.ส.รวมรอง คนซื่อ

๒. บรรพชาอุปสมบท

เมื่ออายุครบ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อ ปีขาล พ.ศ.๒๕๐๕ ณ.วัดกกต้อง บ้านกุดบอด ตำลบสงเปลือย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่ออายุย่างเข้า ๒๓ ปี จึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ จำลอง ฉายา กิตฺติปญฺโญ เมื่อ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๖ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ณ.วัดโพธิ์ทอง ตำบลบางมด อำเภอบางขุนเทียน กรุงเทพฯ

พระอุปัชฌาย์	พระสรญาณมุนี
พระกรรมวาจาจารย์	พระครูศรีพัฒนคุณ
พระอนุสาวนาจารย์	พระครูวิจิตรบูรณการ

๓. วิทยฐานะ

เมื่อบรรพชาเป็นสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้จากครูบาอาจารย์ ในสำนักวัดกกต้อง ตำบลสงเปลือย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือเรียนเขียนอักษรธรรมโบราณและประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ด้วยเหตุว่า ครอบครัวตระกูลของท่านเป็นชนเผ่าภูไท ซึ่งยังรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม จนเป็นมรดกตกทอดมาสู่ลูกหลาน ครั้นในปีที่สองของการบรรพชา จึงได้กราบลาครูบาอาจารย์ เข้ามาฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อศึกษาเล่าเรียนนักธรรมในสำนัก วัดป่าขวัญเมืองระบือธรรม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีหลวงพ่อใหญ่หรือพระครูปทุมวรกิจเป็นเจ้าอาวาส เมื่อเข้ามาอยู่ในพรรษาแรก ได้ศึกษาหลักสูตรธรรมวินัยแบบนวกภูมิ และเรียนวิปัสสนากรรมฐาน ได้มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ และศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยอุปนิสัยที่ชอบความสงบ สมถะเรียบง่าย จึงมักจะปลีกตัวจากหมู่คณะเพื่อแสวงหาความสงบด้วยการเจริญสมาธิอยู่เนือง ๆ

ในกาลต่อมา เมื่อเรียนจบนักธรรมแล้ว ครูบาอาจารย์จึงแนะนำให้เข้าในศึกษาทางด้านวิปัสสนา กับครูบาอาจารย์ที่มีภูมิศีลภูมิธรรม มีจริยาวัตรและปฏิปทาที่น่าเลื่อมใส เพื่อที่จะได้เกิดภูมิปัญญา อันจะนำมาซึ่งการดำรงสมณะวิสัยอันน่าศรัทธา ในที่สุดจึงได้เข้ามาศึกษา

ด้านสมถะกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน ในสำนักวัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยมีพ่อแม่ครูบาอาจารย์ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร เป็นผู้สอนกรรมฐาน และเป็นบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่ด้วย สามเณรได้ศึกษาอยู่ระยะหนึ่ง จึงได้กราบลาครูบาอาจารย์ เพื่อเข้ามาศึกษาต่อในระดับเปรียญธรรมฯ

เมื่อออกจากสำนักครูบาอาจารย์ฝ่ายกรรมฐานแล้ว จึงได้กลับมายังวัดป่าขวัญเมือง ระบือธรรม เพื่อแจ้งความประสงค์ต่อหลวงพ่อใหญ่(พระครูปทุมวรกิจ) ในเจตนาที่จะศึกษาเรียนต่อในระดับเปรียญธรรม เพื่อให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น หลวงพ่อใหญ่ ซึ่งเล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษาจึงสนับสนุนให้สามเณรเข้ามาเรียนบาลีต่อ ในกรุงเทพมหานครฯ โดยเริ่มแรกพักอยู่วัดใหม่ยายมอญ เขตบางกอกน้อย และได้ไปเรียนศึกษาบาลีที่วัดชัยพฤกษ์

(เมื่อปฐมวัย อายุได้ ๗ ปี มารดาได้นำไปเข้าโรงเรียนบ้านกุดบอดวิทยาเสริม ตำบลสงเปลือย อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และได้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔)

๔. งานปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๙	ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดสามพราน ตราตั้งเลขที่ ๑๓/๒๕๒๙
พ.ศ. ๒๕๓๐	มีพระภิกษุ ๑๓ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์ ๑๘ คน อารามิกชน ๒,๓๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๑	มีพระภิกษุ ๑๕ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์ ๒๒ คน อารามิกชน ๓,๐๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๒	มีพระภิกษุ ๑๓ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์ ๒๓ คน อารามิกชน ๔,๒๕๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๓	มีพระภิกษุ ๑๔ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์ ๒๒ คน อารามิกชน ๘,๗๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๔	มีพระภิกษุ ๑๗ รูป สามเณร ๓ รูป ศิษย์ ๔๐ คน อารามิกชน๑๒,๐๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๕	มีพระภิกษุ ๑๙ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์๗๕ คน อารามิกชน ๑๗,๕๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๖	มีพระภิกษุ ๑๔ รูป สามเณร ๒ รูป ศิษย์ ๑๒๔ คน อารามิกชน ๒๒,๐๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๗	มีพระภิกษุ ๑๑ รูป สามเณร – รูป ศิษย์ ๑๓๕ คน อารามิกชน ๒๖,๕๐๐ คน
พ.ศ. ๒๕๓๘	มีพระภิกษุ ๑๒ รูป สามเณร – รูป ศิษย์ ๑๔๔ คน อารามิกชน ๓๒,๐๐๐ คน

หนังสืออนุญาตให้สร้างวัด

อาศัยความตามข้อ ๓. แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๗)

ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กรมการศาสนา

ด้วยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ และ มหาเถรสมาคม

อนุญาตให้ นางสาวสุดาภรณ์ ชุ้นสามพราน

อยู่บ้านเลขที่ ๙๒/๘ หมู่ที่ ๗ ตำบล สามพราน

อำเภอ สามพราน จังหวัด นครปฐม

สร้างวัดขึ้นที่บ้าน สามพราน หมู่ที่ ๗ ตำบล สามพราน

อำเภอ สามพราน จังหวัด นครปฐม

ภายในกำหนดตั้งแต่ วันที่ ๓๐ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๗

ถึงวันที่ ๒๙ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒

วันที่ ๒๘ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗

(นายมงคล ศรีไพรวรรณ)

อธิบดีกรมการศาสนา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง ตั้งวัดในพระพุทธศาสนา

ตามที่ น.ส.สุดาภรณ์ ชื่นสามพราน ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด ณ หมู่บ้านที่ ๗ ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม นั้น บัดนี้ ผู้รับอนุญาตได้สร้างเสนาสนะขึ้นสมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว

อาศัยความตามข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีนามว่า "วัดสามพราน" ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ขอให้วัดสามพราน สถิตสถาพรตลอดกาลนาน.

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๒๘

ตราตั้งเจ้าอาวาส

ที่ ๑๓/๒๕๒๙

วันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๓ แห่งกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๖) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงแต่งตั้งให้

พระ จำลอง ฉายา กิตฺติปญฺโญ อายุ ๓๗ พรรษา ๑๓

วิทยฐานะ น.ธ.เอก

ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัด สามพราน

ตำบล สามพราน อำเภอ สามพราน จังหวัด นครปฐม

ขอจงถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนา ตลอดกาลนาน เทอญ.

เจ้าคณะจังหวัดนครปฐม

เจ้าคณะจังหวัด นครปฐม

ประทับตราประจำตำแหน่ง

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง พระราชทานวิสุงคามสีมา

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้วัดที่มีชื่อในบัญชีท้ายประกาศนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตามเขตที่กำหนดไว้ในบัญชีนั้น และให้นายอำเภอท้องที่ปักหมายเขตให้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้.

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเรือเอกสนธิ บุญยะชัย

รองนายกรัฐมนตรี

บัญชีรายชื่อวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

งวดที่ ๒ ประจำปี ๒๕๓๑

ที่	วัด	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	กำหนดเขต กว้าง, ยาว/เมตร	
๓๖	สามพราน	สามพราน	สามพราน	นครปฐม	๔๐	๘๐

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๙๓

สำเนาถูกต้อง วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๑

กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๑

(นาย[illegible])

[illegible]

โดยพระบรมราชานุญาต

ตั้งให้ พระอธิการ จำลอง กิตฺติปญฺโญ อายุ ๔๖ พรรษา ๒๔ น.ธ. โท วัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็น

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร

ฐานานุกรมในข้าพเจ้า เพื่อช่วยระงับอธิกรณ์ สั่งสอนภิกษุ สามเณร และคนวัดโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ขอให้ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร จงเจริญสุขสวัสดิ์ ในพระบวรพุทธศาสนา เทอญ ฯ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗

โดยพระบรมราชานุญาต

ตั้งให้ พระอธิการ จำลอง กิตฺติปญฺโญ อายุ ๔๖ พรรษา ๒๔ น.ธ. โท วัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็น

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร

ฐานานุกรมในข้าพเจ้า เพื่อช่วยระงับอธิกรณ์ สั่งสอนภิกษุสามเณร และคนวัดโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ขอให้ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร จงเจริญสุขสวัสดิ์ ในพระบวรพุทธศาสนา เทอญ ฯ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗

[illegible]เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

ลักษณะและปฏิปทาของหลวงพ่อภาวนาพุทโธ

สมควรที่จะเป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชน อุบาสก อุบาสิกา กล่าวโดยย่อดังนี้

๑. มีความเมตตาต่อเพื่อ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกผู้ทุกนาม ทุกชั้นทุกภูมิ

๒. มุ่งให้ธรรมะเป็นธรรมทาน อบรมสั่งสอนลูกศิษย์และญาติโยมในสายบุญ โดยไม่ท้อถอยต่อความเหน็ดเหนื่อย และอุปสรรค มาร ภัย ต่าง ๆ

๓. มุ่งทำแต่บุญกุศลให้เกิดขึ้นอยู่เสมอแนะนำให้รู้จักการบำเพ็ญทานต่าง ๆ

๔. ถือธุดงค์ตลอดชีวิต ทุกปีจะนำพาหมู่คณะพระสงฆ์ สามเณร ญาติโยม ออกธุดงค์จำพรรษาอยู่ตามป่าช้าต่าง ๆ

๕. ฉัน ผัก ผลไม้ ไม่เบียดเบียน เนื้อสัตว์ และยังพยายามแนะนำสายบุญทุกคนให้กินอาหารเจ ลดละเวร กรรม

๖. แผ่เมตตาพูดสนทนาแก้ปัญหา(ความทุกข์) ของญาติโยมอยู่ในแนวทางของศีล สมาธิปัญญา ทำให้ทุกคนที่มาพบท่านแล้ว มีความอิ่มเอิบใจ สบายกาย สบายใจ

๗. ทุก ๆ ปี จะนำพาทอดกฐินสงเคราะห์ในภาคอีสาน บำเพ็ญทานบารมี ครั้งยิ่งใหญ่ซึ่ง ท่านเองได้บำเพ็ญทอดกฐินสงเคราะห์ในภาคอีสานนี้ ได้จำนวนถึง ๙๙๙ วัด ครบตามที่ท่านได้อธิษฐานจิตไว้แล้ว เมื่อปี ๒๕๒๕

๘. มีเมตตา อบรมสั่งสอน พระสงฆ์ สามเณร และญาติโยม ให้สายบุญทุกคนให้บำเพ็ญปฏิบัติตั้งอยู่บนเส้นทาง ศีล สมาธิ ปัญญา

๙. มีความเคารพนอบน้อมต่อผู้มีพระคุณ พ่อ แม่ ครูบาอาจารย์ เพ่งแผ่เมตตาให้ทุกคนมีความสุข

๑๐. มองคนในแง่ดี คิดช่วยเหลืออยู่เสมอ และสอนให้เร่งบำเพ็ญเพียร เพื่อจะให้หลุดพ้นจากความทุกข์ในวัฏฏะสงสาร

๑๑. แนะนำให้ธรรมะ ทำจิตให้สงบ มีสติก่อนที่จะถวายทาน รักษาศีล ๕ ศีล ๘ ให้บริสุทธิ์เท่าที่ทำได้

๑๒. ไม่พูดล้อเลียน นินทาใคร พูดแต่แง่ดี สอนให้มีเมตตาต่อกัน และให้มีจิตมั่นคงในการทำคุณงามความดี

๑๓. เวลาแสดงธรรมมีอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน สบายใจ แก่ผู้พบเห็น

๑๔. เป็นผู้นำที่ดี ทั้งทางกาย วาจา ใจ เป็นแบบอย่างแก่พระสงฆ์ สามเณร และญาติโยมทุกคนที่ได้มาพบเห็น

๑๕. ท่านอธิษฐานจิต จำพรรษาป่าช้าต่าง ๆ เช่น

- ปี ๒๕๒๘ จำพรรษาอยู่ป่าช้า บ้านกุดบอด อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์
- ปี ๒๕๒๙ จำพรรษาอยู่ป่าช้าเจริญเมือง อ.พาน จ.เชียงราย
- ปี ๒๕๓๐ จำพรรษาอยู่ป่าช้า บ้านเมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

เมื่อคราวธุดงค์ที่แม่ฮ่องสอน ได้เอื้อเฟื้อสิ่งของให้ตำรวจตระเวนชายแดน

๑๖. มีคุณธรรมความดีที่เปี่ยมล้น เจริญอยู่ในพรหมวิหาร ๔ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สะสมบารมี มาหลายภพหลายชาติ

ระเบียบวิธีบำเพ็ญบุญ ละบาปของภิกษุ–สามเณร ที่พุทโธภาวนา (วัดสามพราน)

๑. ห้ามพระภิกษุ–สามเณร เข้าเขตร้านค้าของฆราวาส เขตที่ทำงานจุดต่าง ๆ ภายในวัด เช่น สะสมบุญ โรงครัว สวนมะพร้าว สังฆทาน เป็นต้น และห้ามคุยกับญาติโยม (ยกเว้นในสถานที่ที่จัดไว้ให้)

๒. ห้ามพูดคุยกับผู้หญิงตามลำพัง และห้ามเดินทางร่วมกับผู้หญิง เว้นแต่มีผู้ชายอยู่ และร่วมเดินทางด้วย ห้ามจับกลุ่มคุยตามกุฏิ ห้ามรับแขกหรืออนุญาตให้โยมเข้าพบในกุฏิและในเขตสงฆ์ ถ้ามีกิจธุระให้รับแขกหรือญาติโยมในที่จัดไว้เท่านั้น (เว้นแต่พ่อ–แม่ พี่น้อง)

๓. ต้องฉันอาหารมื้อเดียวและฉันในบาตร ห้ามฉันน้ำนม โอวัลติน กาแฟ ของเคี้ยวทุกชนิดตั้งแต่เที่ยงไป จนถึงรุ่งอรุณของวันใหม่ ในร้านค้าของฆราวาส และจุดบำเพ็ญงานภายในวัดทุกจุด

๔. ห้ามจับเงินทอง หรือที่เขาสมมุติให้ใช้แทนเงินและทอง ของทุกอย่างต้องทำเป็นของกลางสงฆ์ทั้งหมด เมื่อประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดพึงแจ้งต่อประธานสงฆ์หรือผู้แจกของสงฆ์หากย้ายไปที่อื่นพึงนำสิ่งของที่ได้จากกองกลางสงฆ์ส่งคืนต่อหน่วยรับผิดชอบทั้งหมดด้วย

๕. ห้ามนำวิทยุ เทป โทรทัศน์ มาเปิดภายในวัด เว้นแต่ประธานสงฆ์อนุญาต เพื่อการเผยแพร่และศึกษาธรรมะเท่านั้น และห้ามนำหนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวกับการเมือง เข้ามาอ่านภายในวัด

๖. ห้ามทำนายโชคชะตาราศี เรี่ยรายแจกใบฎีกาทุกชนิด บอกใบ้ให้หวย และห้ามสูบบุหรี่ กินหมาก นัดยานัตถุ์ และเสพของมึนเมาทุกชนิดที่เป็นสิ่งเสพติด

๗. ห้ามวิจารณ์วัด หรือสำนักต่าง ๆ ห้ามยกเอาพระธรรมวินัยมาโต้เถียงกัน

๘. เมื่อมีเรื่องมัวหมองขัดแย้งกันห้ามตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องปรึกษาที่ประชุมสงฆ์ให้เห็นพ้องต้องกันก่อนหรือแจ้งให้เจ้าอาวาสทราบก่อน ไม่ควรติเตียนพระธรรมวินัย พึงเป็นผู้สำรวมสงบเรียบร้อยเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย เป็นผู้ใคร่ต่อการเจริญกรรมฐานอยู่ตลอดทั้งกลางวัน กลางคืน

๙. ห้ามรับภิกษุ–สามเณร และรับรองนักบวชที่เจ้าหน้าที่แผนกพิจารณาไม่รับมาอยู่ปฏิบัติ โดยไม่แจ้งอนุญาตจากประธานสงฆ์ให้ทราบก่อน

๑๐. พระสงฆ์ที่มาอยู่ในอาวาสนี้ จะต้องนั่งตามลำดับพรรษาที่อยู่พุทโธภาวนาก่อนเป็นสำคัญ และเคารพเชื่อฟังต่อหมู่สงฆ์ ที่ประธานสงฆ์มอบหน้าที่ให้นำพาปฏิบัติ และจะต้องเข้าร่วมบำเพ็ญกิจวัตรของสงฆ์ทุกวัน หากมีภาระกิจที่จะต้องทำ ต้องแจ้งต่อประธานสงฆ์ให้ทราบล่วงหน้าก่อนทุกครั้ง

◎ รักหน้าที่เราต้องรักหน้าที่การงานที่เราต้องปฏิบัติ ทุกคนมีหน้าที่ด้วยกันทั้งนั้น หน้าที่เฉพาะตัวก็มี หน้าที่อันจะต้องทำแก่ส่วนรวมก็มี หน้าที่ในฐานที่เราเกิดมาเป็นพระเรามีหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นพระ คือให้เป็นผู้มีใจสูงยึดมั่นกรรมฐาน อย่าเป็นผู้อยู่อย่างคนใจต่ำ ให้อยู่เหมือนดอกบัวซึ่งเกิดอยู่ในสระน้ำ น้ำโคลนตมไม่เปื้อนบัวฉันใด เราก็ควรมีชีวิตอยู่อย่างสะอาด ไม่สกปรกไม่เศร้าหมองฉันนั้น

◎เมื่อเราอยู่ที่ไหน อาศัยที่ใด ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของสถานที่นั้น กฎระเบียบวินัยไม่ดี ไม่ถูกจริตของตัวเองก็ควรหลีกเลี่ยง ไม่ควรสร้างเวรสร้างกรรมควรเลี่ยงไปทางที่ถูกจริตของตัวเอง

คณะญาติโยมสายบุญร่วมกันเจริญพุทธมนต์แผ่เมตตา

หน้าที่และกิจกรรมที่พระภิกษุ–สามเณรผู้เข้ามาจำพรรษา ณ.พุทโธภาวนา วัดสามพราน นครปฐม

เวลา	หน้าที่	กิจกรรม
๐๔.๐๐ น.	นำญาติโยมทำวัตรเช้า	ทำวัตรเช้าเต็มบทสวดมนต์บ้าง–สวดพระคาถา ๑๐๘ (ช้า ๆ ให้มีสติตามรู้ได้) อาราธนากรรมฐาน ขอพรบารมีหลวงพ่อ ๐๕.๐๐ น. นำญาติโยมเดินจงกรมตามรอยบุญกุศลให้ลูกหลานมาเดินตามรอยพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ แผ่เมตตา
๐๖.๐๐ น.	พักอิริยาบถ	เน้นทำบุญอุทิศให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว

เวลา	หน้าที่	กิจกรรม
๐๖.๓๐ น.	เตรียมตัวออกบิณฑบาต	เจริญกรรมฐานเพ่งบุญถึงญาติโยมทุกๆคน ทุก ๆ สรรพสัตว์ ให้พ้นทุกข์ เสร็จแล้วกลับเข้าเขตสงฆ์
๐๘.๐๐ น.	เคารพธงชาติ	แผ่เมตตาให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข พ้นทุกข์ร่วมกัน
๐๙.๐๐ น.	นำญาติโยมทำวัตรเช้า	ฉบับย่อ อะระหัง นะโม สวดถวายพร พระให้ศีล ๘ อธิบายศีล พอเข้าใจให้ญาติโยมสงบจิตสัก ๓ นาที นำกล่าวถวายสังฆทาน อุทิศให้กับผู้มีพระคุณ เจ้ากรรมนายเวร ให้พ้นทุกข์
๑๐.๓๐ น.	นำญาติโยม	อาราธนากรรมฐาน ขอพรบารมีหลวงพ่อ สวดพระคาถา ๑๐๘ (ช้า) สงบให้สวดในใจ เอาสติตามรู้ให้เท่าทัน เป็นธรรมโอสถ (เป็นยา)
๑๑.๐๐ น.	นำญาติโยมรับประทานอาหารเจ	
๑๒.๐๐ น.	พักอิริยาบถ	พระสงฆ์–สามเณรกลับเข้าเขตสงฆ์ เจริญกรรมฐาน
๑๓.๐๐ น.	นำญาติโยมไหว้พระสวดมนต์เย็น	เจริญกรรมฐานหรือถ้ามีกิจกรรมอื่น ๆ เช่นแต่ละแผนกขอนักบวชไปบำเพ็ญบุญตามจุดต่างๆ ก็ให้อาราธนากรรมฐาน ขอพรบารมีหลวงพ่อ แนะนำโยมให้บำเพ็ญงานเป็นกรรมฐานแผ่ เมตตา
๑๕.๐๐ น.	พักอิริยาบถ	ไปทำกิจส่วนตัว(ภายในวัดเท่านั้น)

เวลา	หน้าที่	กิจกรรม
๑๗.๐๐ น.	นำญาติโยมไหว้พระสวดมนต์	อธิษฐานจิตทำความสะอาดตามจุดต่างๆ ตามแต่เห็นสมควร
๑๘.๐๐ น.	เคารพธงชาติ	รวมกันกำหนดจิตแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ ทั้งปวง จงพ้นทุกข์ เข้าสู่สวรรค์สมบัติ พรหมสมบัติ นิพพาน สมบัติ
		พักอิริยาบถพระสงฆ์–สามเณรกลับเข้าเขตสงฆ์เจริญสมาธิ ศึกษาธรรมในกายฯ
๒๐.๐๐ น.	นำญาติโยมทำวัตรเย็นเต็มบท	เชิญองค์เทพ เทวดา มาฟังธรรม เจริญพุทธมนต์อาราธนากรรมฐานขอพรบารมีหลวงพ่อ สวดพระคาถา ๑๐๘ (ช้า) หยุดสวดในใจ ตามรู้ด้วยสติแผ่เมตตา
๒๒.๐๐ น.	พักอิริยาบถ	พระสงฆ์กลับเข้าเขตสงฆ์

สำหรับ ศาลาศีล–รับสังฆทาน

พระคุณหลวงพ่อ ท่านแผ่เมตตาอย่างไร ก็ปฏิบัติตามนั้นตลอดทั้งระเบียบนี้ด้วย พวกเราอาศัยอยู่ที่ใด วัดใด ควรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของวัดนั้นโดยเคารพ.

อนึ่งระเบียบและกิจกรรมนี้ทุก ๆ วันพระและอาทิตย์ ปฏิบัติตามพระคุณหลวงพ่อท่านแผ่เมตตาให้อย่างเคร่งครัด หรือระเบียบและกิจกรรมนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม (เฉพาะเจ้าอาวาสสั่งเท่านั้น)

ด้วยความเมตตาธรรม

(เจ้าอาวาสวัดสามพราน)

หมายเหตุ

เน้นการสอนญาติโยมให้บำเพ็ญอยู่ในทาน ศีล ภาวนา เพื่อเข้าถึงศีล สมาธิ ปัญญา คือมรรคผล นิพพาน

ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นทางพ้นทุกข์

อีกอิริยาบทหนึ่งของการใฝ่ในธรรม

การปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่

ตามปกตินอกจากที่หลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถรานุวัตรจะนำสายบุญประพฤติปฏิบัติทุกวันอาทิตย์และวันพระเป็นประจำอยู่แล้วนั้น หรือกิจกรรมอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้หลวงพ่อฯได้นำหมู่สงฆ์ประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๑-๒๕๓๘ ล้วนแต่เป็นงานปฏิบัติตามและงานเผยแผ่ทั้งสิ้น ดังรายละเอียดเฉพาะดังนี้

หนทางแห่งความพ้นทุกข์ ย่อมประชุมลงในธุดงค์คุณ ๑๓

งานเผยแผ่

พ.ศ.๒๕๒๑ ถึงปัจจุบัน การเผยแผ่ธรรมทางสถานีวิทยุ ภาค AM.(รายการพุทโธภาวนา)

– บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ กรมการรักษาดินแดน เวลา ๐๓.๓๐-๐๕.๐๐ น. เป็นเวลากว่า ๑๐ ปี

- บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ เสียงสา มยอดกองปราบปราม
- บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ ตำรวจตระเวนชายแดน
- บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ ยานเกราะ ๗๙๒
- บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ กรุงเทพมหานคร
- บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุ วปถ.๘ (ค่ายกำแพงเพชรฯ)

นำพาพระภิกษุสงฆ์ความรู้วุฒินักธรรมโทขึ้นไปเดินธุดงค์ปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกปีระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน เพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปยังสาธุชนในถิ่นทุรกันดาร

พ.ศ.๒๕๒๑	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๑๖	รูป
พ.ศ.๒๕๒๒	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๑๙	รูป
พ.ศ.๒๕๒๓	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๓๒	รูป
พ.ศ.๒๕๒๔	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๓๔	รูป
พ.ศ.๒๕๒๕	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๔๐	รูป
พ.ศ.๒๕๒๖	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๔๑	รูป
พ.ศ.๒๕๒๗	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๔๙	รูป
พ.ศ.๒๕๒๘	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๗๐	รูป
พ.ศ.๒๕๒๙	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๑๒๐	รูป
พ.ศ.๒๕๓๐	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๑๗๕	รูป
พ.ศ.๒๕๓๑	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๒๑๐	รูป
พ.ศ.๒๕๓๒	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๓๔๐	รูป
พ.ศ.๒๕๓๓	จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร	๔๐๕	รูป

พ.ศ.๒๕๓๔ จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร ๔๓๕ รูป

พ.ศ.๒๕๓๕ จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร ๔๗๐ รูป

พ.ศ.๒๕๓๖ จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร ๕๕๔ รูป

พ.ศ.๒๕๓๗ จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร ๔๘๐ รูป

พ.ศ.๒๕๓๘ จำนวนพระภิกษุสงฆ์-สามเณร ๓๘๐ รูป

ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก สามเณรภาคฤดูร้อน รุ่นที่ ๔

จัดบวชสามเณรภาคฤดูร้อนช่วงระยะเดือนเมษายน ของทุกๆ ปี

- สามเณรภาคฤดูร้อนรุ่นที่ ๑ จำนวน ๒๒๗ รูป (พ.ศ.๒๕๓๕)
- สามเณรภาคฤดูร้อนรุ่นที่ ๒ จำนวน ๒๒๗ รูป (พ.ศ.๒๕๓๖)
- สามเณรภาคฤดูร้อนรุ่นที่ ๓ จำนวน ๒๒๗ รูป (พ.ศ.๒๕๓๗)
- สามเณรภาคฤดูร้อนรุ่นที่ ๔ จำนวน ๒๒๗ รูป (พ.ศ.๒๕๓๘)

ผลงานที่ได้รับในแต่ละปี

- ชนะเลิศอันดับ ๑ "การประกวดสวดมนต์หมู่และมารยาทไทย พ.ศ.๒๕๓๕"
- รางวัล "โครงการดีเด่นขนาดใหญ่"

""ชมเชยอันดับ ๑ การประกวดสุนทรพจน์" พ.ศ.๒๕๓๖

- รองชนะเลิศอันดับ ๑ "การประกวดสุนทรพจน์ พ.ศ.๒๕๓๗"
- ชมเชยอันดับที่ ๒ "การประกวดสุนทรพจน์ พ.ศ.๒๕๓๘"

(โครงการสามเณรสัมพันธ์ จัดโดยคณะสงฆ์กรุงเทพมหานคร พุทธมณฑล)

จัดให้การถือบวชเนกขัมมชีพราหมณ์เนื่องในวันสำคัญ

- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๑. วันวิสาขบูชา

๒. วันมาฆบูชา

๓. วันอาฬหสาบูชา

๔. วันเข้าพรรษา–วันออกพรรษา

- วันสำคัญอันเกี่ยวเนื่องด้วยสถาบัน

๑. วันเฉลิมพระชนพรรษา (๕ ธันวาคม – ๑๒ สิงหาคม)

๒. อื่น ๆ

อบรมเยาวชนนักเรียน นักศึกษา จากสถาบันต่าง ๆ

- นักศึกษา ๙ สถาบัน (นักเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นต้น)
- นักศึกษาแพทย์ทหาร ๓ เหล่าทัพ
- สหพานิชการและเทคโนโลยีนครสวรรค์
- นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ฯลฯ

แสดงธรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

- แสดงธรรม ณ ท้องสนามหลวงเนื่องในวันวิสาขบูชา
- แสดงธรรม ณ สวนลุมพินีเนื่องในวันพ่อแห่งชาติ
- อื่น ๆ

ตารางการบำเพ็ญกิจวัตรตลอดปีของ วัดสามพราน (พุทโธภาวนา)

มกราคม

๓๑ ธ.ค. ๓๗ - ๑ ม.ค. ๓๘ จัดถือบวช ๒ ปี ๒ เดือน ๒ วัน (จัดเป็นประจำทุกๆปี)

๑ ม.ค. ๓๘ ทอดผ้าป่า ๑๐๘ กอง ตั้งกองทุนมูลนิธินักเรียนยากจนที่เรียนดี ๑๐๘ กอง

๑๔-๑๕ ม.ค. ๓๘ หลวงพ่อภาวนาพุทโธ นำพาคณะสายบุญไปเยี่ยมสงเคราะห์ตำรวจ ทหารตามชายแดน และแจกทานชาวเขาในถิ่นทุรกันดารที่ขาดแคลน

๑๖ ม.ค. ๓๘ วันไหว้ครู บำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา บูชาสมเด็จพระบรมครูผู้ทรงพ้นจากกิเลสเป็นพระองค์แรกตลอดทั้งครูอุปัชฌาย์อาจารย์จะทำให้ใจคอหนักแน่นชนะมาร เวร ภัยพิบัติต่างๆ ได้

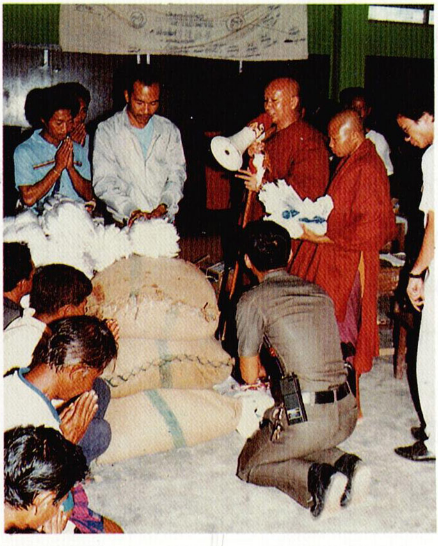

◄ *ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ภาคใต้*

๒๔ ธ.ค. ๒๕๓๒

กุมภาพันธ์

๑๒-๑๓-๑๔ ก.พ. ๓๘ ถือบวช ๓ วัน ทอดผ้าป่าเพื่อบูชาพระอรหันต์ ๑๒๕๐ รูป ที่มาประชุมพร้อมกันในวันมาฆบูชา และบวชถวายในวันเจริญมรณสติของหลวงพ่อภาวนาพุทโธ
ที่ท่านได้อธิษฐานจิตไว้ก่อนถึงวันตาย

๒๗-๒๘ ก.พ.-๕ มี.ค. ทุกปีอบรมพระธุดงค์ คณะพระธุดงค์จะมารวมกัน ที่พุทโธภาวนา เพื่อ ที่จะธุดงค์ไปโปรดให้แก่ดวงวิญญาณต่างๆให้เลิกและจองเวร อาฆาต ฯลฯ

มีนาคม

๔-๕ มี.ค. ๓๘ ถวายเครื่องอัฐบริขารชุดธุดงค์ที่จะออกเดินทางไปปฏิบัติธุดงค์ ๑๓ ข้อ ทั่วประเทศไทย เพื่อบูชาหมู่สงฆ์อรหันต์ ๑๒๕๐ รูป ตามรอยหลวงปู่มั่น

๓๐ มี.ค. ๓๘ หู่สงฆ์พระธุดงค์เดินทางกลับ ถึงวัดสามพราน นครปฐม

เมษายน

๑-๗ เม.ย. ๓๘ ทุกปีเป็นวันไหว้มหาบรรพบุรุษ ผู้เป็นศาสดาเอกของโลก คือ วันไหว้องค์หลวงพ่อพุทโธภาวนา ๗ วัน ๗ คืน

๗-๘ เม.ย. ๓๘ บวชสามเณรภาคฤดูร้อนจำนวน ๒๒๗ รูป (ระยะเวลา ๑ เดือน)

๑๒-๑๓-๑๔ เม.ย. ๓๘ ถวายผ้าบังสุกุล อุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับ (ในวันสงกรานต์)

พฤษภาคม

๑ พ.ค. ๓๘ ทำบุญอุทิศบุญกุศลให้กับทุกดวงวิญญาณในวันแรงงานแห่งชาติ

๕ พ.ค. ๓๘ ทำบุญเจริญจิตภาวนา ในวันฉัตรมงคล (ซึ่งเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันขึ้นครองราช

๑๐ พ.ค. ๓๘ บำเพ็ญศีล ทาน ภาวนา ในวันพืชมงคล

๑๒-๑๓-๑๔ พ.ค.๓๘ กำหนดถือบวชรักษาศีล ๓ วัน ในวันวิสาขบูชา คือวันประสูติ วันตรัสรู้ วันปรินิพพาน

แจกยานพาหนะแก่เด็กนักเรียนโรงเรียนพุทโธภาวนารังสรรค์

บ้านกุดบอด ต.กุดบอด อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

มิถุนายน

๓-๔ มิ.ย. ๓๘	ตั้งทุนมูลนิธิเด็กนักเรียนยากจนในถิ่นทุรกันดารที่ขาดแคลน
๒๓-๒๕ มิ.ย. ๓๘	รวมอธิษฐานจิต ไปบวชพระภิกษุหมู่ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยปีกาญจนาภิเษก ทรงฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี นำเทียนจำนำพรรษามาถวายในวัดต่างๆ ที่ขาดแคลน ตลอดถึงรวมไถ่ถอนชีวิตสัตว์

กรกฎาคม

๑๐-๑๑-๑๒ ก.ค.๓๘	ถือบวชรักษาศีล ๓ วัน ในวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

สิงหาคม

๑๐ ส.ค.๓๘	วันสารทจีน เป็นวันถวายสังฆทาน อุทิศกุศลให้แก่วิญญาณ บรรพบุรุษ
๑๒-๑๓ ส.ค.๓๘	พุทโธภาวนานำพาถือบวช ๒ วัน ในวันเฉลิมพระชมพรรษา ทดแทนพระคุณแม่ ถวายเป็นพระราชบูชาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ (ผู้เป็นแม่แห่งชาติ)

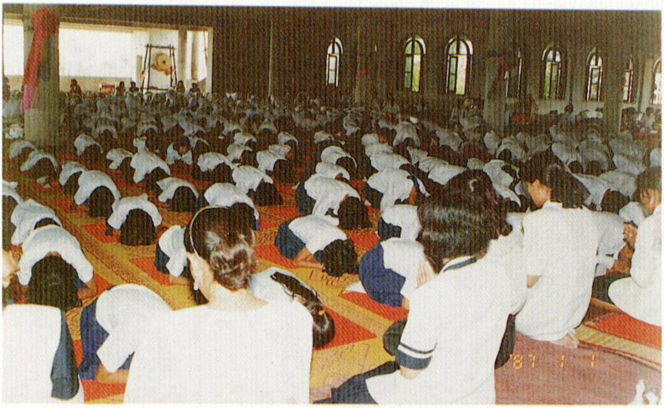

นักเรียน สามพรานวิทยา มาอบรมศีลธรรมประจำทุกวันอังคาร

กันยายน

๘ ก.ย.๓๘ วันสารทไทย นำสังฆทานมาถวายเป็นมหาสังฆทาน อุทิศให้วิญญาณบรรพบุรุษ

๑๗ ก.ย. ๓๘ เป็นวันวัฒนธรรมประเพณีชาวภูไท และเป็นวันมอบทุนการศึกษาให้พระสงฆ์สามเณร ที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพฯ ที่ขาดแคลนทุนละ ๑๒๕๐ บาท

๒๓ ก.ย.๔ ต.ค.๓๘ หลวงพ่อภาวนาพุทโธแผ่เมตตาให้ทานเจ ๑๒ วัน มีอานิสงส์เท่ากับ ๑๒ เดือนอยู่ที่ไหนจะมีผู้รักผู้มีความเมตตาไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

๒๓ ก.ย.๓๘ เป็นวันที่ หลวงพ่อภาวนาพุทโธ เก็บอารมณ์เจริญพระกัมมัฏฐาน

ตุลาคม

๑ ต.ค.๓๘ เป็นวันที่ หลวงพ่อภาวนาพุทโธ ออกจากเก็บอารมณ์เจริญพระกัมมัฏฐาน

๘ ต.ค.๓๘ เป็นวันปาวารณา ขอขมา ขออภัย ขอโทษอย่าได้มีต่อกัน พร้อมทอดกฐินในวันปาวารณาออกพรรษา

๒๘–๒๙ ต.ค ๓๘ ทอดกฐินสงเคราะห์ภาคอีสาน ถือบวช นั่งสมาธิบริเวณพระธาตุพนม ๑ คืน และไปช่วยเหลือแจกทานตั้งทุนมูลนิธิตามโรงเรียนที่ขาดแคลนต่าง ๆ

มอบเครื่องถ่ายเอกสารแก่ ตำรวจ สภ.อ.สามพราน

พฤศจิกายน

๔–๖ พ.ย.๓๘ ทอดกฐินรอยกระทงที่บ้านเกิด ของหลวงพ่อภาวนาพุทโธพร้อมไปกราบครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่ฝั้น ลอยกระทงในภาคอีสาน

ธันวาคม

๓–๔–๕ ธ.ค.๓๘ วันเฉลิมพระชนพรรษา ถือบวช ๓ วันถวายเป็นพระราชกุศลฯ

๙–๑๐ ธ.ค.๓๘ ถือบวช ๒ วันในวันรัฐธรรมนูญจะมีอิสระไม่เป็นโทษเป็นภัยกับใคร

๓๑ ธ.ค.๓๘ วันสิ้นปี ถือบวช ๒ ปี ๒ เดือน ๒ วัน

งานสังคม-ศาสนสงเคราะห์

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร นอกจากจะมีข้อวัตรปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยแล้ว ยังมีคุณลักษณะแสดงออกในทางเมตตา และการให้แล้ว สร้างความสบายใจให้แก่ผู้ได้พบเห็น หลวงพ่อยังได้นำเอาผลอันเกิดจากประพฤติปฏิบัตินั้นนำมาบอกกล่าว-แนะนำ-ชี้แนวทางให้ผู้สนใจประพฤติปฏิบัติตามโดยเฉพาะการกำหนดจิต มุ่งดูลักษณะอาการของจิตใจโดยให้เจริญอยู่ในองค์กรรมฐาน คือ องค์พุทโธ องค์ธัมโม องค์สังโฆ องค์ศีล องค์สมาธิ องค์ปัญญา เจริญเมตตาภาวนา หลวงพ่อฯได้ชี้นำให้ชาวพุทธผู้มาประพฤติปฏิบัติตั้งมั่นอยู่ในทางอันประเสริฐ คือ อริยมรรค ๘ อันเป็นทางสายกลางที่จะทำให้บุคคลพ้นทุกข์และทางสายนี้เป็นวิธีการสร้างสมบารมี ให้สามารถสลายความทุกข์อันเกิดจากความรู้ไม่เท่าทันของชีวิตได้ นับได้ว่าหลวงพ่อได้ให้ทั้งธรรมทาน (อันได้ชื่อว่า ยอดกว่าการให้ทุกสิ่งทุกอย่าง) และอามิสทาน กล่าวโดยย่อในด้านอามิสทานที่เป็นวัตถุสิ่งของ ในรูปของการอนุเคราะห์สงเคราะห์ต่าง ๆ แก่สมาคมสถานที่ราชการ-โรงเรียน-โรงพยาบาล-และองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

มอบทุนการศึกษาแด่ นร. ชุมชนบ้านกุดบอด จ.กาฬสินธุ์

การบำเพ็ญทานบารมีในต่างจังหวัด

(นำพาอธิษฐานจิตบำเพ็ญบารมีโดย "หลวงพ่อภาวนาพุทโธ")

๑. สร้างโรงพยาบาลสงฆ์ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมอุปกรณ์การแพทย์ สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบล้านบาท)

๒. มอบอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ เช่น เครื่องปั่นเลือด HAEMATOKRIT เป็นต้น

๓. มอบปัจจัยสนับสนุนส่งพระภิกษุไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท–เอก ณ ประเทศอินเดีย สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (รวมทั้งหมด ๗ รูป)

๔. สร้างโรงเรียนพุทโธภาวนาประชาสรรค์ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๑๐,๐๐๐,๐๐๐บาท(รวมอุปกรณ์ห้องเรียนและห้องคอมพิวเตอร์)

๕. สมทบทุนสร้างห้องสมุดประชาชนอำเภอเขาวง จ.กาฬสินธุ์

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๖. สนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งห้องคอมพิวเตอร์ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๗๘,๐๘๐.๕๐ บาท

๗. สร้างห้องประชุมอำเภอสามพราน อ.สามพราน จ.นครปฐม

สิ้นค่างบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๘. จัดซื้ออุปกรณ์สื่อการเรียนเครื่องคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสามพรานวิทยา จ.นครปฐม

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๑๓๐,๐๐๐ บาท

๙. ถวายรถยนต์ต่อพระเถระเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (จำนวน ๕ คัน)

- เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม
- เจ้าคณะอำเภอเขาวง จ.กาฬสินธุ์
- เจ้าคณะอำเภอแม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
- เจ้าคณะอำเภอแม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
- คณะสงฆ์ในต่างจังหวัด

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑๐. มอบรถยนต์เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนโดยส่วนรวม (จำนวน ๕ คัน)

- รถตู้ฉุกเฉินโรงพยาบาลสงฆ์ จ.กาฬสินธุ์
- รถตู้โรงเรียนพุทโธภาวนาประชาสรรค์ จ.กาฬสินธุ์
- รถตู้โรงเรียนกุดบอดวิทยาเสริม จ.กาฬสินธุ์
- รถสายตรวจ พร้อมอุปกรณ์สื่อสาร สภอ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์
- รถสายตรวจ สภอ.สามพราน จ.นครปฐม

สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๒๗,๔๐๘,๐๘๐.๕๐

๑๑. ซื้อที่ดินรอบบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยวังคำ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโครงการพระราชดำริสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยวังคำ ในเขตพื้นที่ บ้านนาวี บ้านกุดบอด บ้านดงหมู ในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ สิ้นค่างบประมาณทั้งสิ้น ๕๐๐,๐๐๐ บาท

มอบจักรยานที่ ร.ร. พุทโธภาวนารังสรรค์ บ.กุดบอด

๑๒. มอบทุน "มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์นักเรียนยากจนในถิ่นทุรกันดาร"

- ร.ร.กุดบอดวิทยาเสริม บ.กุดบอด ต.สงเปลือย อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๓๐๖,๒๘๗ บาท
- ร.ร.เกริงกระเวีย ต.ชะแล อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.บ้านป่าตาก ต.สันกลาง อ.พาน จ.เชียงราย
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๑๖,๙๑๙ บาท
- ร.ร.บ้านคำชะอี ต.คำชะอี อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๔ จำนวนเงิน ๒๒๘,๐๐๐ บาท
- ร.ร. บ้านชีวาน ต.ชีวาน อ.พิมาย จ.นครราชสีมา

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๓๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.ชุมชนพิมาน ต.พิมาน อ.นาแก จ.นครพนม

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๗,๐๒๑ บาท

- ร.ร.บัวขาว อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๓๕๓,๖๕๖ บาท

- ร.ร.ศรีกุดหว้าเรืองเวทย์ ต.กุดหว้า อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๑๙,๗๖๔ บาท

- ร.ร.บรบือวิทยาคม อ.บรบือ จ.มหาสารคาม

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๓๒๒,๘๕๖ บาท

- ร.ร.ธรรมจารี ต.แคนใหญ่ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๓ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.วัดวังแดงใต้ ต.เขาทราย อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๔๙,๔๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านหนองไขว่ (ผดุงราษฎร์) อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๒๖,๑๖๗ บาท

- ร.ร.ขุมยวมวิทยา อ.ขุมยวม จ.แม่ฮ่องสอน

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านหนองเม็ก อ.หนองหาน จ.อุดรธานี

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๓,๘๖๐,๐๗๐ บาท

แจกทานชาวเขา อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

- ร.ร.ชุมชนบ้านตลาดแค อ.คง จ.นครราชสีมา
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๙๐,๘๑๕บาท
- ร.ร.บ้านสำราญ อ.เมือง จ.ยโสธร
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๔,๐๒๕ บาท
- ร.ร.บ้านคำอาฮวน ต.คำอาฮวน อ.เมือง จ.มุกดาหาร
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.ชุมชนบ้านนาจารย์ ต.ไผ่ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๖๘,๔๘๐ บาท
- ร.ร.เขาวงพิทยาคาร อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.บ้านพังขว้างใต้ อ.เมือง จ.สกลนคร
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๕ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.ชุมชนเมืองปอน ต.เมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๑๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านสระแคน ต.ราษฎร์พัฒนา อ.พยัคฆภูมิฯ จ.มหาสารคาม

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๘๖๓ บาท

- ร.ร.ชุมชนดงมะไฟเจริญศิลป์ อ.เมือง จ.สกลนคร

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๓๗,๓๐๐ บาท

- ร.ร.แม่ลาน้อยดรุณสิกข์ อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านห้วยแคนโนนสูง กิ่ง อ.กุดรัง จ.มหาสารคาม

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๒๙๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านวัด อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.พุทโธภาวนาประชาสรรค์ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.หนองห้างฉวีวิทย์ อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านดอนม่วย อ.เมือง จ.มุกดาหาร

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านโพนสว่าง อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.สำนักงานการประถมศึกษาขุมยวม จ.แม่ฮ่องสอน

  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๓,๗๐๑,๔๘๓ บาท

หลวงพอ เป็นประธานอุปสมบทหมู่ จ.สุรินทร์ ปี ๒๕๓๕

๑๓. มอบกองทุนมูลนิธิเบื้องต้น ให้โรงเรียนต่าง ๆ

- ร.ร.หนองคอนไทย ต.กุดตุ้ม อ.เมือง จ.ชัยภูมิ
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๑๔๑,๔๕๙ บาท
- ร.ร.บ้านคำบกวิทยา อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๓ จำนวนเงิน ๗๗,๙๖๖ บาท
- ร.ร.ช้างบุญวิทยา อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.วังสามหมอวิทยา อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.บ้านคำแก่นคูณ อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น
  งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- ร.ร.บ้านนาวี อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๖ จำนวนเงิน ๔๐,๕๙๙ บาท

- ร.ร.วัดกลางชูศรีเจริญสุข อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.วัดเขาสมโภชน์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.บ้านหนองโก อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๗ จำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.พระปริยัติธรรมวัดบ้านชีวาน อ.พิมาย จ.นครราชสีมา

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๑ จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.พระปริยัติธรรมวัดป่าซาง อ.พาน จ.เชียงราย

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๓ จำนวนเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.พระปริยัติธรรมวัดขวัญเมืองบรบือธรรม อ.บรบือ จ.มหาสารคาม

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๓ จำนวนเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท

- ร.ร.พระปริยัติธรรมวัดพระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม

งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๘ จำนวนเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑๔. กองทุนมูลนิธิการศึกษาคณะสงฆ์ชาวภูไท

- งบประมาณสุทธิ จำนวนเงิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท

๑๕. กองทุนพัฒนาสถานีอนามัยหนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

- งบประมาณสุทธิ ปี ๒๕๓๖ จำนวนเงิน ๔,๖๘๓ บาท

๑๖. ตั้งกองบุญศูนย์การศึกษาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

- จำนวน ๓ ทุน เป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท (ในเขต อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร)
- จำนวน ๑ ทุน เป็นจำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท (วัดแม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน)

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๑,๙๔๔,๗๐๗ บาท

มอบเครื่องถ่ายเอกสารพร้อมอุปกรณ์ แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.สามพราน

๑๗. มอบอุปกรณ์เครื่องสำนักงาน (เครื่องถ่ายเอกสาร)

- มอบให้ที่ว่าการอำเภอเขาวง จ.กาฬสินธุ์
- มอบให้ ร.ร.นายร้อยตำรวจสามพราน จ.นครปฐม

รวมค่าใช้จ่ายโดยประมาณ จำนวนเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท

๑๘. โครงการทอดกฐินสงเคราะห์ให้แก่วัดต่าง ๆ ในเขตภาคอีสาน ที่ไม่มีผู้จองกฐินในอารามนั้น ๆ ซึ่งได้ปฏิบัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จนถึงปัจจุบัน โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๕๐๐ ถึง ๘๐๐ วัด เป็นลำดับมาในแต่ละปี (ปัจจัยค่ากฐินต่อกอง ๓,๐๐๐ บาท พร้อมทั้งเครื่องมหาสังฆทาน) สิ้นค่าใช้จ่ายในกองบุญนี้ / ปี เป็นงบประมาณ จำนวนเงิน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท

รวมค่าใช้จ่ายตั้งแต่เริ่มโครงการมาจนถึงปัจจุบัน สิ้นค่างบประมาณกว่า ๓๐ ล้านบาท

๑๙. สมทบทุนสร้างพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เสนาสนะในอารามต่าง ๆ

- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดกกต้อง อ.เขาวงกาฬสินธุ์

จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดขวัญเมืองบรบือธรรม อ.บรบือ จ.มหาสารคาม
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๕๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดบูรพา อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดหนองโก อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดวังแดงใต้ อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถเจ้าคณะตำบลหนองแวง กิ่ง อ.กุดรัง จ.มหาสารคาม
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๕๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดศิลาอาสน์ ต.หนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดบ้านหวาย อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดบ้านห้วยผึ้ง อ. ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๒๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดแจ้งสว่างนอก ต.กะโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างพระอุโบสถวัดบ้านดอนงัว อ.บรบือ จ.มหาสารคาม
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์สร้างศาลา สำนักปฏิบัติธรรมบ้านสำราญ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๓๒,๓๓๐,๐๐๐ บาท

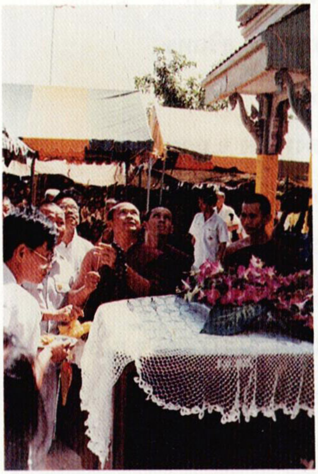

พิธีเปิดตึกสงฆ์ ณ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๓

- บริจาคทรัพย์สร้างกุฏิพระวัดอัมพวัน โนนสูง จ.มหาสารคาม
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๔๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์บำเพ็ญบุญวัดเขาสมโภชน์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคทรัพย์บำเพ็ญบุญวัดกลางชูศรีเจริญ อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี
  จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๒๐. ตั้งมูลนิธิอนุรักษ์สัตว์ป่า ต.หนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๕๐,๐๐๐ บาท

๒๑. มอบทุนการเผยแผ่ธรรม ที่สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำคีรีวงศ์ ต.ทุ่งหว้า อ.ทุ่งหว้า จ.สตูล
จำนวนปัจจัยที่มอบให้ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒๒. ได้บริจาคค่าชุดอัฐบริขารในการบวชพระภิกษุหมู่ ในระยะเวลา ๗ ปี

๑. ที่วัดบ้านหนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ จำนวน ๔๙ รูป
สิ้นงบประมาณ ๑๔๗,๐๐๐ บาท

๒. ที่วัดบ้านห้วยผึ้ง อ.ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์ จำนวน ๑๑๙ รูป

สิ้นงบประมาณ ๓๕๗,๐๐๐ บาท

๓. ที่วัดบ้านตากลาง อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ จำนวน ๑๓๐ รูป

สิ้นงบประมาณ ๓๙๐,๐๐๐ บาท

๔. ที่วัดบ้านแก่งนาง อ.ดงหลวง จ.มุกดาหาร จำนวน ๘๐ รูป

สิ้นงบประมาณ ๒๔๐,๐๐๐ บาท

๕. ที่สำนักพุทโธบ้านสำราญ อ.เมือง จ.ยโสธร จำนวน ๙๓ รูป

สิ้นงบประมาณ ๒๗๙,๐๐๐ บาท

๖. ที่วัดบ้านหวาย ต.นาโก อ.กุฉินารายณ์ จ.ยโสธร จำนวน ๙๐ รูป

สิ้นงบประมาณ ๒๗๐,๐๐๐ บาท

๗. ที่วัดอัมพวัน ห้วยแคน – โนนสูง จ.มหาสารคาม จำนวน ๑๒๔ รูป

สิ้นงบประมาณ ๓๗๒,๐๐๐ บาท

บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดสามพราน ปี พ.ศ. ๒๕๓๘

๒๓. มอบทุนโครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียน ทุนละ ๑,๒๕๐-๒,๕๓๘ บาท เป็นจำนวนมาก

– งบประมาณจากเอกสารการตอบรับของโรงเรียนต่างๆจำนวนเงินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒๔. ตั้งกองทาน แจกข้าวของเครื่องใช้ปัจจัย ๔ แก่พี่น้องชาวเขาเผ่าต่างๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จนถึงปัจจุบัน ปีละ ๑ อำเภอ (ทุกตำบล ทุกหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือน) โดยเฉลี่ยปีละ ๒,๐๐๐ กว่าครอบครัว **โดยมิได้จำกัดว่าจะเป็นศาสนาใด**

งบประมาณค่าใช้จ่าย ปีละ ๕๐๐,๐๐๐ x ๘ = ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒๕. มอบอุปกรณ์กีฬา เครื่องทำความเย็น รถจักรยานอีกประมาณ ๗๐ คัน ชุดนักเรียน กระเป๋าหนังสือ

–สิ้นงบประมาณ จำนวนเงิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งสิ้น จำนวนเงิน ๖,๙๖๘,๐๐๐ บาท

รวมยอดปัจจัยที่บำเพ็ญ ๓๐๕,๗๕๙,๓๔๐ บาท

(สามร้อยห้าล้านเจ็ดแสนห้าหมื่นเก้าพันสามร้อยสี่สิบบาทถ้วน)

โครงการบำเพ็ญอุปสมบทหมู่ก่อนเข้าพรรษา

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตรหรือหลวงพ่อภาวนาพุทโธได้บำเพ็ญบารมีนำพาศิษยานุศิษย์บำเพ็ญบุญอุปสมบทหมู่ซึ่งได้บำเพ็ญตามที่ต่าง ๆ ดังนี้

ในปี ๒๕๓๓ ที่วัดศิลาอาสน์จิตราชรังสรรค์ ต.หนองห้าง อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์

ได้บำเพ็ญ ดังนี้	ถวายพระ ๖๐ รูป ๆ ละ ๓,๐๐๐ .–บาท	=	๑๘๐,๐๐๐.– บาท
	๑. ถวายปัจจัยสมทบสร้างพระอุโบสถในวัดศิลาอาสน์	=	๓๐๐,๐๐๐.– บาท
	๒. ไถ่ถอนชีวิตสัตว์ โค กระบือแจกเป็นทาน	=	๙๐,๐๐๐.– บาท
	๓. แจกทานผู้ยากจน เครื่องอุปโภค–บริโภค มูลค่า	=	๓๐,๐๐๐.– บาท
	๔. มอบทุนการศึกษาและทุนอาหารกลางวันให้โรงเรียน	=	๑๐,๐๐๐.– บาท

ในตำบลหนองห้าง ๕ โรงเรียน ๆ ละ ๒,๐๐๐.- บาท

รวมยอดทั้งสิ้น = ๖๑๐,๐๐๐.- บาท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้อุปสมบทหมู่ที่บ้านห้วยผึ้ง อ.ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์ ทั้งหมด

๑. ถวายพระ ๑๑๙ รูปๆ ละ ๓,๐๐๐.- บาท = ๓๕๗,๐๐๐.- บาท

๒. ถวายปัจจัยสมทบสร้างพระอุโบสถในวัดบ้านห้วยผึ้ง = ๒๐๐,๐๐๐.- บาท

๓. มอบกองทุนการศึกษาโรงเรียนห้วยผึ้ง = ๕๐,๐๐๐.- บาท

๔. มอบทุนอาหารกลางวันในเขตอำเภอห้วยผึ้ง ๑๐ ร.ร. = ๒๐,๐๐๐.- บาท

๕. ได้ปลดปล่อยชีวิตสัตว์ป่าหลายชนิด มีช้าง ๒ เชือก = ๒๐๐,๐๐๐.- บาท

รวมสัตว์ป่าต่าง ๆ อีกหลายอย่าง

-มอบทุนให้กับหน่วยอนุรักษ์สัตว์ป่าภูศรีฐานเพื่อดูแล = ๓๐,๐๐๐.- บาท
สัตว์ป่า

-มอบทุนอาหารกลางวันและกองทุนการศึกษา ร.ร.คำบก = ๖๐,๐๐๐.- บาท

สิ้นมูลค่า = ๙๑๗,๐๐๐.- บาท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ไปอุปสมบทหมู่ที่บ้านตากล่าง ต.กะโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

๑. มีนาคเข้าร่วมอุปสมบทครั้งนี้ ๑๐๘ รูป ๆ ละ ๓,๐๐๐.- บาท

สิ้นงบประมาณ = ๓๒๔,๐๐๐.- บาท

๒. มอบทุนการศึกษามูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธ

ร.ร.ช้างบุญวิทยา = ๒๐๐,๐๐๐.- บาท

๓. สมทบสร้างศาลาการเปรียญ = ๓๐๐,๐๐๐.- บาท

๔. มอบทุนอาหารกลางวันใน ร.ร.ตำบลกะโพ ๑๘ ร.ร. = ๒๐,๐๐๐.- บาท

๕. ไถ่ถอนชีวิตโค กระบือ ๔ ตัว = ๓๒,๐๐๐.- บาท

๖. มอบรางวัลให้กับควาญช้างที่ร่วมขบวนแห่นาค

๑๐๘ เชือก ๆ ละ ๕๐๐.- บาท = ๕๔,๐๐๐.- บาท

ใช้งบประมาณมูลค่า = ๙๓๐,๐๐๐.- บาท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ไปอุปสมบทหมู่ ที่วัดโพธิ์ชัยบ้านหวาย ต.นาโก อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ รายการบำเพ็ญบุญดังนี้

๑. อุปสมบทนาคหมู่ทั้งหมด ๑๐๘ รูป ๆ ละ ๓,๐๐๐.-บาท = ๓๒๔,๐๐๐.- บาท
๒. ถวายสร้างพระอุโบสถกับวัดโพธิ์ชัยบ้านหวาย = ๓๐๐,๐๐๐.- บาท
๓. มอบทุนการศึกษาให้ ร.ร.หนองห้างฉวีวิทย์เริ่มแรก = ๓๐,๐๐๐.- บาท
๔. มอบทุนการศึกษาให้ ร.ร.พุทโธภาวนาประชาสรรค์เริ่มแรก = ๙๐,๐๐๐.- บาท
๕. มอบทุนการศึกษาให้ ร.ร.บ้านหวาย เริ่มแรก = ๕๐,๐๐๐.- บาท
๖. มอบทุนอาหารกลางวันอีก ๓๐ ร.ร. ๆ ละ ๑,๒๕๐.- = ๓๗,๕๐๐.- บาท
๗. ไถ่ถอนชีวิตโค กระบือ แจกทาน ๖ ตัวๆ ละ ๘,๐๐๐.- = ๔๘,๐๐๐.- บาท
๘. ได้เดินทางไปมอบเงินสมทบสร้างห้องสมุดประชาชน
หลวงพ่อภาวนาพุทโธอุปถัมภ์ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ = ๒๐๐,๐๐๐.- บาท

รวมทั้งสิ้น = ๑,๑๓๙,๕๐๐.- บาท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ไปอุปสมบทหมู่ที่วัดป่าช้าบ้านสำราญ อ.เมือง จ.ยโสธร

๑. มีนาคเข้าอุปสมบท ๙๓ รูปๆ ละ ๓,๐๐๐.- = ๒๗๙,๐๐๐.- บาท
๒. สมทบสร้างศาลาปฏิบัติธรรม = ๒๐๐,๐๐๐.- บาท
๓. มอบทุนอาหารกลางวัน ๑๐ ร.ร.ๆละ ๒,๕๓๗ = ๒๕,๓๗๐.- บาท
๔. ปลดปล่อยชีวิตโค กระบือแจกเป็นทาน ๘ ตัว = ๖๔,๐๐๐.- บาท
๕. มอบรางวัลการประกวดประเพณีวัฒนธรรมสิ้นงบ = ๑๕,๐๐๐.- บาท

รวมทั้งสิ้น = ๕๘๓,๓๗๐.- บาท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้ไปอุปสมบทหมู่ ที่หมู่บ้านห้วยแคนโนนสูง ต.หนองแวง กิ่งอำเภอกุดรัง จ.มหาสารคาม

๑. มีนาคเข้าอุปสมบท ๑๒๔ รูปๆ ละ ๓,๐๐๐.-บาท = ๓๗๒,๐๐๐.- บาท
๒. ถวายสร้างกุฏิสงฆ์ในวัดอัมพวัน บ้านห้วยแคนโนนสูง
จ.มหาสารคาม = ๑๕๐,๐๐๐.- บาท
๓. มอบทุนการศึกษาให้ ร.ร.บ้านห้วยแคนโนนสูง = ๙๐,๐๐๐.- บาท
๔. มอบทุนอาหารกลางวัน ๕ ร.ร.ๆละ ๒,๕๓๘.- = ๑๒,๖๙๐.- บาท
๕. สมทบสร้างพระอุโบสถ กับเจ้าคณะตำบลหนองแวง
วัดศรีอรุณ ต.หนองแวง = ๕๐,๐๐๐.- บาท

๖. มอบรางวัลการประกวดประเพณีวัฒนธรรมอีสาน

และการแข่งขันจุดบ้องไฟ รวมมูลค่ารางวัล = ๔๗,๐๐๐.- บาท

๗.ได้เดินทางไปทอดผ้าป่าสมทบสร้างอุโบสถวัดบรบือธรรม

อ.บรบือ จ.มหาสารคาม = ๑๐๐,๐๐๐.- บาท

๘. ได้เดินทางไปปลดปล่อยชีวิตสัตว์ป่าเข้าสู่ธรรมชาติ ที่สำนักป่าทรีย์ บ้านหนองห้าง กาฬสินธุ์

- มอบทุนอาหารกลางวัน ๓๒ ร.ร.ๆละ ๑,๒๕๐.- = ๔๐,๐๐๐.- บาท
- มอบทุนตั้งกองทุนอนุรักษ์สัตว์ป่าและป่าไม้กับทาง สำนักสงฆ์ป่าอินทรีย์ = ๕๐,๐๐๐.- บาท

รวมงบประมาณ = ๙๑๑,๖๙๐.- บาท

รวมรวมการสร้างบุญบารมีในการอุปสมบท ภายใน ๖ ปี เป็นมูลค่าทั้งสิ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓	ที่บ้านหนองห้างกฉินารายณ์	=	๖๑๐,๐๐๐.-	บาท
พ.ศ. ๒๕๓๔	ที่บ้านห้วยผึ้ง กาฬสินธุ์	=	๙๑๗,๐๐๐.-	บาท
พ.ศ. ๒๕๓๕	ที่บ้านตากลาง สุรินทร์	=	๙๓๐,๐๐๐.-	บาท
พ.ศ. ๒๕๓๖	ที่บ้านหวาย กาฬสินธุ์	=	๑,๑๓๙,๕๐๐.-	บาท
พ.ศ. ๒๕๓๗	ที่บ้านสำราญ ยโสธร	=	๕๘๓,๓๗๐.-	บาท
พ.ศ. ๒๕๓๘	ที่บ้านห้วยแคนโนนสูง	=	๙๑๑,๖๙๐.-	บาท
	ยอดการบำเพ็ญบุญมีมูลค่า	=	๕,๐๙๑,๕๖๐.-	บาท

งานสาธารณูปการภายในวัด

งานสาธารณูปการ นับว่าเป็นงานหนัก ละเอียดรอบคอบ ของสมภารเจ้าวัดทุกระดับ เพราะไม่เพียงแต่ใช้ความคิดวางแผน–ตั้งวัตถุประสงค์–การดำเนินการเท่านั้น ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในขณะก่อสร้างเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าหากขาดเงินแล้ว ความคิด–วัตถุประสงค์ ในการก่อสร้างย่อมสำเร็จได้ยาก แต่ด้วยบารมีของหลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร บวกกับความศรัทธาความพยายามอุตสาหะของคณะกรรมการบริหารวัด รวมทั้งสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในปฏิปทาของหลวงพ่อ ฯ จึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันสละปัจจัยมากบ้าง น้อยบ้างตามกำลังทรัพย์ที่จะพึงมี ทำการก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นสมบัติของชาติ ของพระศาสนาสืบไป สิ่งก่อสร้างทุกชนิดภายในวัดสามพราน ท่านสามารถพิจารณาดูได้ว่า ประกอบไปด้วยพุทธศิลป์ – สถาปัตย์กรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม สิ่งก่อสร้างสามารถมองผ่านให้เข้าถึงธรรมว่าโดยตามธรรมชาติของดอกไม้ป่านานาพันธุ์ จะแพร่พันธุ์ให้ก็โดยอาศัยลมพัดของธรรมชาติ สัตว์ และเหล่าแมลงต่าง ๆ ที่จะนำพาไปแพร่พันธุ์ให้ได้ ความที่พันธุ์ไม้มีสีสันสวยงาม มีกลิ่นหอมชวนดม ก็เพื่อดึงดูดความสนใจของเหล่าแมลงทั้งหลาย ให้มาดอมดมและนำพาเกษรและเมล็ดพันธุ์ แพร่กระจายไปในที่อื่น ๆ ตามความเป็นไปของธรรมชาติ เช่นเดียวกับจุดประสงค์ของหลวงพ่อที่ว่า อยากจะให้คนทั่ว ๆ ไป ที่ไปเที่ยวชมสวนสนุกในทางโลก ให้หันมาเที่ยวชมสถานที่ในทางธรรมบ้าง

หลวงพ่อวางศิลาฤกษ์ตึกมังกร ปี ๒๕๓๕

ดังนั้นสถานที่ก่อสร้างหรือสิ่งก่อสร้างที่หลวงพ่อสร้างขึ้นมา จึงเป็นไปในลักษณะที่ว่า เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีความร่มรื่น ให้ความสบายกายสบายใจ ให้ความเพลิดเพลินกับความสวยงามอันวิจิตตระการตากับศิลปอันล้ำค่า ให้ได้ยินได้ฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ให้ได้พบ ได้เห็นข้อความหรือศิลปที่เป็นสื่อของธรรมะ เพื่อจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติ ในชีวิตประจำวันหรือเป็นที่เตือนสติ ให้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ให้มีดวงจิตที่เข้มแข็งในการที่จะละ–ลด–เลิก อยายมุขต่าง ๆ ให้เป็นผู้มีศีล สมาธิ ปัญญา หรืออริยมรรค ๘ อันเป็นทางสายกลางที่จะนำพาให้พ้นทุกข์ ให้ทุกคนที่ได้มาพบเห็นสิ่งที่ดี ๆ มีศีลธรรม นำไปบอกกล่าว แก่ลูกหลานญาติมิตร พี่น้อง บริวาร ให้แพร่กระจายไปทุกทั่วสารทิศ และได้รับธรรม

ข้อประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักธรรมของพระศาสนา อันจะทำให้ชีวิตมีความสุขสงบ มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต - อาชีพ - การงานทั้งปวง และจะเป็นแนวทางให้บ้านเมือง สังคม ประเทศชาติ อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ให้ศีลธรรมอยู่คู่บ้านคู่เมืองตลอดกาลนาน เปรียบประดุจพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เหล่าพุทธศาสนิกชน นำมาเป็นหลักธรรมนูญ ประพฤติ ปฏิบัติสืบทอดกันมานับเป็นพันปี

อุโบสถวัดสามพราน

สิ่งก่อสร้างแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ

ก. สิ่งก่อสร้างที่สร้างเสร็จแล้ว มีดังนี้ (ทั้งหมดใช้แรงงานของพระภิกษุ-สามเณร และอุบาสก-อุบาสิกา ผู้ศรัทธา)

๑. กุฏิหลวงพ่อ เป็นอาคาร ๒ ชั้น (ครึ่งปูนครึ่งไม้)

ค่าใช้จ่ายประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาท

๒. กุฏิสงฆ์ชั้นเดียว จำนวน ๑๐ หลัง	เป็นจำนวนเงิน	๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๓. อาคารมูลนิธิฯ	เป็นจำนวนเงิน	๗๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๔. บ้านมูลนิธิฯ ๒ หลัง	เป็นจำนวนเงิน	๕,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๕. ตึกขาวธรรมจักร ๔ ชั้น	เป็นจำนวนเงิน	๖,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๖. น้ำตกท้าวสักกเทวราช	เป็นจำนวนเงิน	๗๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๗. ศาลาปฏิบัติธรรมและหอสวดมนต์	เป็นจำนวนเงิน	๓๕๙,๐๐๐.๐๐ บาท

ข. สิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการก่อสร้างอยู่ มีโครงการที่จะทำต่อไปพร้อมลายละเอียดดังนี้

๑. โรงเจ ๔ ชั้น กว้าง ๔๕.๗๕เมตร ยาว ๕๖.๐๐เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กพื้นขัดหินอ่อน ชั้นที่ ๑ ใช้เป็นสถานพิพิธภัณฑ์เก็บสิ่งของต่างๆ ของวัดทั้งหมด และใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมตามโอกาส โดยเฉพาะสื่อธรรมที่สำคัญ คือ ภาพพระมาลัยโปรดสัตว์นรก เป็นภาพเขียนด้วยสีน้ำมัน ขนาด ๑๙๐x๑๙๐ เขียนบนผ้าใบ เป็นภาพเกี่ยวกับผู้ประพฤติผิดศีล หรือประพฤติตนเกี่ยวกับอบายมุขต่าง ๆ ภาพนั้นจะปูไว้ที่พื้นที่เตรียมช่องไว้ และเคลือบด้วยเรซิน ซึ่งมีความคงทนเมื่อขัดแล้วจะเห็นภาพชัดเจน

จุดประสงค์ของหลวงพ่อ ฯ ด้วยต้องการให้ภาพเหล่านี้เป็นสื่อเพื่อเตือนสติแก่คนทั่วไปที่ประพฤติผิดศีล หรือประพฤติตนมัวเมาอยู่กับอยาบมุขต่าง ๆ ใต้ภาพจะบรรยายว่า จะได้รับโทษกรรมอย่างไรในปัจจุบันและอนาคตเมื่อตายไปแล้วจะได้รับผลกรรมอย่างไร เมื่อคนทั่วไปได้รู้ได้เห็น อาจจะเกิดความเกรงกลัวต่อบาป หรือ ลด-ละ-เลิก อบายมุขต่าง ๆ หันเห

ชีวิตมาให้ทานรักษาศีล ปฏิบัติธรรม ลด ละ อบายมุขต่าง ๆ ชีวิตก็จะมีความสุขความเจริญ และเมื่อทุกคนทั่วสารทิศได้รักษาศีล ประพฤติตนในทางที่ดี บ้านเมืองก็จะสงบสุขมีความเจริญรุ่งเรือง

ขั้นที่ ๒ เป็นภาพจิตรกรรม ภาพรักษาศีล ปฏิบัติธรรม เป็นภาพแสดงถึงการมีชีวิตอย่างมีความสุขสงบอันเกิดจากอำนาจของการประพฤติตามศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีลเป็นทางนำไปสู่สุคติสวรรค์ (สีเลน สุคตึ ยนฺติ) ศีลเป็นทางนำสู่โภคสมบัติ ทรัพย์สิน เงินทอง (สีเลน โภคสมฺปทา) ศีลเป็นทางนำไปสู่ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตาย-เกิดในวัฏฏสงสาร (สีเลน นิพฺพุตึ ยนฺติ) ดังนั้นผู้มีศีลมีธรรมย่อมประสบสุขทั้งใ โล นี้และโลกหน้า

พระประธาน–โรงเจ–ตึกมังกร ของวัดสามพราน

ชั้นที่ ๓ เป็นภาพจิตรกรรม ภาพการเจริญภาวนา-ปฏิบัติธรรม-ธุดงควัตร ๑๓ ของหมู่สงฆ์ ภาพนี้เป็นสื่อของธรรม ข้อปฏิบัติทั้งหลาย ของผู้กระทำให้แจ้งนิพพาน ต้องอาศัยธุดงค์คุณอันประเสริฐ อันเป็นข้อวัตรปฏิบัติบัติเพื่อขัดเกลา จิตใจ บรรดาคำสอนที่เรียกว่าภวังคสัตตุศาสน์ ย่อมประชุมลงในธุดงค์คุณนี้ ท่านเปรียบธุดงค์คุณไว้มีมากมายถึง ๓๐ ประการ มีธุดงค์คุณเป็นของเสมอด้วยเรือ เพราะเป็นครื่องมือให้ข้ามพ้นทะเลใหญ่คือ วัฏฏสงสาร ของบุคคลผู้ใคร่ความหมดจดบริสุทธิ์ เพราะใครก็ตามสั่งสมธุดงค์คุณให้เต็มรอบย่อมมีคุณอันประเสริฐ ๓๐ ประการเป็นอานิสงส์ มีความเชื่อไม่หวั่นไหว ตั้งมั่น เป็นผู้มีจิตประกอบด้วยเมตตาอันสนิทอ่อนละมุน เป็นต้น

ชั้นที่ ๔ เป็นชั้นการสัจจอธิษฐาน มีสิ่งก่อสร้างที่สำคัญคือ

๔.๑ **พระประธานองค์ใหญ่** ปางประธานพร มีนามว่า "พระประธานพุทโธภาวนา" บริเวณฐานชุกชีทั้งหมด เป็นภาพของพระพุทธองค์ในลักษณะปางต่าง ๆ ๖๐ ปาง เช่น ประสูติ-ตรัสรู้-ปรินิพพาน เป็นต้น เป็นภาพที่แกะสลักด้วยหินทราย ส่วนที่เป็นปูนปั้นรูปกลีบบัวนั้นก็จะตกแต่งด้วยเหรียญต่าง ๆ อาทิ เหรียญรูปใบโพธิ์หรือเหรียญธุดงค์ของหลวงพ่อ พร้อมกับเหรียญของเหล่าเกจิอาจารย์ทั้งหลาย ที่ญาติโยมได้นำมาถวายไว้ เพื่อจะนำไปตกแต่งไว้ที่ฐานพระประธานองค์ใหญ่ เพราะที่พระประธานองค์ใหญ่นี้จะเป็นจุดศูนย์รวมจิตของพุทธศาสนิกชน ที่จะมาขอพร ขอบารมีจากหลวงพ่อพระประธานพุทโธภาวนา ให้ได้รับบารมี มีกำลังจิตเข้มแข็ง ในการที่จะประพฤติปฏิบัติ คุณงามความดี แม้จะมีเหตุมีมารมากให้จิตลุ่มหลง ด้วยอำนาจบารมีของหลวงพ่อพระประธานและเหล่าเกจิอาจารย์ จะได้คุ้มครองให้มีสติปกป้องให้ได้รับความสุขความเจริญตลอดกาล

๔.๒ อุโบสถ กว้าง ๑๓.๑๐ เมตร ยาว ๒๑.๑๐ เมตร

ฐานพระประธานในพระอุโบสถ เป็นปูนปั้นรูปทรงกลมรีเหมือนฉัตรมีทั้งหมด ๒๗ ชั้น และชั้นที่ ๒๗ จะเป็นชั้นที่ประดิษฐานองค์พระประธาน ขนาดหน้าตักกว้าง ๓ นิ้ว ซึ่งหล่อด้วยทองคำแท้จะประดิษฐานอยู่ในมณฑปอันประดับดวยมุขไฟ ส่วนชั้นที่ ๑-๒๖ จะมีพระสาวกขนาดหน้าตักกว้าง ๓ นิ้ว เรียงรายอยู่รอบๆ ฐานพระประธาน จำนวน ๑,๒๕๐ องค์

เปรียบเหมือนเหล่าพระอรหันต์ที่มาชุมนุมกันโดยมิได้นัดหมาย มาประกอบเป็นฐานขององค์พระประธาน ระหว่างพระแต่ละองค์จะประดับด้วยมุขไฟจะสลับลายไทยกับลายของสิตมงคล

๔.๓ พระวิหาร กว้าง ๑๒.๓๕ เมตร ยาว ๑๘.๘๐ เมตร

ปัจจุบันสิ่งก่อสร้าง คือ พระประธานองค์หลวงพ่อพุทโธภาวนา อุโบสถ วิหารแก้ว รวมทั้งโรงเจทั้ง ๔ ชั้น ซึ่งยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ทางวัดใช้จ่ายเงินไปแล้วจำนวน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

๒. ถนนรอยบุญ (๑๐๘ โค้ง) กว้าง ๓ เมตร ยาว ๑,๑๘๐ เมตร

จำนวนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐.๐๐

ถนนพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ๑๐๘ โค้ง

๓. สะพานธรรมจักร	จำนวนเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๔. สะพานพญามังกร	จำนวนเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๕. สะพานพญานาค	จำนวนเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๖. สะพานปลาโลมา	จำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๗. พญาเต่าโพธิสัตว์,พระแม่กวนอิมโพธิสัตว์	
สิ้นงบประมาณไปแล้ว	เป็นจำนวนเงิน ๑๗,๔๐๐,๐๐.๐๐ บาท
๘. พญาช้างโพธิสัตว์	จำนวนเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๙. พญานกยูงโพธิสัตว์	จำนวนเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๑๐. พญากระต่ายโพธิสัตว์	จำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๑๑. พิพิธภัณฑ์เรือสำเภาไทย,สำเภาจีน,สำเภาฝรั่ง	
	จำนวนเงิน ๑๔,๙๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๑๒. กุฎิพญามังกร ทางวัดได้สร้างสิ้นงบประมาณไปแล้ว	
	จำนวนเงิน ๗๕,๒๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

มีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุโบสถ คือ ภายในอุโบสถ นอกจากตัวองค์พระประธานทองคำและหมู่พระอริยสงฆ์สาวก จำนวน ๑,๒๕๐ องค์แล้ว ยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติและกิจของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

- ภาพบนเพดานของหลังคาอุโบสถ ซึ่งเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลมจะเป็นภาพของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีพระจุฬามณีอยู่ตรงกลาง ซึ่งมีพระเกศ พระเขี้ยวแก้ว ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบรรจุอยู่ ส่วนด้านข้าง ๆ จะเป็นขบวนของเหล่าเทพ ๕ ขบวน ประกอบด้วยขบวนของพระอินทร์ และขบวนเทพทั้ง ๔ ทิศ มีขบวนของท้าวธตรัฐ ท้าววิรุฬหก ท้าวเวสสุวรรณ ท้าวสิรูปักษ์ เทพทั้ง ๔ ทิศนี้ ถือว่าอยู่ใกล้โลกมนุษย์ที่สุด จะแปลงองค์ลงมาดูความประพฤติของมนุษย์ว่า ใครสร้างบุญกุศลไว้บ้าง เทพทั้ง ๔ จะบันทึกรายชื่อลงไปในแผ่นทองคำ แล้วนำไปทูลให้พระอินทร์ทรงทราบ

ทุกๆ วันพระขึ้น ๑๕ ค่ำ หรือ แรม ๑๔ ค่ำ เหล่าเทพทั้งหลายจะแห่แหนขบวนเพื่อจะนำเครื่องสักการะบูชาไปชุมนุมกันที่พระจุฬามณีที่ประดิษฐานพระเกศ พระเขี้ยวแก้ว ของพระพุทธองค์ พร้อมกันนั้นเทพทั้ง ๔ ทิศ ก็จะนำรายชื่อผู้ประกอบคุณงามความดี สร้างบุญกุศลไว้มาก ไปทูลให้พระอินทร์ ผู้เป็นประธาน พระอินทร์ก็จะประกาศรายชื่อผู้ประกอบคุณงามความดีว่า จะไปเกิดอยู่ในแดนสวรรค์ ชั้นใด ซึ่งแล้วแต่บุญ-กุศล หรือคุณงามความดีที่ได้ประพฤติปฏิบัติมา

- ภาพเหนือหน้าต่างขึ้นมา ทั้งด้านซ้ายด้านขวา เป็นภาพเกี่ยวกับการธุดงควัตรของพระสงฆ์ ที่ธุดงค์เพื่อค้นหาสัจธรรมกับธรรมชาติในป่าเขาลำเนาไพร

- รอบ ๆ หน้าต่าง จะเป็นภาพดอกไม้และธรรมชาติ

- ส่วนหน้าพระประธาน จะเป็นภาพพุทธประวัติขณะที่พระองค์ทรงแสดงเทศนาโปรดแก่เหล่าเทพทั้งหลาย

- ด้านหลังพระประธาน เป็นภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ ตอนพระองค์สละราชสมบัติแล้วเสด็จออกทรงผนวช และได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

-ส่วนใต้หน้าต่างลงมา จะเป็นภาพเกี่ยวกับกิจของสงฆ์ และข้อความนิมิตรแดนสุขาวดีหรือแดนสวรรค์

เรือสำเภา-เต่าโพธิสัตว์-ตึกมังกร ๑๐๘

ภาพนิมิตแดนสุขาวดี

ผู้ประกอบคุณงามความดี เมื่อก่อนจะสิ้นใจไป จะนิมิตเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเคยกระทำไว้ เช่นผู้เคยบริจาคทานเคยทำบุญเลี้ยงพระ,สร้างศาลา,เคยรักษาสีล เคยทำกุศลกรรมต่าง ๆ ไว้ (เป็นอาจิณ) ก่อนที่จิตจะดับ(จุติ) จะเห็น ภาพของตัวเองที่เคยทำบุญ หรือกุศลกรรมไว้อย่างชัดเจน ก็จะเกิดความปีติ อารมณ์ชุ่มชื่น เมื่อจิตดับลง ความดีงามที่สั่งสมไว้นี้ก็จะน้อมนำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ คือภูมิแห่งสวรรค์

แดนสุขาวดีเป็นแดนที่น่าอยู่น่าอาศัย

ท่านทั้งหลายที่เกิดมาในชาตินี้ นับว่าเป็นผู้โชคดีเหลือหลายที่ได้เกิดมาเป็นสาวกของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ควรจะเร่งตรึกตรองเสียแต่เวลานี้ ก่อนจะสิ้นใจตายไปในชาตินี้ เราควรนำทางชีวิตเราไปสู่ปราสาทอันประเสริฐเลิศด้วยความสุข สุคติโลกสวรรค์อันเป็นแดนสุขาวดีมีแต่ความสุข ความสำราญ ชื่นบานหรรษา-อยู่ตลอดทุกทิพาราตรีกาล ควรเริ่มทำใจตนให้ผ่องแผ้วเสียแต่เวลานี้ พยายามประพฤติแต่คุณงาม-ความดี มีชีวิตอย่างสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ อุตสาหบำเพ็ญบุญให้ทาน รักษาศีลเจริญเมตตาภาวนาอยู่เป็นนิตย์ ยกจิตให้ขึ้นสู่ชั้นสูง ท่านทั้งหลายก็จะได้ไปเกิดในสุคติภูมิอย่างแน่นอน

นอกจากภาพจิตรกรรมเหล่านี้วัตถุต่าง ๆ ที่สร้างขึ้น ล้วนมีจุดประสงค์ในเชิงปริศนาธรรมให้ผู้ประพฤติปฏิบัติขบคิดตาม เพื่อเสริมการปฏิบัติให้สมบูรณ์ เช่น เต่า - เสือ - ช้าง - นก เป็นต้น ดังมีรายละเอียดพอเป็นสังเขป เช่น

เต่า

เต่ามีลักษณะพิเศษ ๕

ลักษณะเต่า	ลักษณะของผู้ปฏิบัติ
๑. เต่าปกติเที่ยวอยู่ในน้ำ อาศัยอยู่ในน้ำ ฉันใด	๑.ผู้ประพฤติปฏิบัติต้องเป็นผู้มีน้ำใจเกื้อกูล และไหวตามสัตว์ทั้งหลาย มีจิตประกอบด้วยเมตตา บริหารจิตเป็นใหญ่มีจิตไม่มีประมาณ (แผ่ทั่ว) แผ่ไมตรีไปตลอดโลกอันมีสัตว์อยู่ ฉันนั้น
๒. เต่าผุดขึ้นจากน้ำชูศรีษะถ้าเห็นอะไรๆเข้า ก็ดำจมดิ่งลง ด้วยคิดว่า "อะไรๆ ที่เป็นศัตรูเหล่านั้นอย่าได้เห็นเราอีกเลย" ฉันใด	๒. ผู้ประพฤติปฏิบัติเมื่อมีกิเลสเข้ามาใกล้ก็ดำจมลงในสระคืออารมณ์ (คุมอารมณ์ด้วยสติ)ด้วยคิดว่ากิเลสทั้งหลายอย่าได้เห็นอีกเลย ฉันนั้น
๓.เต่าขึ้นมาจากน้ำผิงกายบนบกฉันใด	๓. ผู้ประพฤติปฏิบัติต้องนำออกซึ่งจิตจากการยืน เดิน นั่ง นอนแล้วผึ่งจิตในสัมมัปปธาน คือพยายามระวังบาปไม่ให้เกิดขึ้น,พยายามละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว พยายามให้กุศลกรรมเกิดในสันดาน,พยายามรักษากุศลกรรมที่เกิดไม่ให้เสื่อม
๔. เต่ามักขุดแผ่นดินฝังตัวอยู่ในดินฉันใด	๔. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมต้องละลาภสักการะ และความสรรเสริญ เข้า ไปอยู่ในที่ว่างเปลา, ภูเขา, ถ้าอันไม่มีเสียง

			ก็กก้อง อันเป็น ที่สัปปายะแห่งการปฏิบัติ
๕.	เต่าถ้าเห็นหรือได้ยินเสียงอะไรเข้าก็หดอวัยวะเข้าในกระดอง งดกิจ หยุดนิ่ง ตามรักษากายของตนฉันใด	๕.	ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม เมื่อรูป- เสียง-กลิ่น–รส–โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ทั้งหลายมาใกล้ก็ต้องปิดบานประตู คือ การสำรวมในทวารทั้งหกมีตา–หู–จมูก–ลิ้น–กาย–ใจ หดใจกระทำการสำรวมอยู่ด้วยสติสัมปชัญญะ ตามรักษาสภาวะของผู้ปฏิบัติธรรมไว้ ฉันนั้น

ช้างมีลักษณะพิเศษ

	คุณลักษณะของช้าง		ลักษณะผู้ปฏิบัติ
๑.	ช้างเมื่อเที่ยวไป ย่อมทำลายแผ่นดินฉันใด	๑	ผู้ประพฤติปฏิบัติต้องพิจารณากาย ทำลายกิเลสทั้งปวงเสีย ฉั้นนั้น
๒.	ธรรมดาช้างมักไม่มองซ้าย–ขวา ย่อมมองเพ่งอยู่ตรงนั้น ไม่เลือกทิศน้อยทิศใหญ่ฉันใด	๒.	ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมก็ต้องไม่หลุกหลิก สอดดส่ายสายตา ซ้าย–ขวา ไม่แหงนขึ้นบน ไม่ก้มลงล่างทอสายตาอยู่ชั่วขณะแอกหรือพอประมาณ สำรวมอิริยาบทให้มั่นคงฉันนั้น
๓.	ธรรมดาช้างไม่มีที่นอนเป็นหลักแหล่ง,หาอาหารกินไปเรื่อยๆ ถึงที่ไหนไม่มีจิตคิดเพื่อจะอยู่ไม่มีความอาลัยในที่อยู่อาศัยแน่นอนฉันใด	๓.	ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ก็ต้องเป็นผู้ไม่มักมากในการนอนเป็นนิตย์ ไม่ได้อยู่เพื่อกินอย่างเดียว ผู้มีปัญญาเห็นแจ้งแม้เห็นสถานที่อันงดงาม หรือเห็นโคนไม้ ถ้ำเงื้อมเป็นที่ฟูใจก็เข้า

ไปอยู่อาศัย แต่หาได้กระทำความอาลัยในสถานที่อยู่ไม่ฉันนั้น

๔. ธรรมดาช้างลงสู่สระบัวใหญ่ๆ ซึ่งบริบูรณ์ด้วยน้ำอันสะอาด เย็น ไม่ขุ่น ดาดาษไปด้วยดอกบัวต่างๆ ช้างเล่นน้ำอย่างช้างประเสริฐ ฉันใด	๔. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมก็ต้องลงสู่สระโบกขรณีอันประเสริฐ กล่าวคือ มหาสติปัฏฐาน ๔ ประการ ซึ่งเต็มแล้วด้วยน้ำกล่าวคือ ธรรมอันประเสริฐอันสะอาด ไม่หม่นหมอง ผ่องใส มิได้ขุ่นมัว ดาดาษด้วยดอกไม้ กล่าวคือ วิมุตติ (ความหลุดพ้น) ล้างขัดสังขารทั้งหลายด้วยญาณปรีชา เล่นอย่างไยคาวจรฉันนั้น
๕. ธรรมดาช้างยกเท้าขึ้นมีสติ จดเท้าลงก็มีสติ ฉันใด	๕. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมก็เช่นกัน เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในการยกเท้าขึ้น จดเท้าลง เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในอิริยาบททั้งปวงฉันนั้น

พญาช้างโพธิสาร หน้าตึกโรงเจ

เรือมีลักษณะ ๓

คุณลักษณะของช้าง	ลักษณะผู้ปฏิบัติ
๑. เรือย่อมยังชนให้ข้ามไปสู่จุดมุ่งหมายได้ด้วยไม้ หรือเหล็ก อันเป็นโครงเครื่อง ยึดติดกัน ฉันใด	๑. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ก็ต้องยังโลกทั้งเทวโลก ให้ข้ามไปสู่จุดมุ่งหมายได้ คือ อมตมหานิพพานด้วยสิ่งที่เป็นโครงเครื่องยึดเหนี่ยว กล่าวคือ อาจาระข้อวัตรปฏิบัติ มีศีล สมาธิ ปัญญา และธรรมต่าง ๆ เป็นต้น ฉันนั้น
๒. เรือย่อมทนทานต่อกำลังคลื่นที่กระทบกระแทกซัด และกำลังคลื่นอันปั่นป่วนมือย่างมาก ฉันใด	๒. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ก็ต้องทนทานต่อกำลังคลื่น คือ กิเลสทั้งหลาย และลาภสักการะ ยศ ชื่อเสียง การบูชากราบไหว้ และคลื่นคือ ความนินทา ความสรรเสริญ สุข ทุกข์ ความยกย่อง ดูหมิ่น และมลทินทั้งหลาย ฉันนั้น
๓. เรือย่อมแล่นไปในมหาสมุทรอันลึกกำหนดไม่ได้ ไม่มีที่สุด ไม่เห็นฝั่ง มีโทษมากเกลื่อนกล่นไปด้วยหมู่ติมิติมิงคล ภูตมังกรและปลา ฉันใด	๓. ผู้ประพฤติปฏิบัติธรรม ก็ต้องยังจิตให้แล่นไป เพื่อทำให้แจ้งซึ่ง อริยสัจจ์ ๔ อัน มีปริวรรตสาม อาการสิบสอง ผู้ปฏิบัติเมื่อไม่ทำให้แจ้งซึ่งอริยสัจจ์ ชีวิตก็จะไม่มีที่สุด ไม่ถึงฝั่งเป็นทุกข์มาก ฉันนั้น

นกยูงมีลักษณะ

๑. นกยูงเป็นสัตว์ที่มีสีขนงดงาม มีการรำแพนสวยงามแกผู้พบเห็นฉันใด

บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติเชนเดียวกัน อาศัยความยึดหมั่น มีศรัทธาแนวแนในศีล สมาธิ ปัญญา ยอมเป็นเครื่องประดับทำให้ผู้นั้นสวยสดงดงามในอริยวงศ์แนนอน ความงามของความประพฤติมีศีลเป็นต้น ยอมทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในความบริสุทธิ์อันเป็นเครื่อง ประดับของอริยะบุคคล

นี่เป็นเพียงตัวอย่างบางสิ่งเกี่ยวกับวัตถุที่สร้างขึ้น ขึ้นอยู่กับว่า ทุกคนมองวัตถุสิ่งก่อสร้าง ที่สร้างขึ้นมาอย่างไร เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของการสร้าง เพื่อให้ผู้ได้พบได้เห็นมองวัตถุให้เห็นเป็นธรรม หรือใช้วัตถุเป็นสื่อธรรม

พระวิหารวัดสามพราน

แม้แต่ตึกพญามังกร ซึ่งมีทั้งหมด ๑๗ ชั้น ซึ่งตอนนี้ใช้เงินก่อสร้างไปแล้ว ๗๕,๒๐๐,๐๐๐ บาท ยังต้องสร้างต่อไป โดยเฉพาะจุดมุ่งหมายที่ต้องการก่อสร้างเพื่ออะไรจุดประสงค์อะไรท่านผู้อ่านพอจะมองเห็นได้ดังนี้

ตึกพญามังกร สูง ๔๘.๕๐ เมตร วัดโดยรอบ ๖๗ เมตร เส้นศูนย์กลาง ๒๗ เมตร มีพญามังกรยาว ๓๐๐ กว่าเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เมตร โอบล้อมพันตึกจากชั้น ๑ ถึงชั้น ๑๗ ชั้นที่ ๑-๒ เป็นห้องรับแขกผู้มาติดต่องานต่าง ๆ ชั้น ๓-๑๕ เป็นห้องพักแต่ละชั้น ๆ มี ๑๐ ห้อง รวมทั้งหมด ๑๓๐ ห้อง สำหรับเป็นที่พักของหมู่สงฆ์ผู้มารวมสมาทานธุดงค์วัตร หรือคณะพระนิสิตผู้ประสงค์จะมาปฏิบัติธรรม หรือคณะสามเณรผู้มาบรรพชาภาคฤดูร้อน

กล่าวในทางประติมากรรม หรือจิตรกรรม คือ

ชั้นที่ ๑ จะใช้กระจกเสตนกลาส ทำเป็นรูปของสมเด็จพระสังฆราช ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน ๒๐ กว่าพระองค์ ติดเป็นหน้าต่างรอบ ๆ ตึกมังกรชั้นที่ ๑

ชั้นที่ ๑๖ ของตึกมังกร จะจัดทำเป็นสวนพุทธธรรม

ชั้นที่ ๑๗ จะเป็นสถานที่ประดิษฐานรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้ง (ไฟเบอร์กลาส) ของพระมหากษัตริย์ไทย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ที่ทรงผนวชทั้งหมด ๘ พระองค์ โดยการค้นคว้าจากหนังสือประวัติ และพระบรมฉายาลักษณ์ ของแต่ละพระองค์ตามอายุจริงที่ทรงผนวชในตอนนั้น ๆ เพื่อจะให้ชาวไทยทุกคนมีสิ่งที่เทิดทูนเหนือเกล้า และเป็นที่เคารพบูชาของเราเหล่าคนไทยทั้งหลายที่นับถือพุทธศาสนา และเป็นศาสนวัตถุ สืบทอดธรรมของพระพุทธองค์ให้อยู่คู่บ้านคู่เมืองของไทยเราตลอดไป

- ส่วนตัวมังกร ภายในตัวมังกรจะมีประติมากรรม และจิตรกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา และพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ซุ้มประตูทางเข้าวัดมีลักษณะธรรมชาติใช้ต้นไม้ใหญ่ ๓ ต้นเป็นหลัก

งานสาธารณูปการเหล่านี้ ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์-เป้าหมาย-และมีการดำเนินการนี้ ถือว่าเป็นภาระอันหนักอึ้งแก่หลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถรานุวัตรเป็นอย่างมาก แต่ท่านหลวงพ่อฯ ก็ได้ใช้บารมีธรรมชักชวน-เชิญชวน-ให้ผู้ที่บริจาคได้เห็นคุณค่าของศาสนวัตถุ อัน

จะเป็นสมบัติของชาติไทย พระศาสนา และเป็นมรดกอันล้ำค่าของคนไทยต่อไปในอนาคต เมื่อใดก็ตามผู้ที่ได้มาพบ มาเห็นสิ่งก่อสร้างทั้งหมด อันเป็นสื่อธรรมนำให้ผู้พบเห็นนำไปประพฤติปฏิบัติตามพ่อแม่ ครูอาจารย์ และองค์ธรรมของหลวงพ่อพุทโธภาวนา เมื่อนั้นคุณค่าที่หลวงพ่อฯ ได้แผ่เมตตาตั้งใจไว้ ก็จะสัมฤทธิ์ผล แม้ตอนนี้จะเป็นลักษณะปลวกน้อยค่อยทำรังก็ตาม ยอดหวานเมื่อออกผลในอนาคต คือบารมีธรรมแผ่ให้ผู้ได้พบได้เห็น มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา นำพาตนให้พ้นทุกข์ นั่นคือปณิธานสุดยอด ของหลวงพ่อเจ้าอาวาส

งานการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์
โครงการสงเคราะห์ชาวเขา (โครงการ ๑)

"โครงการสงเคราะห์เด็กนักเรียนชาวเขาในถิ่นทุรกันดาร"

อ.เมือง , อ.ขุนยวม , อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน

อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

โดย

พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร

(จำลอง กิตติปญฺโญ)

ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๓๐-๒๕๓๘

****

ท่านพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร หรือหลวงพ่อภาวนาพุทโธ ได้เริ่มต้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ จ.แม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ.๒๕๓๐ โดยการเดินธุดงค์ผ่านและได้อยู่จำพรรษาที่ ป่าช้าเมืองปอน ต.เมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ได้เผยแผ่ธรรมกับญาติโยมชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ด้วยพลังจิตอันเมตตาต่อชาวเขา จึงจัดโครงการสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นโดยการแจกทานเครื่องอุปโภค บริโภคขึ้นทุกปี เมื่อมีการเดินธุดงค์ผ่านบ้านชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงในหมู่บ้านถิ่นทุรกันดารในกลางป่าเขาลึกได้เห็นความลำบากขัดสนต่าง ๆ กอปรกับการที่เด็กชาวเขาขาดความรู้และไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงขึ้น ซึ่งบางหมู่บ้านยังไม่มีโรงเรียนจึงได้ปรึกษาพระเถระในเขตที่ไปเดินธุดงค์ เพื่อได้ให้เด็กชาวเขาได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนระดับสูงขึ้น เลยจัดโครงการสงเคราะห์เด็กเยาวชนชาวเขาขึ้น โดยจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเด็กชาวเขาทั้งชาย–หญิงได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับประถม จนถึงปริญญาตรีเพื่อจะได้นำความรู้นั้นกลับไปพัฒนาในถิ่นกำเนิดของตนทั้งนี้ได้รับการอุปการะอยู่อาศัยภายในวัดและกองทุนสงเคราะห์ชาวเขาที่ทางวัดได้จัดโครงการดังกล่าวแล้ว

อนึ่ง นอกเหนือจากโครงการสงเคราะห์ชาวเขาที่จัดขึ้นที่วัดแล้ว ยังมีการสงเคราะห์ในรูปของการตั้งมูลนิธิการศึกษาสงเคราะห์เด็กนักเรียนยากจนขึ้นอีกในเขต อ.ขุนยวม และ อ.แม่ลาน้อย ดังนี้

- มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์เด็กนักเรียนยากจนโรงเรียนขุนยวมวิทยา
- มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์เด็กนักเรียนยากจนโรงเรียนบ้านเมืองปอน
- กองทุนมูลนิธิการศึกษาสำนักงานประถมศึกษา อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน
- มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์เด็กนักเรียนยากจนโรงเรียนแม่ลาน้อยดรุณสถิตย์
- มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์เด็กนักเรียนยากจนโรงเรียน แม่ลาน้อยดรุณสถิตย์ อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน

ทั้งหมดนี้เป็นกองทุนสงเคราะห์เด็กนักเรียนชาวเขาและชาวเมืองที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ที่ต้องการเล่าเรียนให้สูงขึ้น และในปี พ.ศ.๒๕๓๖–๒๕๓๗ ได้มีการขยายการเผยแพร่ธรรมะเดินธุดงค์เข้าไปในเขต อ.แม่ลาน้อย , อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน และในเขต อ.แม่แ

จ่ม จ.เชียงใหม่ ในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๓๗ หลวงพ่อภาวนาพุทโธ และหมู่สงฆ์พระธุดงค์จำนวน ๑๐๘ รูป ได้แจกทานสงเคราะห์กับชาวเขาหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขต อ.ขุนยวม และได้มอบทุนมูลนิธิการศึกษาทุกโรงเรียนที่จัดตั้งไว้ให้ครบจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท จากนั้นได้เดินทางไปแจกกองทานสงเคราะห์ชาวเขา เครื่องอุปโภค-บริโภค ยารักษาโรคให้กับพี่น้องชาวเขาในเขต อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ที่หมู่บ้านแม่สกึด จากนั้นหลวงพ่อภาวนาพุทโธได้นำพาหมู่สงฆ์ จำนวน ๑๐๘ รูป และญาติโยม อุบาสก อุบาสิกาได้ร่วมเดินธุดงค์ขึ้นไปตามหมู่บ้านชาวเขาในถิ่นทุรกันดารในป่าลึก โดยผ่านหมู่บ้านห้วยฮี, บ้านหนองขาวกลาง, บ้านห้วยไม้ดำ, บ้านห้วยปูเลย, บ้านห้วยตอง, และในเขตบ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ และได้บำเพ็ญธุดงค์อยู่ในเขตหมู่บ้านชาวเขาเขตอ.แม่แจ่ม อยู่หลายหมู่บ้านได้ผ่านออกทางบ้านขุนแม่รวม และผ่านลงเขตอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน สิ้นสุดอยู่ในเขต อ.ขุนยวม และในโอกาสที่ได้ผ่านในเขตหมู่บ้านชาวเขาในเขต อ.แม่แจ่ม ซึ่งในครั้งนี้ได้มีกิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชาวเขาที่มาเรียนอยู่ในวัดสามพราน โดยการแสดงออกทาง กาย วาจา ใจ อันงามและกล้าแสดงออกในการเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน จึงทำให้เด็กชาวเขาที่คณะพระธุดงค์ผ่านมีความประสงค์ ในการจะเข้าศึกษาในโครงการสงเคราะห์ชาวเขาของทางวัด เพื่อจะได้ศึกษาเล่าเรียนต่อจึงให้ไปติดต่อทางคณะครูเพื่อจะได้เป็นผู้นำพาไป โดยกระทำให้ถูกต้องตามขั้นตอน คือผู้ปกครองอนุญาติ และมีครูเป็นผู้นำมามอบให้ทางวัด ซึ่งทางวัดก็จะได้พิจารณาการรับสงเคราะห์ให้การศึกษาเล่าเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสงเคราะห์เด็กนักเรียนชาวเขา

๑. เพื่อสงเคราะห์ เด็กชาวเขาทั้งชาย-หญิง ให้มีการศึกษาที่ดี

๒. เพื่อได้ช่วยเหลือครอบครัวยากจน ที่ไม่มีโอกาสได้เรียน ให้ได้ ศึกษาเล่าเรียนระดับสูงขึ้น

๓. เพื่อเรียนรู้รักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ของชาวกระเหรี่ยงไม่ให้สูญหาย

๔. เพื่อสอนพระพทุธศาสนาให้ฝังในจิตใจ เนื่องจากพื้นเพด้านจิตใจของชาวเขารักสงบ มีเมตตาอยู่ง่ายกินง่าย

๕. เพื่อให้ชาวเขาได้รู้ความกตัญญู ต่อพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ พระสงฆ์และผู้มีพระคุณ

๖. เพื่อให้ชาวเขาได้ศึกษาดี มีบทบาทในสังคม ได้รับราชการ รู้โลก ภายนอกมากยิ่งขึ้น ในฐานะที่เป็นคนสัญชาติไทยเหมือนกัน

๗. เพื่อส่งเสริมให้รู้ด้านการเกษตร, ปลูกต้นไม้ รักธรรมชาติให้รู้เรื่อง เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และเป็นตัวอย่างที่ดีเมื่อกลับไปสู่บ้านเกิด

๘. เพื่อส่งเสริมให้ชาวเขาได้ศึกษาธรรมะทางพระพุทธศาสนา ได้ถือบวชชีพราหมณ์หรือสามเณรภาคฤดูร้อนแล้วนำคำสอนกลับไปเผยแผ่ที่บ้านเกิดของตน

๙. เพื่อให้ได้นำความรู้ ความสามารถจากการศึกษาเล่าเรียนกลับไปพัฒนาในถิ่นบ้านเกิดของตน

๑๐. เพื่อได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมของทุกภาคและกล้าแสดงออกในทางที่ดีงามได้รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ

๑๑. เพื่อให้มีความเคารพ จงรักษ์ภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันอันสูงสุด

๑๒. ที่ได้นำนักเรียนชาวเขามาอยู่อาศัยที่วัดสามพราน เพื่อสะดวกในการไปเรียนในสถาบันต่างๆ เพราะมีที่พัก และใกล้กับสถานศึกษา

๑๓. เพื่อการพัฒนาชีวิตเยาวชนที่ดี และมีคุณภาพต่อประเทศชาติ

ตึกขาวธรรมจักร 4 ชั้น ที่พักของเด็กนักเรียนชาวเขาที่อยู่ในโครงการ

ระเบียบการรับและการอยู่อาศัยภายในวัด

๑. ชาวเขาทุกคนจะต้องได้รับอนุญาติจากผู้ปกครองพ่อ–แม่ก่อนจึงจะมาอยู่อาศัยหรือเล่าเรียนในโครงการได้

๒. เมื่อจบการศึกษาชั้นประถม โดยมีหนังสือรับรองจากโรงเรียนเดิม ส่งมอบตัวเรียบร้อย หรือการโอนย้ายต้องมีหลักฐานถูกต้อง

๓. จะต้องมีการประสานงานระหว่าง พ่อ–แม่ และครูในโรงเรียนเดิมก่อนเสมอและต้องมีการรับมอบจากทางผู้ปกครองกับทางวัดโดยตรง

๔. จะต้องเคารพเชื่อฟังต่อ พ่อ–แม่ และผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด

๕. จะต้องมีจิตใจรักต่อการศึกษาเล่าเรียนเป็นจิตใจ

ระเบียบการปฏิบัติในวัด

๑. ต้องเข้าประชุมทำวัตรไหว้พระในช่วงเย็นทุกวัน ถ้าหยุดไม่มาจะต้องแจ้งให้ทราบทุกครั้ง

๒. อยู่ในกฎระเบียบของวัดอย่างเคร่งครัด

๓. วันหยุดจะร่วมบำเพ็ญบุญตามแผนกต่างๆ ที่ตัวเองสังกัดอยู่ทุกครั้ง ถ้าติดธุระให้แจ้งหัวหน้าแผนกหรือผู้ปกครองให้ทราบเสมอ

๔. ทุกคนจะปฏิบัติตามตารางเวลาที่ผู้ปกครองตั้งให้ คือเวลาทำการบ้านเวลาประชุมไหว้พระสวดมนต์หรือกิจกรรมต่าง ๆ

๕. การเป็นอยู่ในที่พักนักเรียนชาย–นักเรียนหญิงจะพักในที่แยกกัน เป็นสัดส่วนและถ้าจะติดต่อกันหรือมีธุระจะต้องแจ้งหัวหน้าผู้ปกครองให้ทราบก่อนทุกครั้ง

๖. กิจกรรมพิเศษในโรงเรียนถ้าตรงกับวันหยุดจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง

๗. เมื่อเจ็บไข้หรือไม่สบายจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ และช่วยกันดูแลเพื่อนำส่งสถานพยาบาล

๘. เมื่อเกิดปัญหาขัดใจกัน จะต้องแจ้งผู้ปกครองทันทีเพื่อแก้ไข ปรับความเข้าใจกันไม่ให้เป็นเวรเป็นกรรมตกค้างในใจ

๙. มีปัญหาเรื่องการใช้จ่ายเงินทางการศึกษา จะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบทันที

๑๐. ทุกคนจะต้องรักสามัคคี มีความเคารพในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นชีวิตจิตใจ

กิจกรรมที่ปฏิบัติเพิ่มเติม

๑. จะต้องรับประทานอาหารร่วมกัน คือ ในตอนเช้าก่อนไปโรงเรียน จะจัดเวรกันทำอาหารในโรงครัว(สหกรณ์ชาวเขา) และนำอาหารไปรับประทานในโรงเรียนด้วย

๒. กลับจากโรงเรียน จะต้องไปไหว้พระในศาลาทางเข้าวัดทุกครั้ง

๓. จะร่วมบำเพ็ญบุญ ช่วยงานทางวัดในวันหยุด มีการหัดเย็บเสื้อผ้าขายของในร้านสหกรณ์ชาวเขาหรือเข้าโรงครัวฝึกทำอาหาร

๔. ฝึกซ้อมดนตรีพื้นเมืองอีสาน และมีการหัดฟ้อนรำเพื่ออนุรักษ์ วัฒนธรรม

๕. ฝึกความเคารพนอบน้อม โดยการต้อนรับสายบุญ ช่วยคนสูงอายุใน การบำเพ็ญบุญต่าง ๆ

๖. ฝึกหัดทางด้านการเกษตร เช่น ปลูกผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์

๗. ช่วงปิดเทอมนักเรียนชายจะมีการอบรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อนนักเรียนหญิงจะบวชชีพราหมณ์ ถือ ศีล ๘ ปฏิบัติธรรม

๘. เวลาว่างจะต้องดูตำราเรียนทบทวนวิชาความรู้ที่เรียนมาปรึกษาหารือกันในที่ประชุม หรือมีการเรียนพิเศษ

๙. เพื่อให้รู้จักรักษาสถานที่พักอาศัย ให้ดูแลความสะอาดเรียบร้อยในบริเวณวัดและที่พักอาศัย

๑๐. ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้เล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น เช่น จบมัธยมและระดับปริญญาตรีตลอดถึงสามารถประกอบอาชีพรับราชการ หรือประกอบกิจการงานได้เป็นต้น

๒. สามารถนำเอาธรรมะสิ่งเรียนรู้ ไปใช้กับชีวิตประจำวันและการพัฒนาในท้องถิ่นบ้านเกิดได้

๓. กล้าแสดงออกในชุมนุมชน คือ การฟ้อนรำ ร้องเพลง แสดงละครได้โดยไม่มีความเขินอาย

๔. ได้รับเงินตั้งเป็นกองทุนชาวเขา จากการขายของในร้านสหกรณ์ชาวเขา

๕. สามารถทำกับข้าวอาหารได้ เย็บปักถักร้อยเสื้อผ้าได้

๖. สามารถพูดธรรมะได้ในบางคนและช่วงปิดเทอมให้กลับบ้านช่วยพ่อ-แม่ทำงานใน ครัวเรือนตลอดถึงนำไหว้พระ สวดมนต์ ลดละอบายมุขได้

๗. สามารถชักชวนพ่อ-แม่ พี่น้องได้มีโอกาสมาไหว้พระปฏิบัติธรรมในวัดได้ ในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันปีใหม่ วันเข้าพรรษ า วันสงกรานต์ เป็นต้น

๘. มีความเคารพนอบน้อมในคุณพระรัตนตรัย คุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ตลอดถึงเคารพในบุญคุณของพ่อ-แม่ ครูบาอาจารย์

๙. เป็นผู้จงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เป็นสถาบันอันสูงสุด

ที่พักและการปกครอง

ที่พัก - นักเรียนชายจะพักในชั้นที่ ๑ ของตึกขาว

- นักเรียนหญิงจะพักในชั้นที่ ๒ ของตึกขาว
- เจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองภายในวัดพักในชั้นที่ ๓ ของตึกขาว
- ชั้นที่ ๔ เป็นห้องประชุม ใช้ไหว้พระและแสดงกิจกรรม

หมายเหตุ ในแต่ละชั้นมีประตูและบันได ของแต่ละด้านซึ่งไม่มีทางติดต่อกันได้ เว้นชั้นที่ ๓-๔ ซึ่งใช้ในทางเดียวกันได้

การปกครอง

๑. นักเรียนชาย จะปกครองโดย คุณวันนา , พ.ต.ต.เกษม มันจะนา , นายมงคล บาลเพชรและมีชาวเขาผู้ชายเป็นหัวหน้าคือ นายพัฒนา โสมนัสบวร

๒. นักเรียนหญิง จะปกครองโดย แม่ชีรัตนา ทองสา, แม่ชีลาวัลย์ มันจะนา, น.ส.จันทิพย์ มันจะนา และมีหัวหน้าดูแลเป็นกลุ่มคือ
- แม่ชีอนงค์ วงศ์ใจประเสริฐ, แม่ชีสุภาพ นาวรัตน์
- น.ส.สมจิตร รักสีขาว, น.ส.ช่อผกา สกุลวนาการ

การใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน

- ค่าบำรุงการศึกษา, อุปกรณ์การเรียนทุกอย่าง ทางวัดเป็นผู้อุปถัมภ์ทุกเทอม
- ทางวัดจะมีเงินเดือนให้ จำนวน ๒๒๗ บาท หรือ ๑,๒๕๐ บาท ตามบุคคลเข้าก่อนหรือรับหน้าที่มากน้อยต่างกัน ซึ่งได้รับทุกคน
- ค่าใช้จ่ายรายวันนั้น ทางหัวหน้าผู้ดูแล จะจ่ายให้เป็นประจำเสมอ
- รายได้จากการขายของในการจัดร้านสหกรณ์ร้านค้าชาวเขาเป็นส่วนหนึ่ง

ฉะนั้น ตามโครงการดังกล่าวที่ได้จัดขึ้นมาแล้ว เป็นเวลานานถึง ๗ ปี ในการสงเคราะห์ชาวเขา ทางวัดมิได้หวังประโยชน์ตอบแทนใด ๆ ตั้งใจและเสียสละทุกอย่างทั้งส่วนของทรัพย์สินและกาลเวลา ก็เพื่อเผ่แผ่เมตตาธรรม ช่วยสงเคราะห์มนุษย์เพื่อนเกิดแก่เจ็บ ตาย ให้ได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนและได้มีโอกาสเท่าเทียม กับคนไทยทุกคนที่อยู่ในพื้นแผ่นดินไทยนี้ และเพื่อคุณธรรมให้เกิดในกาย วาจา ใจ อันเป็นทางเจริญใน ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นทางพ้นทุกข์โดยชอบ

ผู้จัดทำหลักการและสนองงานครูบาอาจารย์

ตรวจถูกต้องแล้ว

(พระอาจารย์สัญญา นริสฺสโร)
กองงานเลขานุการฯ
รับรองตามนี้

(พระอาจารย์ชลประทาน สนฺตจิตฺโต)
กองงานคณะสงฆ์ฝ่ายปกครอง
รับรองสำเนาถูกต้อง

(พระอาจารย์ชนันตชัย ชนนฺตชโย)
กองงานเอกสารฯ
รับรองตามนี้

(พระอาจารย์ทองศรี เอกวํโส)
กองงานวิชาการและที่ปรึกษา
รับรองตามนี้

(นายมงคล บาลเพชร)
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนักเรียนชาย

(แม่ชีรัตนา ทองสา)
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนักเรียนหญิง
รับรองตามนี้

(น.ส.จันทิพย์ มันจะนา)
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนักเรียนชาวเขาทั้งหมด

โครงการสงเคราะห์ทุนการศึกษาแด่พระภิกษุ–สามเณร (โครงการ ๒)

โดยเหตุที่หลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺตปญฺโญ) ได้พิจารณาเห็นว่า สังคมสับสนวุ่นวายทั้งทางสังคมฆราวาส และสังคมของพระสงฆ์ในกาลบางคราวนั้นเกิดจากมนุษย์ขาดความรู้ ขาดการศึกษาอย่างถ่องแท้และถูกต้อง โดยเฉพาะการขาดโอกาสทางการศึกษานั้น เป็นเหตุให้มนุษย์ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ปัญหาต่าง ๆที่เป็นมูลเหตุนั้นคือการขาดแคลนด้านทุนทรัพย์ที่เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยในการศึกษาเป็นต้น เมื่อขาดปัจจัยที่เป็นตัวเอื้ออำนวยทำให้บุคคลากรของชาติได้หยุดชะงักการพัฒนาตามไปด้วย ถึงแม้ รัฐบาลจะหาทางพยายามแก้ปัญหาแล้วตลอดเวลาก็ตาม ปัญหาด้านนี้ก็ยังไม่หมดไป นับวันปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์ยิ่งกลับทวีมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของมนุษย์ เป็นผู้กระทำ กำหนดแนวทางต่อมนุษย์ด้วยกันเอง–ต่อธรรมชาติ–สภาพแวดล้อม ถ้ามองลักษณะเหตุปัจจัยจะเห็นว่าปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดในปัจจุบันทุกกรณี เป็นผลของการพัฒนามนุษย์ที่หลงทาง–ที่ไม่จริงจังและต่อเนื่อง หลวงพ่อฯจึงมีแนวความคิดในการที่จะส่งเสริมทุนนิสิตสงเคราะห์โดยอาศัยการฝึกฝนอบรมจิตของแต่ของแต่ละรูปผ่านวิธีการธุดงค์ ๑๓ ข้อ และมีการประพฤติปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตามวิธีการฝึกอบรมของหมู่สงฆ์วัดสามพราน พร้อมกับบันทึกสภาพความเป็นจริงของการศึกษาอบรมเป็นรูปเล่มเพื่อนำเสนอหมู่สงฆ์ได้พิจารณา กิจกรรมดังกล่าวนี้เริ่มต้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ แต่มากำหนดโครงการเมื่อปี ๒๕๓๕ นอกเหนือจากกิจกรรมด้านสังคม–ศาสนสงเคราะห์อื่นๆที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทุนการศึก คือการมอบทุน **"มูลนิธิหลวงพ่อภาวนาพุทโธสงเคราะห์นักเรียนยากจนในชนบท"**

กล่าวในทางคณะสงฆ์ มีพระภิกษุ–สามเณรหลายหมื่นรูปในประเทศไทยที่ขาดการสนับสนุน หรือส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป โดยเฉพาะในแง่ที่ว่าพระสงฆ์

คือบุคคลากรที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์จะเป็นผู้ชี้ทางธรรมนำญาติโยมให้พระพฤติปฏิบัติตามหลักการของพระศาสนาที่ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ผู้ใดปฏิบัติตามผู้นั้นพ้นทุกข์ได้ ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ผู้นำจึงต้องประกอบด้วยวิชาและจรณะคือได้รับการศึกษาอบรมดีทั้งทางโลก ทางธรรม และการประพฤติดีปฏิบัติชอบ ตามหลักของพระพุทธศาสนา อันจะยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ตนและสังคม อาศัยเหตุนี้หลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถระนุ้วัตรจึงได้จัดตั้ง **"ทุนนิสิตสงเคราะห์"**ถวายแด่พระภิกษุ–สามเณรให้ได้รับการศึกษาในชั้นสูง

โดยมีวัตถุประสงค์คือ

๑. เพื่อยกระดับการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้สูงขึ้น
๒. เพื่อสนับสนุนบุคคลากรของพระศาสนาให้รอบรู้ในด้านวิชาการ
๓. เพื่อเตรียมบุคคลากรของพระศาสนาให้สามารถเผยแผ่ศาสนา ได้อย่างมีคุณภาพ
๔. เพื่อฝึกฝนอบรมพระภิกษุ–สามเณรให้ประพฤติดี–ปฏิบัติชอบ
๕. เพื่อให้บุคคลากรของพระศาสนาได้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

รูปแบบวิธีการรับทุน

ผู้ที่ได้รับพิจารณาให้ได้รับทุนจะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมจากทางวัดก่อน และผ่านการเห็นชอบจากคณะสงฆ์วัดสามพรานว่า มีคุณสมบัติตามที่กำหนดได้หรือไม่ โดยเฉพาะการเข้าฝึกฝนอบรมจากทางวัดตามขั้นตอน เพื่อประพฤติปฏิบัติตนให้สมกับเป็นผู้รับทุน เมื่อผ่านการเห็นชอบจากหมู่สงฆ์แล้วก็จะได้รับทุน เพื่อไปศึกษาตามวิชาที่กำหนด ปัจจุบันมีคณะศิษย์ที่ได้รับทุน ดังนี้

๑. พระสิริวัฒน์ สิริวฑฺฒโน (ศรีเครือดง) กำลังศึกษา Ph.D. สาขาจิตวิทยา
๒. พระทองศรี เอกวํโส (เอกพันธุ์) จบปริญญาโท ด้านจิตวิทยา และเตรียมทำ Ph.D. สาขาจิตวิทยา

๓. พระมหาประสาน คุณยุตฺโต (ยอดเมชัย) กำลังศึกษาต่อปริญญาโท สาขาปรัชญา

๔.. พระมหาสุนันท์ ชินปุตโต (เสนารัตน์) กำลังศึกษาต่อปริญญาโท สาขาปรัชญา

๕.. พระมหานิ่ม ชยวิโร (ไชยชนะ) กำลังศึกษาต่อปริญญาโท สาขาปรัชญา

๖. พระมหาแสน มหาวณฺณโช (วรรณชา) กำลังศึกษาต่อปริญญาโท สาขาการศึกษา

๗. พระมหาพุทธจักร พุทธิสาโช (สิทธิ) กำลังศึกษาต่อปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์

๘. พระมหาฉลอง อธิวโร (พันธ์จันทร์) กำลังศึกษาต่อปริญญาโทสาขาปรัชญา-ศาสนา

นักศึกษาที่ได้รับทุนนิสิตสงเคราะห์เหล่านี้ล้วนแต่จบปริญญาตรีพุทธศาสตร์บัณฑิต (พรบ.) จากมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ เมื่อผ่านกระบวนการฝึกฝนอบรมจากหมู่สงฆ์วัดสามพรานแล้ว หลวงพ่อพระครูปลัดมหาเถรานุวัฒน์ จึงได้ถวายทุนการศึกษาให้เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของประเทศอินเดีย และยังคาดหวังไว้ว่า เมื่อคณะศิษย์เหล่านี้ศึกษาสำเร็จมาแล้ว จะได้เป็นผู้มีความรู้ดี ปฏิบัติดีเป็นผู้ประยุกต์วิชาที่เรียนมาอบรมสั่งสอนประชาชนให้ได้รับประโยชน์จากสาขาวิชานั้น ๆ ได้ และสำคัญที่สุดคือ จะได้เป็นบุคคลากรของพระศาสนาประเทศชาติสืบต่อไป

รวมปัจจัยทั้งหมดที่ได้ถวายเป็นทุนการศึกษา จำนวน ๘ ทุน ๆ ละ ๑๖๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๒๘๖,๒๖๐ บาท (หนึ่งล้านสองแสนแปดหมื่นหกพันสองร้อยหกสิบบาทถ้วน)

มุตโตทัย

แนวทางปฏิบัติให้หลุดพ้น
ของ พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

๑. การปฏิบัติเป็นเครื่องยังพระสัทธรรม ให้บริสุทธิ์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงว่า ธรรมของพระตถาคตเมื่อเข้าไปประดิษฐานในสันดานของปุถุชนแล้ว ย่อมเป็นของของปลอมทั้งสิ้น (สัทธรรมปฏิรูป) แต่ถ้าเข้าไปประดิษฐานในจิตสันดานของพระอริยเจ้าแล้วไซร้ ย่อมเป็นของบริสุทธิ์ แท้จริง และเป็นของไม่ลบเลือนด้วย

เพราะฉะนั้นเมื่อยังเพียรแต่เรียนพระปริยัติธรรมถ่ายเดียวจึงยังใช้การไม่ได้ดี ต่อเมื่อมาฝึกหัดปฏิบัติจิตใจ กำจัดเหลากะปอมกา คืออุปกิเลสแล้วนั่นแหละ จึงจะยังประโยชน์ให้สำเร็จเต็มที่ และทำให้พระสัทธรรมบริสุทธิ์ ไม่วิปลาสคลาดเคลื่อนจากหลักเดิมด้วย

๒. ฝึกตนดีแล้วจึงฝึกผู้อื่นชื่อว่าทำตามพระพุทธเจ้า

ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงทรมานฝึกหัดพระองค์ จนได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็น "พุทโธ" ผู้รู้ก่อน แล้วจึงเป็น "ภควา" ผู้ทรงจำแนกแจกธรรมสั่งสอนเวไนยสัตว์ สตฺถา จึงเป็นครูของเทวดาและมนุษย์ เป็นผู้ฝึกบุรุษ ผู้มีอุปนิสัย บารมีควรแก่การทรมานในภายหลัง จึงทรงพระคุณปรากฏว่า *กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต* ชื่อเสียงเกียรติศัพท์อันดีงาม ของพระองค์

ย่อมฟุ้งเฟื่องไปใน จตุรทิศจนตราบเท่าทุกวันนี้ แม้พระอริยสงฆ์สาวกเจ้าทั้งหลายที่ล่วงลับไปแล้วก็เช่นเดียวกัน ปรากฏว่าท่านฝึกฝนทรมานตนได้ดี แล้วจึงช่วยพระบรมศาสดาจำแนกแจกธรรมสั่งสอนประชุมชนในภายหลัง ท่านจึงมีเกียรติคุณปรากฏเช่นเดียวกับพระผู้มีพระภาคเจ้า ถ้าบุคคลไม่ทรมานตนให้ดีก่อนแล้ว และทำการจำแนกแจกธรรมสั่งสอนไซร้ ก็จักเป็นผู้มีโทษปรากฏว่า ปาปโก สทฺโท โหติ คือเป็นผู้มีชื่อเสียงชั่วฟุ้งไปในจตุรทิศ เพราะโทษที่ไม่ทำตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอริยสงฆ์สาวกเจ้าในกาลก่อนทั้งหลาย

๓. มูลมรดกอันเป็นต้นทุนการฝึกฝนตน

เหตุใดหนอ นักปราชญ์ทั้งหลาย จะสวดก็ดีจะรับศีลก็ดี หรือจะทำการกุศลใด ๆ ก็ดี จึงต้องตั้งนะโมก่อน จะทิ้งนะโมไม่ได้เลย เมื่อเป็นเช่นนี้นะโมก็ต้องเป็นสิ่งสำคัญจะยกขึ้นพิจารณา ได้ความปรากฏว่า นะ คือธาตุน้ำ โม คือธาติดิน พร้อมกับบทพระคาถาขึ้นมาว่า *มาตาเปติกสมฺภโว โอทนกุมฺมาสปจฺจโย* สัมภวธาตุของมารดาบิดา ผสมกัน จึงเป็นตัวตนขึ้นมา เมื่อคลอดจากครรภ์มารดาแล้ว ก็ได้รับข้าวสุกและขนมกุมมาส (ถั่วชนิดหนึ่ง) เป็นเครื่องเลี้ยง จึงเจริญเติบโตขึ้นมาได้ นะ เป็นธาตุของมารดา โม เป็นธาติของบิดา ฉะนั้นเมื่อธาตุทั้ง ๒ นี้ผสมกันเข้าไป ไฟธาตุของมารดา เคี่ยวเข้าจนได้นามว่า กลละ คือน้ำมันหยดเดียว

ณ ที่นี้เอง ปฏิสนธิวิญญาณ เข้าถือปฏิสนธิได้จิตจึงได้ปฏิสนธิในธาตุนะโมนั้น เมื่อจิตเข้าไปอาศัยแล้ว กลละ ก็ค่อยเจริญขึ้นเป็น อัมพุชะ คือเป็นก้อนเลือด เจริญจากก้อนเลือดมาเป็น ฆนะ คือเป็นแท่งและ เปสิ คือชิ้นเนื้อ แล้วขยายตัวออกคล้ายรูปจิ้งเหลน จึงเป็นปัญจสาขา คือ แขน ๒ ขา ๒ หัว ๑ ส่วนธาตุ พ คือลม และธาตุ ธ คือไฟนั้น เป็นธาตุเข้ามาอาศัยภายหลัง เพราะจิตไม่ถือ เมื่อละจากกลละนั้น กลละก็ต้องทิ้งเปล่าหรือสูญเปล่า ลมและไฟก็ไม่มี คนตาย ลมและไฟก็ดับหาย สาบสูญไป จึงว่าเป็นธาตุอาศัยข้อสำคัญจึงอยู่ที่ธาตุทั้ง ๒ คือ นะโมเป็นตั้งเดิม ในการต่อมาเมื่อคลอดออกมาแล้วก็ต้องอาศัย นะ มารดา โม บิดา เป็นผู้ทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมา ด้วยการให้ข้าวสุกและขนมกุมมาส (ถั่วชนิดหนึ่ง) เป็นต้น ตลอดจนการแนะนำสั่งสอนความดีทุกอย่าง ท่านจึงเรียกมารดาบิดาว่า บุพพาจารย์ เป็นผู้สอนก่อนใคร ๆ ทั้งสิ้น มารดาบิดาเป็นผู้มีเมตตาจิตต่อบุตรธิดา จะนับ จะประมาณ ได้

มรดกที่ท่านทำให้กล่าวคือ รูปกายนี้แลเป็นมรดกดั้งเดิม ทรัพย์สินเงินทองอันเป็นของภายนอกก็เป็นไปจากรูปกายนี้เอง ถ้ารูปกายนี้ไม่มีแล้วก็ทำอะไรไม่ได้ชื่อว่าไม่มีอะไรเลย

เพราะเหตุนั้นตัวของเราทั้งตัวนี้เป็น "มูลมรดก" ของมารดา บิดาทั้งสิ้น จึงว่าคุณของท่านจะนับจะประมาณมิได้เลย ปราชญ์ทั้งหลายจึงหาได้ละทิ้งไม่ เราต้องเอาตัวเราคือ นะโมตั้งขึ้นก่อน แล้วจึงทำกิริยาน้อมไหว้ลงภายหลัง นะโมท่านแปลว่า นอบน้อมนั้นเป็นการแปลเพียงกิริยา หาได้แปลต้นกิริยาไม่ มูลมรดกนี้แลเป็นต้นทุนทำการฝึกหัดปฏิบัติตน ไม่ต้องเป็นคนจนทรัพย์สำหรับทำทุนปฏิบัติ

๔. มูลฐานสำหรับทำการปฏิบัติ นะโม

เมื่อกล่าวเพียง ๒ ธาตุ เท่านั้น ยังไม่สมประกอบหรือยังไม่เต็มส่วน ต้องพลิกสระพยัญชนะดังนี้คือ เอา **สระอะ/จากตัว นะ** มาใส่ตัว ม เอาสระโอจากตัว โม มาใส่ตัว น แล้วกลับตัว มะ มาไว้หน้าตัวโนเป็น มโน แปลว่าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงได้ทั้งกาย ทั้ง ใจ เต็มตามสมควรแก่การใช้เป็นมูลฐานแห่งการปฏิบัติได้ มโน คือ ใจ นี้เป็นดั้งเดิมเป็นมหาฐานใหญ่ มโน คือ ใจ นี้เป็นดั้งเดิม เป็นมหาฐานใหญ่ จะทำจะพูดอะไร ก็ย่อมเป็นไปจากใจนี้ทั้งหมด ในพระพุทธพจน์ว่า *มโน ปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโน เสฏฺฐา มโนมยา* ธรรมทั้งหลายมีใจถึงก่อนมีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ พระบรมศาสดาจะทรงบัญญัติพระธรรมวินัย ก็ทรงบัญญัติออกไปจากใจ คือมหาฐานนี้ทั้งสิ้น เหตุนี้เมื่อพระสาวกผู้ได้มาพิจารณาตามจนถึงรู้จักมโนแจ่มแจ้งแล้ว มโนก็สุดบัญญัติคือพ้น จากบัญญัติทั้งสิ้น สมบัติทั้งหลายในโลกนี้ต้องออกไปจากมโนทั้งสิ้น ของใคร ก็ก้อนของใครต่างคนต่างถือ เอาก้อนอันนี้ ถือเอาเป็นสมบัติบัญญัติตามกระแสแห่งน้ำ โอฆะ (กิเลส) จนเป็นอวิชชาตัวก่อภพ ก่อชาติด้วยการไม่รู้เท่าด้วยการหลง หลงถือว่าตัวเป็นเรา เป็นของเราไปหมด

๕.มูลเหตุแหงสิ่งทั้งหลาย ในสากลโลกธาตุ

พระอภิธรรม ๖ คัมภีร์เว้นมหาปัฏฐาน มีนัยประมาณเท่านั้น เท่านี้ ส่วนคัมภีร์มหาปัฏฐาน มีนัยหาประมาณมิได้ เป็น **"อนันตนัย"** เป็นวิสัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะรอบรู้ได้ เมื่อพิจารณาพระบาลีที่ว่า **เหตุปจฺจโย** นั้นได้ความว่า เหตุซึ่งเป็นปัจจัยดั้งเดิมของสิ่งทั้งหลายในสากลโลกธาตุนั้นได้แก่**มโนนั่นเอง มโน**เป็นตัวมหาเหตุ เป็นตัวเดิม เป็นสิ่ง

สำคัญ นอกนั้นเป็นแต่อาการเท่านั้น **อารมฺมณ** จนถึง **อวิคฺคต** จะเป็นปัจจัยได้ก็เพราะ **มหาเหตุ** คือใจเป็นเดิมโดยแท้ ฉะนั้น **มโน** ซึ่งกล่าวไว้ในข้อ ๔ ก็ดี **ฐีติภูตํ** ซึ่งจะกล่าวในข้อ ๖ ก็ดี และ**มหาเหตุ**ซึ่งกล่าวในข้อนี้ก็ดี ย่อมมีเนื้อความเป็นอันเดียวกัน พระบรมศาสดาจะทรงบัญญัติพระธรรมวินัยก็ดี รู้อะไร ๆ ได้ ด้วยทศพลญาณก็ดี รอบรู้สรรพเญยธรรมทั้งปวงก็ดี ก็เพราะมี**มหาเหตุ**เป็นดั้งเดิมทีเดียว จึงทรงรอบรู้ได้เป็น**อนันตนัย** แม้สาวกทั้งหลายก็มี**มหาเหตุ**นี้แหละเป็นเดิม จึงสามารถรู้ตามคำสอนของพระองค์ได้ ด้วยเหตุนี้แลพระอัสสชิเถระผู้เป็นที่ ๕ ของพระปัญจวัคคีย์ จึงแสดงธรรมแก่อุปติสสะ (พระสารีบุตร)ว่า **เยธมฺมา เหตุปฺปภวา เตสํ เหตุํ ตถาคโต เตสุจ โย นิโรโธ จ เอวํ วาที มหาสมโณ** ความว่า **ธรรมทั้งหลายเกิด แต่เหตุ** เพราะว่า**มหาเหตุ**นี้เป็นตัวสำคัญเป็นตัวเดิม เมื่อท่านพระอัสสชิเถระกล่าวถึงที่นี้ (คือมหาเหตุ) ท่านพระสารีบุตรจะไม่หยั่งจิตลงถึงกระแสธรรมอย่างไรเล่า? เพราะอะไรทุกสิ่งในโลกก็ต้องเป็นไปแต่ **มหาเหตุ**ถึง โลกุตรธรรม ก็คือ **มหาเหตุ**

ฉะนั้นมหาปัฏฐาน ท่านจึงว่าเป็นอนันตนัย ผู้มาปฏิบัติใจคือ**ตัวมหาเหตุ**จนแจ่มกระจ่างสว่างโร่แล้ว ย่อมสามารถรู้อะไร ๆ ทั้งภายในและภายนอกทุกสิ่งทุกประการฉะนี้

๖. มูลการของสังสารวัฏ

ฐีติภูตํ อวิชฺชา ปจฺจยา สงฺขารา อุปา ทานํ ภโว ชาติ **คนเราทุกรูปทุกนามที่ได้** กำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์ล้วนแล้ว**แต่มีที่เกิดทั้งสิ้น** กล่าวคือมีบิดามารดาเป็นแดนเกิด ก็แลเหตุใดท่านจึงบัญญัติปัจยาการแต่เพียง **อวิชฺชาปจฺจยา** ฯลฯเท่านั้น **อวิชชา**เกิดมาจากอะไร ท่านหาได้บัญญัติไว้ไม่ พวกเราก็ยังมีบิดามารดา **อวิชชา**ก็ต้องมีพ่อมีแม่เหมือนกันได้ ความตามบาทพระคาถาเบื้องต้นว่า **ฐีติภูตํ** นั่นเองเป็นพ่อแม่ของ**อวิชชา** **ฐีติภูตํ** ได้แก่จิตดั้งเดิม เมื่อ **ฐีติภูตํ** ประกอบไปด้วยความหลงจึงมีเครื่องต่อ กล่าวคืออาการของอวิชชาขึ้น เมื่อ มี**อวิชชาแล้ว** จึงเป็น**ปัจจัย**ให้ปรุงแต่งเป็น**สังขาร**พร้อมกับความเข้าไปยึดถือ จึงเป็นภพชาติคือต้องเกิดก่อต่อกันไป ท่านจึงเรียกปัจยาการเพราะเป็นอาการสืบต่อกัน **วิชชาและอวิชชา**ก็ต้องมา จาก**ฐีติภูตํ** เช่นเดียวกัน เพราะเมื่อ **ฐีติภูตํ** กอปรด้วยวิชชา จึงรู้เท่าอาการทั้งหลายตามความเป็นจริง นี่พิจารณาด้วย **วุฏฐานคามินี วิปัสสนา** รวมใจความว่า **ฐีติภูตํ** เป็นตัวการดั้งเดิมของสังสารวัฏ (การเวียนว่ายตายเกิด) ท่านจึงเรียกชื่อว่า **"มูลตันไตร"** เพราะฉะนั้น

เมื่อจะตัดสังสารวัฏให้สูญ จึงต้องอบรมบ่มตัวการดั้งเดิมให้มีวิชชา รู้เท่าทันอาการทั้งหลายตามความเป็นจริง ก็จะหายหลง แล้วไม่ก่อการทั้งหลายใด ๆ อีก ฐีติภูตํ อันเป็นมูลการก็หยุดหมุน หมดการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏด้วยประการฉะนี้

๗. อัครฐาน เป็นที่ตั้งแห่งมรรคผลนิพพาน

อคฺคํ ฐานํ มนุสฺเสสุ มคฺคํ สตฺตวิสุทฺธิยา ฐานะอันเลิศมีอยู่ในมนุษย์ฐานะอันดีเลิศนั้นเป็นทางดำเนินไปเพื่อความบริสุทธิ์ของสัตว์ โดยอธิบายว่า เราได้รับมรดกมาแล้วจากนะโม คือบิดามารดา กล่าวคือตัวของเรานี้แล อันได้กำเนิดเกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นชาติสูงสุดเป็นผู้เลิศตั้งอยู่ในฐานะอันเลิศด้วยดี คือมีกายสมบัติ วจีสมบัติ และมโนสมบัติบริบูรณ์ จะสร้างสมเอาสมบัติภายนอก คือ ทรัพย์สินเงินทองอย่างไรก็ได้ จะสร้างสมเอาสมบัติภายในคือ มรรค ผล นิพพาน ธรรมวิเศษ ก็ได้ พระพุทธองค์ทรงบัญญัติ พระธรรมวินัย ก็ทรงบัญญัติแก่มนุษย์เรานี้เอง มิได้ทรงบัญญัติแก่ช้างม้าโคควาย ฯลฯ ที่ไหนเลย มนุษย์นี้เองจะเป็นผู้ปฏิบัติถึงซึ่งความบริสุทธิ์ได้ ฉะนั้นจึงไม่ควรน้อยเนื้อต่ำใจว่า ตนมีบุญวาสนาน้อยเพราะมนุษย์ทำได้ เมื่อไม่มี ทำให้มีได้ เมื่อมีแล้ว ทำให้ยิ่งได้ สมด้วยเทศนานัยอันมาในเวสสันดรชาดกว่า *ทานํ เทติ สีลํ รกฺขติ ภาวนํ ภาเวตฺวา เอกจฺโจ สคฺคํ คจฺฉติ เอกจฺโจ โมกฺขํ คจฺฉติ นิสฺสํสยํ* เมื่อได้ทำกองการกุศล คือ ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ตามคำสอนของพระบรมศาสดาจารย์เจ้าแล้ว บางพวกท่านอยู่ก็ต้องไปสู่สวรรค์ บางพวกแลขยันทำจริงพร้อมทั้งวาสนาบารมีแต่หนหลังประกอบกัน ก็สามารถเข้าสู่พระนิพพาน โดยไม่ต้องสงสัยเลย พวกสัตว์ดิรัจฉานท่านมิได้กล่าวว่าเลิศ เพราะจะมาทำเหมือนพวกมนุษย์ไม่ได้ จึงสมกับคำว่า มนุษย์นี้ตั้งอยู่ในฐานะอันเลิศด้วยดี สามารถนำตนเข้าสู่มรรคผล เข้าสู่พระนิพพานอันบริสุทธิ์ได้แล

๘. ชัยภูมิ อันเป็นสนามฝึกคน

พระบรมศาสดาจารย์เจ้าทรงตั้งชัยภูมิไว้ในธรรมข้อไหน? เมื่อพิจารณาปัญหานี้ได้ความขึ้นว่า พระองค์ทรงตั้งมหาสติปัฏฐานเป็นชัยภูมิ อุปมาทางโลก การรบทัพชิงชัย มุ่ง

หมายชัยชนะจำต้องหาชัยภูมิ ถ้าได้ชัยภูมิที่ดีแล้วย่อมสามารถป้องกันอาวุธของข้าศึกได้ดี ณ ที่นั้นสามารถรวบรวมกำลังใหญ่เข้าฆ่าฟันข้าศึกให้ปราชัยพ่ายแพ้ไปได้ ที่เช่นนั้นท่านจึงเรียกว่า **ชัยภูมิ** คือที่ที่ประกอบไปด้วยค่ายคูประตูและหอรบอันมั่นคงฉันใด อุปไมยในทางธรรมก็ฉันนั้น **ที่เอามหาสติปัฏฐานเป็นชัยภูมิ** ก็โดยผู้ที่จะเข้าสู่สงครามรบข้าศึก คือกิเลส ต้องพิจารณา **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน** เป็นต้นก่อน เพราะคนที่จะเกิดกามราคะเป็นต้นขึ้นก็เกิด**ขึ้นที่กาย และใจ เพราะตาแลไปเห็นกาย**ทำให้จิตใจกำเริบ เหตุนั้นจึงได้ความว่า**กายเป็นเครื่องก่อเหตุ** จึงต้องพิจารณา**ที่กายนี้**ก่อน จะได้เป็นเครื่องดับนิวรณ์ทำใจให้สงบได้ ณ ที่นี้พึงทำให้มาก เจริญให้มาก คือพิจารณาไม่ต้องถอยเลยทีเดียว ในเมื่อ**อุคหนิมิตปรากฏ** จะปรากฏกายส่วนไหนก็ตาม ให้พึงถือเอากายส่วนที่ได้เห็นนั้น พิจารณาให้เป็นหลักไว้ ไม่ต้องย้ายไปพิจารณาที่อื่น จะคิดว่าที่นี่เราเห็นแล้ว ที่อื่นยังไม่เห็น ก็ต้องไปพิจารณาที่อื่นซิ เช่นนี้หาควรไม่ ถึงแม้จะพิจารณาจนแยกกายออกมาเป็นส่วน ๆ ทุก ๆ อาการ อันเป็นธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ ได้อย่างละเอียดที่เรียกว่า**ปฏิภาค**ก็ตาม ก็ต้องพิจารณากายที่เราเห็นทีแรกด้วยอุคหนิมิตนั้นจนชำนาญ ที่จะชำนาญได้ก็ต้องพิจารณา ซ้ำแล้วซ้ำอีก ณ ที่เดียวนั้นเอง เหมือนสวดมนต์ฉะนั้น อันการสวดมนต์เมื่อเราท่องสูตรนี้ได้แล้ว ทิ้งเสียไม่สำเร็จประโยชน์อะไรเลย เพราะไม่ทำให้ชำนาญด้วยความประมาทฉันใด **การพิจารณากายก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อได้อุคหนิมิตในที่ใดแล้ว** ไม่พิจารณาในที่นั้นให้มาก ปล่อยทิ้งเสียด้วยความประมาท ก็ไม่สำเร็จประโยชน์อะไรอย่างเดียวกัน การพิจารณากายนี้มีที่อ้างมาก ดังในการบวชทุกวันนี้ เบื้องต้นต้องบอก**กรรมฐาน ๕** ก็คือ**กาย** นี้เองก่อนอื่นหมด เพราะเป็นของสำคัญ ท่านกล่าวไว้ในคัมภีร์พระธรรมบทขุททกนิกายว่า **อาจารย์ผู้ไม่ฉลาด ไม่บอก** ซึ่งการพิจารณา อาจทำลายอุปนิสัยแห่งพระอรหัตของกุลบุตรได้ เพราะฉะนั้นในทุกวันนี้ **จึงต้องบอกกรรมฐาน ๕ ก่อน** อีกแห่งหนึ่งท่านกล่าวว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระขีณาสวะเจ้าทั้งหลาย ชื่อว่าจะไม่กำหนดกายในส่วนแห่งโกฐาส (ส่วนของร่างกาย)ใดโกฐาสหนึ่ง มิได้เลย จึงตรัสแก่ภิกษุ ๕๐๐ รูปผู้กล่าวถึงแผ่นดินว่า บ้านโน้นมีดินดำดินแดงเป็นต้นนั้นว่า นั่นชื่อว่า **พหิทฺธา** แผ่นดิน ภายนอกให้พวกท่านทั้งหลายมาพิจารณาอัชฌัตติกา แผ่นดินภายในกล่าวคือ อัตภาพร่างกายนี้ให้พิจารณาไตร่ตรองให้แยบคายกระทำให้แจ้งแทงให้ตลอด เมื่อจบการวิสัชนาปัญหานี้ภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป ก็บรรลุพระอรหัตผล เหตุนั้นการพิจารณากายนี้ **จึงต้องเป็นของสำคัญ ผู้ที่จะพ้นทุกข์ทั้งหมดล้วนแต่ต้องพิจารณากายนี้ทั้งสิ้น** จะรวบรวมกำลังใหญ่ได้ต้องรวบรวมด้วย

การพิจารณากาย แม้พระพุทธเจ้าจะได้ตรัสรู้ทีแรกก็ทรงพิจารณาลม ลมจะไม่ใช่กายอย่างไร? เพราะฉะนั้นมหาสติปัฏฐาน มีกายานุปัสสนาเป็นต้น จึงชื่อว่า **"ชัยภูมิ"** เมื่อเราได้ชัยภูมิดีแล้ว กล่าวคือปฏิบัติตามหลักมหาสติปัฏฐานจนชำนาญแล้ว ก็จงพิจารณาความเป็นจริงตามสภาพแห่งธาตุ ทั้งหลาย ด้วยอุบายวิปัสสนาซึ่งจะกล่าวข้างหน้า

๙. อุบายแห่งวิปัสสนา อันเป็นเครื่องถ่ายถอนกิเลส

ธรรมชาติของดีทั้งหลายย่อมเกิดมาแต่ของไม่ดี มีอุปมาดั่งดอกปทุมชาติอันสวย ๆ งาม ๆ ก็เกิดขึ้นมาจากโคลนตมอันเป็นของสกปรก ปฏิกูลน่าเกลียด แต่ว่าดอกบัวนั้น เมื่อขึ้นพ้นโคลนตมแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่สะอาด เป็นที่ทัดทรงของพระราชา อำมาตย์ อุปราช และเสนาบดี เป็นต้น และดอกบัวนั้นมิได้กลับคืน ไปยังโคลนตมนั้นเลย ข้อนี้เปรียบเหมือนพระโยคาวจรเจ้า ผู้ประพฤติพากเพียร ประโยคพยายาม ย่อมพิจารณาซึ่งสิ่งสกปรกน่าเกลียด จิตจึงพ้นจากสิ่งสกปรกน่าเกลียดได้ สิ่งสกปรกน่าเกลียดนั้นก็คือ **ตัวเรานี้เอง ร่างกายนี้เป็นที่ประชุมแห่งของโสโครก** คืออุจจาระ ปัสสาวะ (มูตร คูถ) ทั้งปวง สิ่งที่ออกจากผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้น ก็เรียกว่าขี้ ทั้งหมด เช่น ขี้หัว ขี้เล็บ ขี้ฟัน เป็นต้น เมื่อสิ่งเหล่านี้ร่วงหล่นลงสู่อาหารมีแกงกับเป็นต้น ก็รังเกียจต้องเททิ้ง กินไม่ได้ และร่างกายนี้ต้องชำระขัดสี อยู่เสมอ จึงพอเป็นของดูได้ ถ้าหาไม่ก็จะมีกลิ่นเหม็นสาบเข้าใกล้ใครก็ไม่ได้ ของทั้งปวงมีผ้าแพรเครื่องใช้ต่าง ๆ เมื่ออยู่นอกกายของเราก็เป็นของสะอาดน่าดู แต่เมื่อมาถึงกายนี้แล้วก็กลายเป็นของสกปรกไป เมื่อปล่อยไว้นาน ๆ เข้าไม่ซักฟอก ก็จะเข้าใกล้ใครไม่ได้เลยเพราะเหม็นสาบ ดังนี้จึงได้ความว่าร่างกายของเรานี้เป็น**เรือนมูตร** (ปัสสาวะ)**เรือนคูถ**(อุจจาระ) **เป็นอสุภะ** ของไม่งาม ปฏิกูลน่าเกลียด เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็เป็นถึงปานนี้เมื่อชีวิตหาไม่แล้วยิ่งจะสกปรกหาอะไรเปรียบเทียบมิได้เลย เพราะฉะนั้นพระโยคาวจรเจ้าทั้งหลาย จึงมาพิจารณาร่างกายอันนี้ให้ชำนาญด้วยโยนิโนมนสิการ (การพิจารณาโดยแยบคาย) ตั้งแต่ต้นมาทีเดียว คือขณะเมื่อยังเห็นไม่ทันชขัดเจน ก็พิจารณาส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งกายอันเป็นที่สบายแห่งจริตจนกระทั่งปรากฏเป็น**อุคหนิมิต คือปรากฏส่วนแห่งร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วก็กำหนดส่วนนั้นให้มาก เจริญให้มากทำให้มาก** การเจริญทำให้มากนั้นพึงทราบอย่างนี้ ชาวนาเขาทำนา เขาก็ทำที่แผ่นดิน ไถที่แผ่นดินดำลงไปในขี้ดิน ปีต่อไปเขาก็ทำที่ขี้ดินนั้นเองเขา

ไม่ได้ทำในอากาศกลางหาวคงทำแต่ที่ดินแห่งเดียว ข้าวเขาก็ได้เต็มยุ้ง เต็มฉางเอง เมื่อทำให้มากในที่ดินนั้นแล้วไม่ต้องร้องเรียกว่า *"ข้าวเอ๋ยข้าว จงมาเต็มยุ้งเน้อ ข้าวก็จะหลั่งไหลมาเอง"* และจะห้ามว่า *"ข้าวเอ๋ยข้าว จงอย่ามาเต็มยุ้งเต็มฉางเราเน้อ"* ถ้าทำนาในที่ดินนั้นเองจนสำเร็จแล้ว ข้าวก็มาเต็มยุ้งเต็มฉาง โดยไม่ต้องสงสัยเลย ฉันใดก็ดี พระโยคาวจรเจ้าก็ฉันนั้น คงพิจารณากายในที่เคยพิจารณาอันถูกนิสัย หรือที่ปรากฏมาให้เห็นครั้งแรก อย่าละทิ้งเลยเป็นอันขาด **การทำให้มากนั้น มิใช่หมายแต่การเดินจงกรมเท่านั้น ให้มีสติหรือพิจารณาในที่ทุกสถานในการทุกเมื่อ ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ก็ให้มีสติรอบคอบในกาลอยู่เสมอ จึงจะชื่อว่าทำให้มาก เมื่อพิจารณาในร่างกายนั้นจนชัดเจนแล้ว ให้พิจารณาแบ่งส่วนแยกส่วนออกเป็นส่วน ๆ ตามโยนิโสมนสิการของตน กระจายออกเป็นธาติดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ และพิจารณาให้เห็นไป** ตามนั้นจริง ๆ **อุบายตอนนี้ตามแต่ตนจะใคร่ครวญออกอุบายตามที่ถูกจริตนิสัยของตนแต่อย่าละทิ้งหลักเดิมที่ตนได้รู้ครั้งแรกนั่นเทียว** พระโยคาวจรเจ้าเมื่อพิจารณาในที่นี้พึงเจริญให้มาก ทำให้มาก อย่าพิจารณาครั้งเดียว แล้ว ปล่อยทิ้งตั้งครึ่งเดือนตั้งเดือน ให้พิจารณาก้าวเข้าไปถอยออกมาเป็นอนุโลมปฏิโลม **คือ เข้าไปสงบในจิต แล้วถอยออกมาพิจารณากาย อย่าพิจารณากายอย่างเดียวหรือสงบที่จิตแต่อย่างเดียว**

พระโยคาวจรเจ้าพิจารณาอย่างนี้ชำนาญแล้ว **หรือชำนาญอย่างยิ่งแล้วคราวนี้แลเป็น**ส่วนที่จะเป็นเอง คือจิตย่อมจะ**รวมใหญ่ เมื่อรวมพับลง** ย่อมปรากฏว่าทุกสิ่งรวมลงเป็นอันเดียวกันคือหมดทั้งโลกย่อมเป็นธาตุทั้งสิ้นนิมิตจะปรากฏขึ้นพร้อมกัน ว่าโลกนี้ราบเหมือนหน้ากลอง เพราะมีสภาพเป็นอันเดียวกัน ไม่ว่าป่าไม้ ภูเขา มนุษย์ สัตว์ แม้ที่สุดตัวของเราก็ต้องล้มราบเป็นที่สุดอย่างเดียวกัน พร้อมกับญาณสัมปยุต คือรู้ขึ้นมาพร้อมกันในที่นี้ ตัดความสนเท่ห์ในใจได้เลย จึงชื่อว่า **ยถาภูตญาณทัสนวิปัสสนา** คือ **ทั้งเห็นทั้งรู้** ตามความเป็นจริงขั้นนี้เป็นเบื้องต้นในอันที่จะดำเนินต่อไปไม่ใช่ที่สุด อันพระโยคาวจรเจ้าจะพึงเจริญให้มากทำให้มากจึงจะเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่งอีกรอบ จนชำนาญ เห็นแจ้งชัดว่า สังขารความปรุงแต่งอันเป็นความสมมติว่า โน่นเป็นของของเรา โน้นเป็นเราเป็นความไม่เที่ยง อาศัยอุปาทานความยึดถือจึงเป็นทุกข์ ก็แลธาตุทั้งหลายเขาหากมีหากเป็นอยู่อยางนี้ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา **เกิด แก่ เจ็บ ตาย** เกิดขึ้นเสื่อมไปอยู่อย่างนี้ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ก็เป็นอยู่อย่างนี้ อาศัยอาการของจิตของขันธ์ ๕ ได้แก่ **รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** ไปปรุงแต่ง สำคัญมั่นหมายทุก

ภพทุกชาติ นับเป็นอเนกชาติเหลือประมาณมาจนถึงปัจจุบันชาติ จึงทำให้จิตหลงอยู่ตามสมมติ ไม่ใช่สมมติมาติดเอาเรา เพราะธรรมชาติทั้งหลายทั้งหมดในโลกนี้จะเป็นของมีวิญญาณหรือไม่ก็ตาม เมื่อว่าตามความจริงแล้วเขาหากมีหากเป็น เกิดขึ้นเสื่อมไปมีอยู่อย่างนั้นทีเดียว โดยไม่ต้องสงสัยเลยจึงรู้ขึ้นว่า **ปุพฺเพสุ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ** ธรรมดาเหล่านี้หากมีมาแต่ก่อน **ถึงว่าจะไม่ได้ยินได้ฟังมาจากใครก็มีอย่างนั้นทีเดียว** ฉะนั้นความข้อนี้ พระพุทธเจ้าจึงทรงปฏิญาณพระองค์ว่า **เราไม่ได้ฟังมาแต่ใคร มิได้เรียนมาแต่ใครเลย เพราะของเหล่านี้มีอยู่ มีมาแต่ก่อนพระองค์** ดังนี้ได้ความว่าธรรมดาธาตุ ทั้งหลายย่อมเป็นย่อมมีอยู่อย่างนั้น อาศัยอาการของจิตเข้าไป ยึดถือเอาสิ่งทั้งปวงเหล่านั้นมาหลายภพหลายชาติ จึงเป็นเหตุให้เป็นไปตามสมมตินั้น เป็นเหตุให้อนุสัยครอบงำจิตจนหลงเชื่อไปตาม จึงเป็นเหตุให้ก่อภพก่อชาติ ด้วยอาการของจิตเข้าไปยึด

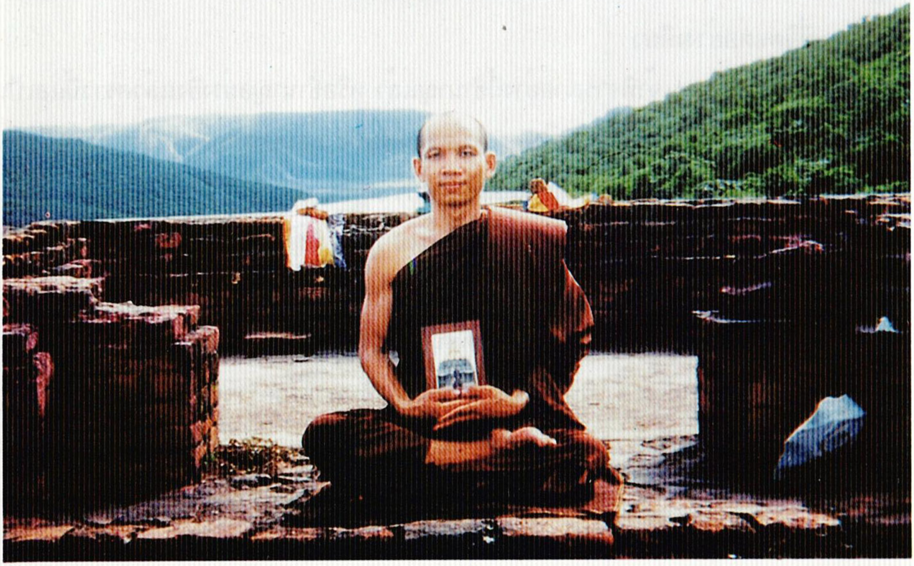

พระทองศรี เอกวํโส ภูเขาคิชฌกูฏ อินเดีย ด้านหลังเป็นภูเขาเวภารบรรพต

จาก เทศกานุสรณ์

พระราชนิโรธรังสี (เทสก์ เทสรังสี)

ศีล สมาธิ ปัญญา

ของพระราชนิโรธรังสี (เทสก์ เทสรังสี)

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524

ตั้งใจจดจ่อฟังเฉพาะธรรมเทศนา อย่าให้จิตส่งส่ายไปมาหน้าหลัง จึงจะได้ความชัด คนเราเกิดขึ้นมามีกาย วาจา ใจ ครบบริบูรณ์ทั้ง 3 อย่างแล้ว เราปฏิบัติกรรมฐานหรือไม่ปฏิบัติกรรมฐานก็ตาม พระพุทธเจ้าสอนให้คนเราปฏิบัติ 3 อย่างนี้ไม่นอกเหนือจาก 3 อย่างนี้ ประพฤติผิดก็ใน 3 อย่างนี้ ประพฤติถูกก็ใน 3 อย่างนี้ คือ กาย วาจา ใจ

กายท่านตั้งเรื่องศีลเป็นเครื่องวัด เรางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ก็กายนี้เป็นคนฆ่า ลักทรัพย์ก็กายเป็นคนลัก ประพฤติผิดมิจฉาจารก็กายนี้ไปประพฤติ กล่าวโกหกทางวาจา พูดเท็จ พูดโกหกก็วาจาคนนี่แหละ ดื่มสุราเมรัยก็กายนี้แหละดื่นท่านตั้งไว้อย่างนี้ กายตั้งไว้ที่ศีล 5 เป็นเครื่องวัด ศีล 5 นี้ขาดตกบกพร่องก็เห็นชัดในใจของตนเอง ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 ก็กายนี้เป็นเครื่องวัด เอาตั้งอันนี้ไว้เสียก่อน ตั้งอันนี้ให้มั่นคงแล้วจึงค่อยดูมัน

จะหาว่าพวกฆราวาสรักษาศีล 5 มันน้อยนิดเดียว รักษาศีล 8 ก็น้อยนิดเดียว ศีล 227 ตั้งมากมายอักโข จะถือว่า ศีล 227 ขาดตกบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ไม่เป็นไรหรอก มันมากเกินไป ไม่ได้อย่างนั้น ถ้าอย่างนั้นพระก็ลดฐานะลงมาเป็นฆราวาสเท่านั้นสิ เณรก็ลดฐานะลงมาเป็น

ฆราวาสเท่านั้น จะเคารพนับถือตรงไหนกัน เป็นพระเป็นเณรงดเว้นเสียจากการทำมาหาเลี้ยงชีพ ประพฤติสุจริตด้วยกาย ระมัดระวังสังวรด้วยกาย จึงรักษาให้มากขึ้นไปจึงเป็นที่เคารพนับถือของฆราวาส จะไปถือว่าฆราวาสศีลน้อยแล้วรักษาให้ดี พระไม่เป็นไรหรอก ศีล 227 ขาด 10 หรือ 20 ข้อก็ยังมากกว่าฆราวาส อย่างนั้นไม่ได้

คนที่รักษาศีล เห็นศีลของตนบกพร่องตรงไหนก็ต้องแก้ไขตรงนั้น เอากายนี้เป็นเครื่องวัด เห็นชัดด้วยตนเองทีเดียว ไม่ต้องให้คนอื่นมาบังคับ ไม่ต้องให้คนอื่นมาดูให้ เมื่อรักษาศีลครบบริบูรณ์สมบูรณ์ในใจของตนแล้ว มันก็ไม่มีวิปฏิสาร เดือดร้อน ใจมันก็สงบ ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์ ที่กายไม่บริสุทธิ์ มันก็เดือดร้อนวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา ศีลข้อนั้นก็บกพร่อง ข้อนี้ก็บกพร่อง มันก็ไม่บริสุทธิ์ จิตจะรวมได้ อย่างไร ศีลท่านให้รักษาที่กาย ให้เป็นเครื่องวัดของศีล ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 ตามฐานะของตนในศีลที่ตนรักษาในฐานะนั้น ๆ ไม่ให้ขาดตกบกพร่องฆราวาสเพียงรักษาศีล 5 เท่านั้นก็สมบูรณ์แล้ว ไม่สามารถที่จะรักษาให้สูงยิ่งขึ้นไปถึงศีล 10 ศีล 227 นี่ภูมิของฆราวาส ภูมิของเณรก็เหมือนกัน รักษาศีล 10 ให้สมบูรณ์บริบูรณ์แล้วก็ไม่มีวิปฏิสารเดือดร้อนในใจของตน ใจก็สงบเยือกเย็นศีล 227 ถ้าภิกษุผู้รักษาสังวรในศีลสมบูรณ์ในทุกข้อแล้ว มองดูสิ่งใดก็ไม่มีความเดือดร้อนวุ่นวาย เห็นศีลของตนสมบูรณ์ ข้อนั้นก็สมบูรณ์ ข้อนี้ก็สมบูรณ์บริบูรณ์ ก็เต็มตื้นขึ้นมาทันที อิ่มอกอิ่มใจขึ้นมา สมาธิก็แน่วแน่ ท่านตั้งเป็นเครื่องวัดอย่างนี้

สมาธิเป็นเครื่องวัดของใจ ศีลเป็นเหตุให้เกิดสมาธิ แต่สมาธิจริง ๆ จัง ๆ แล้วไม่ได้กล่าวถึงเรื่องศีล รักษาจิต โดยเฉพาะ ไม่ให้จิตส่งส่ายไปหน้าไปหลัง ไม่ให้คิดอดีตอนาคต จิตตั้งมั่นอยู่ในใจอันเดียว ถ้าหากว่าจิตกังวลเกี่ยวข้องพัวพันโน่นนี่ต่าง ๆ อันนั้นไม่ใช่สมาธิเสียแล้ว เอาเป็นเครื่องวัดว่า สมาธิคือจิตแน่วแน่ จิตเป็นเอกัคคตา คิดปรุงคิดแต่งอะไรต่าง ๆ ส่งส่ายไปต่าง ๆ นานา อันนั้นไม่ใช่สมาธิ เรามีจิต มีใจ มีกาย มีวาจา ให้อยู่ในขอบเขตของศีล มีใจให้อยู่ในขอบเขตของสมาธิไม่ให้ส่งหน้าส่งหลัง

เรามีจิตมีใจ มีกาย รักษา ไม่ได้ ก็เหมือนกันกับรถ รถนั้นถ้าหากว่าเราขับไปในที่ต่าง ๆ ถ้าไม่มีเบรค มันก็ห้ามไม่อยู่ ขี่ไปมันก็ชนผู้คนสิ่งของต่าง ๆ หัดสมาธิภาวนา เบรคไม่อยู่ มันก็ไม่เป็นภาวนาสมาธิ กายเราอยู่ที่นี่ ใจมันวิ่งวิ่นไปทั่วทุกแห่งทุกหน ไม่เป็นสมาธิ ถ้าไม่เป็นสมาธิมันจะเกิดปัญญาได้อย่างไร สมาธิมันต้องแน่วแน่ในสิ่งเดียว จะภาวนาพุทโธหรือสัมมา

อรหัง หรือยุบหนอพองหนอ หรืออานาปานสติอะไรก็ตาม อันนั้นเป็นเครื่องวัดของสมาธิ ให้มันอยู่ในเรื่องนั้น ถ้าไม่อยู่ก็แปลว่าเครื่องวัดไม่ดีแล้ว มันเบรคไม่อยู่แล้ว เบรคอยู่ก็คืออยู่ในอารมณ์นั้นแหละ ภาวนาพุทโธก็ดี สัมมาอรหังก็ดี ยุบหนอพองหนออะไรก็ตาม มันอยู่ในนั้นจึงเรียกว่าเบรคอยู่ ครั้นเบรคอยู่แล้วเรียกว่าอยู่ในบังคับของเราได้ จะเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวา ได้ทั้งหมด อย่าให้มันพาเราไปตกหลุมตกบ่อชนผู้ชนคน เป็นอันตรายมากถ้าเบรคไม่อยู่

เกิดมาเป็นคนมีใจแต่ขับขี่ใจไม่ได้ ไม่มีอิสระในตัว ให้ใจชักจูงไปต่างๆ นานา ให้ใจส่งพาวิ่งว่อนไป ก็คิดดูซิ เป็นทุกข์ร้องไห้ร้องห่ม ใครอยากร้องไห้ร้องห่ม ไม่มีใครอยากทุกข์ แต่จิตเป็นทุกข์ มันพาให้เป็นทุกข์ ให้เศร้าโศกเสียใจอาลัยอาวรณ์ไม่มี ทุกข์จิต มันก็พาเราไปสุขมันก็พาเราไป ถึงอยู่เฉย ๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ แต่มันก็ยุ่งอยู่ภายใน มันไม่หยุดสักที ถ้าหากมันหยุด ควบคุมมันอยู่ในอำนาจของตนได้แล้ว จะขับขี่ไปทางไหนก็ได้ **จิตนั้นเป็นของมีอำนาจปาฏิหาริย์ ถ้าคุมได้สามารถที่จะรู้เหตุรู้ผล รู้เรื่อง รู้ราว มีปัญญาฉลาดเฉียบแหลม**

ตอนที่เจริญวิปัสสนา ใคร ๆ ก็อยากได้นัก อภินิหาร ฌานสมาธิ ทิพยจักษุ ทิพยโสตหูทิพย์ตาทิพย์ สารพัดทุกอย่าง ปรัตวิชาทุกประการก็อยากจะได้เหลือเกิด แต่ว่าใจยังไม่ทันอยู่ไม่อยู่ในอำนาจของเรา ให้มันพาไป มันจะได้อย่างไร มันพาเราวุ่นว่อนจะได้อย่างไร ไปมันก็เหลวไหลหมดน่ะซิ อย่างพูดมาแล้วว่ามันพาให้ทุกข์ วุ่นวิ่วุ่นวาย เดือดร้อน เราก็ยังตามมันไป มันเศร้าโศกเสียใจร้องไห้ร้องห่มก็ยังพาเราไป ไม่อยู่ในอำนาจของเรา ถ้าอยู่ในอำนาจของเราได้ จะไม่เป็นอย่างนั้นจะให้อยู่ในอำนาจของเราอย่างไรก็ได้ จะไปอย่างไรก็ได้ จะอยู่อย่างไรก็ได้ ให้รู้เรื่องรู้ราวต่าง ๆ แต่ก็ต้องอาศัยบุญบารมีของคนไม่เหมือนกัน

ปฏิบัติเพ่งนักเพ่งหนาใครก็ดี อยากจะได้ฌานสมาธิ ฤทธิ์เดช อภิญญา ถ้าไม่ได้ก็เลยท้อถอยเสีย เลยขี้เกียจ ความอยากเลยเป็นเหตุให้ขี้เกียจ ไม่ได้สมประสงค์เลยขี้เกียจ ของอันนี้ไม่ใช่เกิดจากความอยาก **ความอยากเป็นของโลก ๆ ถอนความอยากนั้นจึงจะได้ แต่มันยังมีความอยากมันจะได้อย่างไร มันก็ได้แต่โลก ได้แต่ความวุ่นวายเดือดร้อนเท่านั้น ปัญญามันเกิดจากความสงบต่างหาก** จึงว่าขอให้ทำเถิด ขอให้ทำความสงบให้เต็มที่เสียก่อน ขับขี่จิตให้มันแน่วแน่อยู่ในสมาธิเสียก่อน บังคับให้มันได้ จึงจะสำเร็จผลประโยชน์ บางทีได้นิด ๆ หน่อย ๆ พอเป็นบทเป็นบาทเท่านั้นว่าตนได้สมาธิใหญ่โตมโหฬาร อยากได้ฌานสมาธิอภินิหาร ไปโน่น

ความอยาก จะทำให้เกิดสมาธิได้อย่างไร นี่เรียกว่าจิตอยู่ในขอบเขต สมาธิอยู่ในอำนาจของความสงบ อยู่ในอำนาจของจิต ควบคุมได้ ถ้าควบคุมได้นั้นเรียกว่ามีสมาธิ มีขอบเขต

ศีลมีกายเป็นเครื่องวัดเครื่องอยู่ ให้อยู่กับกาย สมาธินั้นมีบริกรรมเป็นเครื่องอยู่ ส่วนปัญญานั้นสมาธิอยู่แนวแน่แล้ว จึงค่อยเกิดความรู้ความฉลาดส่วนปัญญาวิปัสสนานั้นมีพระไตรลักษณ์เป็นเครื่องวัด ถ้าอยู่ในขอบเขตของพระไตรลักษณ์แล้วนั่นแหละวิปัสสนา ถ้าหากว่านอกจากพระไตรลักษณ์แล้วไม่ใช่วิปัสสนา เป็นปัญญาเฉย ๆ ปัญญาวิปัสสนากับปัญญาเฉย ๆ นั้นต่างกัน ถ้าหากปัญญาเฉย ๆ พิจารณารู้เท่ารู้เรื่องขึ้นมา ทุกสิ่งทุกอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ถ้าปัญญาวิปัสสนานั้นมันของเป็นเอง เกิดความรู้ความฉลาดขึ้นมาเฉพาะในใจ อะไรทั้งหมดมารวมแห่งเดียว ความรู้กว้างขวางพิศดาร แต่ก็มารวมแห่งเดียวในที่เดียวหมดสงสัย หมดกังวลเกี่ยวข้องหมดห่วงใย มีความชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้นในที่นั้น อันนั้นมันไม่ใช่ของง่ายๆ ปฏิบัตินานๆ ถึงจะเกิด มันของเป็นเองหรอกของอันนั้น นี่ก็อธิบายให้พังเพียงเท่านี้

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

จากประวัติหลวงปู่ฝั้น อาจาโร

เมื่อท่านปัญจวัคคีย์ได้ฟังธรรมแล้ว สิ่งใดไม่ดีท่านก็เลิกท่านก็ละ ท่านยก **อนัตตลักขณสูตร** ขึ้นมาชี้แจงแสดงให้ฟัง ชี้แจงยังไง คือท่านยกรูปยกเวทนา ยกสัญญายก สังขารยกวิญญาณขึ้นมาชี้แจงแสดงให้ฟัง ชี้แจงแสดงว่าอย่างไรล่ะ

(๑) รูปัง อนิจจัง เมื่อท่านแสดงแล้วท่านถามว่า รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง ท่านปัญจวัคคีย์ก็ตอบว่าไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ท่านตอบว่าเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นว่าเป็นตัวตนได้ยังไงเล่า ท่านว่า *โน เหตัง ภันเต ไม่ใช่พระเจ้าข้า* ท่านก็ละรูป ทีนี้ถามถึงเวทนา

(๒) เวทนา อนิจจา เวทนาเที่ยงหรือไม่เที่ยง ท่านบอกไม่เที่ยง เมื่อสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ว่าตัวตนอย่างไรเล่า? ท่านบอกว่าไม่ใช่ท่านก็ละเวทนา เวทนาคือความเย็นความร้อน ความเป็นสุขความเป็นทุกข์ ที่เรียกว่า สุขเวทนา, ทุขเวทนา เรานั่งอยู่นี่ก็มีเวทนา เดี๋ยวเจ็บตรงนั้น เดี๋ยวปวดตรงนี้ แล้วก็ให้ร้อน แล้วก็ให้เย็น วี่วี่วับวับแวบแวบอยู่นี่นั่นแหละตัวเวทนา เห็นไหมล่ะมันอยู่เฉย ๆ ไม่ได้ ให้พิจารณาอันนี้ว่ามันเป็นทุกข์ไม่ใช่อื่นไกล เมื่อท่านถามเวทนาแล้ว ก็ถามสัญญา

(๓) สัญญา อนิจจา สัญญาเที่ยงหรือไม่เที่ยง ท่านตอบว่าไม่เที่ยง เมื่อสิ่งนั้นไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ท่านก็ตอบว่าเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นทุกข์จะว่าตัวตนอย่างไรเล่า ท่านตอบ โน เหตัง ภันเต ไม่ใช่พระเจ้าข้า ท่านก็ละสัญญา ทีนี้ถามถึงสังขาร

(๔) สังขารา อนิจจา สังขารเที่ยงหรือไม่เที่ยง ท่านตอบว่าไม่เที่ยง เมื่อสิ่งนั้นไม่เที่ยงเป็นทุกข์แล้วสิ่งนั้นจะว่าตัวตนอย่างไรเล่า ท่านบอกไม่ใช่ ท่านก็ละสังขาร ทีนี้ถามถึงวิญญาณ

(๕)วิญญาณัง อนิจจัง วิญญาณเที่ยงหรือไม่เที่ยง ท่านก็ตอบว่าไม่เที่ยง เมื่อสิ่งนั้นไม่เที่ยงแล้วเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ท่านก็ตอบว่าเป็นทุกข์

เมื่อสิ่งนั้นเป็นทุกข์แล้วจะว่าเป็นตัวตนอย่างไรเล่า ท่านก็เลยละ ท่านก็ปล่อยวางหมด จิตของท่านก็สงบ เป็นศีลเป็นสมาธิ ละอารมณ์สัญญาละกิเลสตัสหา, ราคะ, โลภะ, โทสะ, โมหะ, อวิชชา, ตัณหา, อุปทาน, ภพ, ชาติ ท่านก็ได้สำเร็จมรรคสำเร็จผล จิตของท่านก็สงบ นี่ท่านเทศน์เพียงเท่านี้ เหตุนั้นให้พากันพึงรู้พึงเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ซึ่งมีประจำตัวของเรา อันนี้ให้พากันตรวจดูน้ำใจของเราในเวลานี้ เราจะอยู่ในชั้นใดภูมิใด ในกามภพหรือรูปภพหรืออรูปภพ นี่พากันมาทำบุญทำกุศล จิตเราเป็นบุญแล้วหรือยัง ให้พากันู จิตเป็นบุญเป็นยังไง จิตเป็นบุญก็คือจิตเราดี,มีความสุขความสงบ,เย็นอกเย็นใจ, ไม่ทุกข์ไม่ร้อนไม่วุ่นไม่วาย พุทโธ ในเบิกบานสบาย,หายทุกข์หายยาก,หายความลำบาก รำคาญ เป็นอย่างนี้แหละให้เข้าใจไว้ นี่แหละบุญคนทั้งหลายทำบุญได้ไม่เต็มตัวมัน จักเป็นตัวยังไง ตัวบุญ อยากรู้จักตัวมัน เออ ตัวบุญก็คือคนทั้งหลายที่นั่งอยู่นี่แหละ ศีรษะมันดำๆ คอมันกิ่วๆ เราทำคุณงามความดีแล้ว เราก็มีความสุขความสบาย จิตใจของเราก็เบิกบาน จึงว่า พุทธ มันเป็นอย่างนี้ จิตเราไม่ทุกข์ไม่ยากไม่มีความลำบากรำคาญ

เมื่อจิตเราดีแล้วสิ่งทั้งหลายมันก็ดีไปหมด การงานเราก็ดี ทำมาหาอะไรก็ดี ค้าขายก็ดี เล่าเรียนก็ดี ครอบครัวก็ดี ชายบ้านร้านตลาดประเทศชาติก็ดี นี่แหละประเทศของเรา บ้านเมืองของเรา เราจะได้รู้จักความดี ต่างคนต่างทำใจของตนให้สงบ ข้าศึกศัตรูมันก็ไม่มี ภัยเวรมันก็ไม่มี แน่ะ เป็นอย่างนี้

เมื่อเรามี พุทโธ, มีธัมโม, มีสังโฆอยู่แล้ว พุทโธ คือเรารู้อยู่แล้ว ธัมโมก็คือเราก็ ทำคุณงามความดีอยู่แล้ว สังโฆเราได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอยู่แล้ว นี่แหละความชั่วทั้งหลายมันก็สลายไปเอง เปรียบเหมือนกับมืดนี่แหละ เราจุดไฟขึ้นแล้วมืดมันก็ หายไปเองก็มี แต่ความสว่างไสว มีแต่ความผ่องใส นี่แหละเราอยากได้ไหมล่ะอย่างนี้ ให้พากันดูซิข้าศึกศัตรูจากไหนภัยเวรมาจากที่ไหน มันไม่มาจากอื่นจากไกลมันมาจากราคะโทสะโมหะนี่เอง **โลภัคคินา** ความโลภมันเป็นไฟ **โทสัคคินา** ความโกรธเป็นไฟ **โมหัคคินา** ความหลงเป็นไฟ ไฟนี่แหละมาไหม้หัวใจของเราให้วุ่นวายเดือดร้อนหมดทั้งประเทศชาติบ้านเมือง ด้วยเหตุนั้นเราจึงได้พากันมาทำบุญทำกุศลเพื่อระงับดับอันนี้ ไม่ใช่ระงับอื่นไกล สมมติว่าเราให้ทาน เราก็ระงับดับความโลภนี่เอง มันโลภมาเท่าไรเราก็สละออกไปเท่านั้น เป็นอย่างนี้แหละ

อนึ่งเรามารักษาศีล นี่เพื่อระงับดับความโกรธของเรา เมื่อเรามีความโกรธแล้วเราก็ระลึกถึงศีลของเรา นึกถึงเหตุใดศีลของเราจึงบกพร่อง นึกว่าเราโกรธอย่างนี้ เราเกิดมาจึงเป็นคนขี้ริ้วขี้เหร่ เป็นคนทุกข์ใจ, เป็นคนใบ้คนบ้า เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็ละได้ เรื่องความโกรธของเรา เมื่อเกิดโมโหโทโสขึ้นแล้ว มันเกิดฆ่ารันฟันแทงกัน, เกิดปล้นสะดมกัน, เกิด ฆ่ากัน ไม่ว่าอะไรทั้งหมดมันเป็นอย่างนี้ เรามารักษา ศีลเราก็รักษากายรักษาวาจารักษาใจของเราให้เรียบร้อย เราไม่ทำโทษน้อยใหญ่ทางกายทางใจแล้ว สิ่งเหล่านั้นมันก็ไม่มี เกิดมาในชาติไหนภพไหนเราก็เป็นคนเรียบร้อย, ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันนี่ให้เข้าใจไว้ ศาสนาท่านสอนไว้อย่างนี้ ทีนี้โมหะคือความหลง ท่านสอนให้เราภาวนา พุทโธ ธัมโม สังโฆ,ภาวนา พุทโธ พุทโธ หมั่นระลึกไว้ เราก็ไม่หลง

เมื่อเราไม่หลงแล้วเราก็ไม่กระทำความชั่ว,กลัว บาปกลัวกรรมกลัวทุกข์กลัวยาก เราก็นั่งไม่ลงแล้ว นั่งก็มีพุทโธ,เป็นผู้รู้อยู่ นอนก็รู้อยู่ ยืนก็รู้อยู่ เดินก็รู้อยู่ ไปไหนก็รู้อยู่ เราอยู่เดี๋ยวนี้ก็รู้ ใจของเราเบิกบาน ใจเราเยือกใจเราเย็น ใจเราสุขใจเราสบายนี่แหละ เราทั้งหลายถามใคร ๆ ว่าบ้านเมืองของเราวุ่นวายมันเดือดร้อน ร้อนที่ไหน,นั่งดูซี่ ร้อนที่ไหนก็แก้ตรงนั้นซี่ ให้พากันแก้ เรามานี่คนมากน้อยเท่าไรล่ะ ต่างคนต่างสงบมันก็ไม่มีอะไร มันก็มีระเบียบเรียบร้อยดี นี่แหละบุญกุศลมันเป็นอย่างนี้ เหตุนั้นให้พากันฟังให้รู้ให้เข้าใจต่อไป ให้พากันหมั่นภาวนาเอ้า,นั่งเข้าที่ฟังธรรม เทศน์ให้ฟังแล้ว มันสงบหรือไม่สงบ นั่งเข้าที่ นั่งให้สะบายสบาย ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ตั้งกายให้ตรงนั่งให้สบาย ๆ เรามานี่เราต้องการความสุขความ

สบายนั่งให้สบาย ๆ กายเราสบายแล้ว ทีนี้ฟังธรรมฟังรูปธรรมนามธรรม ฟังธรรมฟังยังไงเล่า กายสบายแล้วก็นึกถึงดวงใจของเรา นึกว่าพระพุทธเจ้า อยู่ในใจ พระธรรมอยู่ในใจ พระอริยสงฆ์สาวกอยู่ในใจ

เมื่อเรานึกในใจอย่างนี้แล้ว ในเบื้องต้นนึกคำบริกรรมภาวนาเสียก่อน ผู้เคยภาวนาแล้วก็ให้ดูในแล้วภาวนานึกเอาเลย ผู้ไม่เคยภาวนาก็ให้ระลึกอย่างนี้ว่า พุทธะ ธัมมะ สังโฆ / พุทโธ ธัมโม สังโฆ / พุทโธ ธัมโม สังโฆ สามหนแล้วให้รวมเอาแต่พุทโธคำเดียวหลับตา ปิดปากเสีย ลิ้นก็ไม่กระดุกกระดิก ให้ระลึกเอาในใจ ระลึกเพราะเหตุใดเล่า ให้ระลึกในใจของเรา พุทโธ ความรู้สึกเกิดตรงไหนแล้ว ตั้งสติไว้ ตรงนั้น ตาก็เพ่ง ตรงนั้น หูก็ลงไปฟังที่ตรงนั้น เราอยากได้ยินว่าความรู้ตรงไหนแล้ว อยู่ตรงนั้น เราอยากได้ยินว่าความสุขมันเป็นยังไง ตาเราก็อยากเห็น เราก็อยากรู้ ความรู้ตรงไหนแล้ว อยู่ตรงนั้น มันเป็นยังไงเล่า ให้เข้าวัดดู ใจของเราเป็นบุญหรือเป็นบาป มันเป็นบุญยังไงเล่า ใจเราดีหรือชั่ว ให้รู้จัก ดีมันเป็นยังไง ใจเราดีคือใจเราสงบ มีความสุขความสบาย เย็นอกเย็นใจ ไม่ทุกข์ไม่ร้อน ไม่วุ่นวาย พุทโธใจเบิกบานสบ๊าย พุทธใจสว่างไสว พุทโธใจผ่องในสะอาด ปราศจากทุกข์ปราศจากโทษปราศจากภัยปราศจากเวร ปราศจาความชั่วช้าลามก ปราศจากความทุกข์ความจน ปราศจากโรคปราศจากภัย นี่ดูเอา ใจเราสงบแล้ว ผู้นี้ไม่ได้ทำบาปทำกรรม กรรมมันจะมาจากไหนเล่า ใจเราสว่างไสวผ่องใส ใจเราผ่องใสมันก็มองเห็นตนมองเห็นตัวเห็นเขาเห็นเรา มองเห็นนรกมองเห็นสวรรค์ มองเห็นบุญมองเห็นบาป ก็ดูซี่ บุญเป็นยังไง อธิบายมาแล้ว ใจเรามีความสุขมีความสบาย นี่แหละบุญ เมื่อเราดับขันธ์ก็ไปอยู่ที่สุขที่สบาย นี่แหละพากันฟังให้รู้ให้เข้าใจต่อไป บาปเป็นยังไง เข้าวัดแล้วฟังธรรม ฟังดูซี่ บาปคือใจเราไม่ดี ใจไม่ดีก็ทุกข์ยากวุ่นวายเดือดร้อน ใจนี่นำสัตว์ทั้งหลายตกทุกข์ได้ยากในปัจจุบันและเบื้องหน้า ใคร ๆ ก็ไม่อยากได้ไม่ใช่เหรอ

เมื่อใจไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี การงานก็ไม่ดี ครอบครัวก็ไม่ดี ทำมาหากินเล่าเรียนอะไรไม่ดี ชาวบ้านร้านตลาดประเทศชาติก็ไม่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้ไม่ใช่อื่น ไม่ใช่ฟ้าอากาศไม่ดี ใจเราไม่ดีรีบนึกพุทโธตัดมันเสีย ให้รู้ไว้เสียเดี๋ยวนี้ เอ้าต่อไป ลองดู มันดีหรือไม่ดี ลองดูซี่ ใครดีไม่ดีก็รู้ตรงนี้แหละ ใครดีก็ดูเอา ใครไม่ดีก็ดูเอา เราอยากได้ก็สร้างเอา ไม่มีเทวบุตรเทวดาทำให้ ไม่มีพระพรหมทำให้ บ้านเมืองวุ่นวายเดือดร้อนจะทำวิธีไหน ก็ต่างคนต่างสงบอย่างนี้แหละ อำนาจบุญกุศลกำจัดภัยกำจัดเวร กำจัดความชั่วช้าลามก กำจัดความทุกข์ความจนได้ เรื่องมัน

เป็นอย่างนี้ ด้วยอานุภาพพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์น่ะแหละ ไม่มีอานุภาพอื่น นี่แหละบ้านเมืองของเราก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ใจเราเป็นสุข บ้านเมืองก็เป็นสุข ก็ใจคนนี้สร้างบ้านสร้างเมือง ใจนี้เป็นผู้รักษาประเทศชาติ ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองขึ้นก็อาศัยเรานั่งสมาธิภาวนานี้แหละ ให้ดูใจเราสงบ มันสงบแล้งก็ไม่มีบาป ไม่มีกรรมไม่มีความชั่ว มีแต่ความสุขความเจริญ

เมื่อใจไม่สงบแล้ววุ่นวายเดือดร้อน เมื่อเห็นแล้วเราก็รีบแกร็บชำระสะสางหัวใจของเรา ต่างคนต่างสงบแล้วมันก็ออกไปหมดดอก ต่อไปแต่นี้ให้สัญญาณไว้ ได้ยินเสียงอะไรก็ตามให้รู้ว่าไม่มีอันตรายแล้วเราก็ไม่ต้องเดือดร้อน ต่างคนต่างฟัง ได้ยิน แล้วน้อมเข้าไปหาตนของตน (นั่งสมาธิ) นั่งให้สบาย อยากสุขอยากสบาย ทำใจให้มันว่างทำใจให้มันนิ่ง มันข้องอะไรมันคาอะไรรีบแก้ไขเสีย เดี๋ยวนี้ ตายแล้วแก้ไม่ได้น๊า ถึงตัวแล้วแก้ไม่ได้น๊า รีบแก้เสียในเบื้องต้นนี้ จะคอยให้ท่านอาจารย์ หลวงปู่เมตตา ให้หลวงตาเมตตา ใครเป็นทุกข์เป็นร้อนก็ให้ท่านเมตตา เราเองล่ะไม่เมตตาตน เมตตาตนซี่เอ็นดูตนจึงมานั่งอย่างนี้ ถ้าใครไม่เอ็นดูตนแล้วก็มานั่งไม่ได้เมตตาตน นั่งดูตน ตนเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ตนดีหรือไม่ดี ให้รู้จัก ไม่ใช่ฟ้าอากาศดี ไม่ใช่ฟ้าอากาศไม่ดี ดูเอาซี่ ไม่ใช่ฟ้าอากาศเป็นทุกข์ หัวใจเราเป็นทุกข์ เราไม่ต้องการทุกข์ก็นึกพุทโธ พุทโธ ให้ใจมันสงบ ใจสงบแล้วก็หมดทุกข์ หมดเคราะห์ หมดเข็ญ หมดกิเลส หมดจัญไร เพราะผู้นี้ไม่ได้ทำบาปทำกรรม กรรมมันจะมาจากไหน เราไม่ไปกำเอา เราไม่ทำเอา เราไม่สร้างเอา กรรมมันจะมาจากไหนล่ะ กรรมมันไม่ได้เกิดจากดินฟ้าอากาศ เกิดจากกายของเรากายกรรม วจีกรรม มโนกรรม

เวลานี้กายกรรมของเราก็เรียบร้อยแล้ว วจีกรรมของเราก็เรียบร้อยแล้ว วจีกรรมของเราก็เรียบร้อยแล้ว ยังเหลือแต่มโนกรรม มโนความน้อมนึก เรานึกกรรมอันใดไว้ กรรมดีหรือกรรมชั่ว เราจะรับผลของกรรมสืบไป กรรมดีน่ะเราจะรู้ได้อย่างไร ใจเราสงบดี มีความสุขความสบายนี่แหละกรรมดี กรรมไม่ดีเป็นยังไงเล่า ใจไม่ดีทะเยอทะยานดิ้นรน ใจทุกข์ใจยากใจเดือดใจร้อน นี่กรรมไม่ดี นำให้ทุกข์ นำให้อยากในปัจจุบันและเบื้องหน้า (นั่งต่อ) ใครเป็นยังไงรู้จักตรงนี้แหละ ดีหรือไม่ดี ให้ตรวจดูบุญของเรา ตรวจดูหัวใจของเรา เราให้ทานร้อยหนพันหนไม่เท่าเรานั่งสมาธิหนเดียว มีผลานิสงส์มาก นี่แหละ ให้พากันทำบุญกุศลสร้างคุณงามความดี บ้านเมืองจะได้อยู่เย็นเป็นสุข อาศัยพระพุทธศาสนาสอนกายสอนใจ ของเราให้ละ

ความชั่ว กลัวเราทุกข์กลัวเรายากกลัวเราลำบากกลัวเรารำคาญ ท่านให้ทำคุณงามความดีทางกายทางวาจาและทางใจ ธรรมะคำสั่งสอนได้นำมาแสดงในธรรมจักกัปปวัตตนสูตร

สรุปแล้วคือกายและใจเป็นที่ตั้งแห่งพุทธศาสนา เป็นที่ตั้งแห่งมรรคและผล เป็นที่ตั้งแหงความสุขความเจริญ เมื่อท่านทั้งหลายได้ยินได้ฟังแล้ว โยนิโสมนสิการพากันกำหนดจดจำไว้แล้ว นำไป ประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดตนของตนไปในธรรมคำสั่งสอน ในท้ายที่สุดอัปปมาทธรรม เมื่อท่านทั้งหลายไม่มีความประมาทแล้วงจะประสบพะเห็นแต่ความสุขความเจริญ ดังได้แสดงมา เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

(พระธรรมเทศนาแสดงเมื่อ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๙ ถอดจากบันทึกในแถบบันทึกเสียงของคุณเฉลา ปัทมสถาน ม.ร.ว.ส่งศรี เกตุสิงห์ ผู้ถอด อวย เกตุสิงห์ ผู้เรียบเรียง)

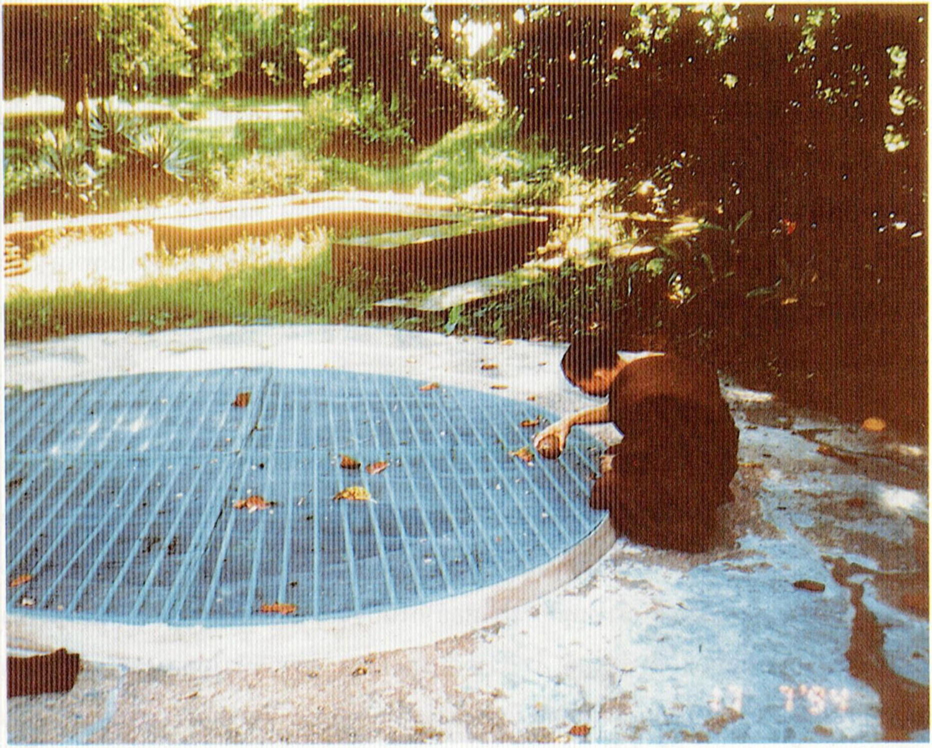

บ่อน้ำที่วัดเชตวันมหาวิหาร ที่สำหรับพระพุทธองค์ สรงน้ำ

โลกฤาขาดธรรมได้ จำเป็นต้องมีกฎหมาย

จากหลวงปู่มหาบัว ญาณสัมปันโน

เรื่องศีลเรื่องธรรมเลยกลายเป็นเรื่องขาวนอกนาปลานอกสุมน อกแหไปแล้วเวลานี้ ดูให้ดีถ้าว่าเราหาเรื่องเราไม่ได้หาเรื่อง เรื่องศีลเรื่องธรรมเป็นเรื่องปลีก ๆ ปลาย ๆ ไปอย่างนั้นไม่ใช่เรื่องสาระอะไรเลย มันสำคัญแต่เรื่องของกิเลสเท่านั้น เอาเป็นเนื้อเป็นหนังเอาเป็นเอาตายจริง ๆ ไม่ว่าเขาว่าเราเหมือนกันอย่าไปตำหนิใครนะ ถ้าเป็นเรื่องศีลเรื่องธรรมเหมือนมันจะตายแล้วนี่จะว่าไง ถ้าเป็นเรื่องของกิเลสราคะตัณหาแล้วคึกคัก นอนหลับอยู่มันก็ตื่นวิ่งออกชนประตูนั่น ประตูเปิดไม่ทัน นั่นละถ้าเป็นเรื่องอย่างนั้นมันจำเป็นมากจะว่าไง

มนุษย์เราอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเป็นหมู่เป็นคณะ เป็นครอบครัวเหย้าเรือนแล้วก็เป็นบ้าน เป็นตำบล เป็นเมือง เป็นประเทศ ล้วนแล้วแต่กลุ่มของมนุษย์แต่ละกลุ่ม ๆ กลุ่มย่อยถึงกลุ่มใหญ่ที่สุด ทั่วโลกมีกลุ่มกลุ่มของใครของเรา นอกจากครอบครัวของใครของเราแล้วยังเป็นบ้านของใครของเราอีก ตำบลนั้น ตำบลนี้ จังหวัดนั้นจังหวัดนี้ แล้วก็ประเทศนั้นประเทศนี้เป็นกลุ่ม ๆ ล้วนแล้วแต่มีกฎเกณฑ์แห่งความปลอดภัยแห่งความสงบร่มเย็นเป็นเครื่องปกครอง

หากไม่มีกฎข้อบังคับเพื่อความร่วมเย็นเป็นสุขต่อกันเป็นเครื่องปกครองแล้ว มนุษย์นี้จะทำความฉิบหายให้แก่กันและกันได้มากมายที่สุด จะกลายเป็นโลกวินาศโดยไม่ต้องสงสัย ทั่วทั้งแดนโลกมนุษย์เรานี้ตลอดถึงแดนโลกธาตุก็สะเทือนไปได้จากมนุษย์นี้แหละ

ถ้ามนุษย์ยังมีความหวัง ความสงบร่มเย็นแก่ตนครอบครัวของตน บ้านของตน ตำบล อำเภอ จังหวัดลอดถึงประเทศชาติ บ้านเมืองของแต่ละฝ่าย ๆ แล้วต้องเป็นผู้รักษากกฎระเบียบอันดีงาม เพื่อความสงบร่มเย็นต่อกันนี้ไว้อย่างแน่นหนามั่นคง ฉะนั้นกฎหมายจึงมีทั้ง

กฎหมายในประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ปกครองมนุษย์ เพื่อไม่ให้ขัดให้แย้งให้ทะเลาะเบาะแว้งให้ฆ่าให้ตีกัน ทำความพินาศฉิบหายแก่กันนั่นแล

บ้านใดเมืองใดก็ตามถ้าไม่มีขอบเขต ไม่มีกฎหมายเป็นข้อบังคับ ไม่มีขนบธรรมเนียมอันดีงามเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติ บ้านเมืองนั้นจะเป็นบ้านเมืองที่เจริญรุ่งเรืองและสงบสุขไปไม่ได้ ตรงข้ามจะมีแต่ความเดือดร้อนระส่ำระสาย มีแต่การฉกลักปล้นจี้ฆ่า ฟันรันแทงชิงดีชิงเด่นกันเป็นงานประจำแผ่นดินถิ่นมนุษย์ บ้านเมืองกว้างแคบเพียงไรย่อมจะกลายเป็นกองเพลิงเผาผลาญกันโดยถ่ายเดียว เพราะฉะนั้นมนุษย์ที่อยู่รวมกันจำต้องมีกฎข้อบังคับเป็นขื่อเป็นแป เพื่อเป็นหลักยึดและปฏิบัติตาม จะเว้นสิ่งดังกล่าวเสียมิได้

ศีลธรรมยิ่งจำเป็นกว่า

มนุษย์เราถ้าขาดศีลธรรมภายในใจแล้ว แม้จะมีกฎหมายบ้านเมืองอยู่ก็ตาม ย่อมมีทางก่อความเดือดร้อนแก่กันได้ เพราะกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ นั้นเพียงรักษาได้ในที่แจ้งเท่านั้น ไม่สามารถรักษาในที่ลับตาได้คนที่ไร้ศีลธรรมภายในใจไม่มียางอายย่อมมีทางทำชั่วแก่กันได้ ส่วนศีลธรรมนั้นไม่มีที่แจ้งและที่ลับ

กฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ นั้นถ้าไปทำผิดในที่ลับไม่มีคนอื่นเห็น ไม่มีใครจับได้ก็ว่าบริสุทธิ์ แต่ว่าศีลธรรมแล้ว ที่แจ้งก็ตามที่ลับก็ตาม ผิดต้องเป็นผิด ถูกต้องเป็นถูก เหมือนกับเราเอาเข้าไปจี้ตัวเอง ปิดประตูให้แน่นเสียไม่ให้ใครเห็นแหละ เราจะทำคนเดียวไม่ให้ใครรู้ พอเอาไฟจี้เข้าไปก็โดดอยู่คนเดียวนั้นเสียงปึงปัง ๆ อยู่ในห้อง คือเอาไฟจี้เจ้าของมันร้อนอยู่คนเดียวก็ร้อน จี้คนเดียวก็ร้อน จี้อยู่ต่อหน้าผู้หน้าคนมาก ๆ ก็ร้อน ถ้าความร้อนแล้วเป็นอย่างนั้น ที่นี่ความเย็นก็เหมือนกันอีกเทียบกันได้เลย เราจะทำคุณงามความดีอยู่ในสถานที่ เช่นไร ที่แจ้งที่ลับไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราเป็นผู้รู้เราเองทุกขณะที่คิดที่พูดที่ทำ เรารู้ทั้งนั้น ศีลธรรมจึงไม่มีคำว่าที่ลับ **นตฺถิ โลเก รโห นาม** ท่านว่าที่ลับไม่มีในโลก พูดตามหลักธรรมแล้วที่ลับไม่มีในโลก ท่านว่าอย่างนั้น เปิดเผยไปด้วยความจริงแห่งการประกาศแห่งการกระทำ จะคิดในใจก็

ตามก็ไม่ลับ มันคิดขึ้นจากใจของผู้รู้นั้นแหละ การพูดการกระทำออกมาทางกายก็ไม่ลับ เพราะกระทำออกมาในตัวของเราผู้รู้นี้แหละจากใจเป็นผู้บงการ ให้รู้ ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งคิดทั้งพูดทั้งทำอะไร รู้จากนี้หมดจึงไม่มีที่ลับ

ศีลธรรมเป็นเครื่องปกครองใจมนุษย์ให้มีความละอายต่อความไม่ดีทั้งหลาย ในที่ทุกสถานตลอดกาลทุกเมื่อ นอกจากนั้นยังมีความเห็นอกเห็นใจ มีความรู้สึกชั่วดีระหว่างคนกับผู้อื่น มีการขยะแขยงต่อสิ่งลากมก คือบาปกรรมต่าง ๆ ทั้งในที่แจ้งแลที่ลับไม่อาจทำลงได้ เพราะเห็นว่าสิ่งนั้นเมื่อทำลงไปแล้วย่อมเป็นความชั่วเสียหายได้เสมอไป ผู้มีศีลธรรมภายในใจจึงไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่แจ้งและที่ลับ

คนเราถ้ามีแต่หลักวิชาที่เรียนมาอันเป็นแบบโลก ๆ ถ่ายเดียว เช่น เรียนรู้ศีลธรรมและเรียนรู้กฎหมายมามากจากตำรับตำราเพียงอย่างเดียว ไม่มีศีลธรรมคือหิริโอตตัปปะเป็นต้นเข้าป้องกันหรือสนับสนุนอยู่บ้างนักเรียนรู้ทั้งศีลธรรมและกฎหมายคนนั้นแลเป็นผู้ที่โกหกเก่งที่สุด เป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมหลายสันพันคมที่สุดก่อความเดือดร้อนให้แก่คนหรือส่วนรวมได้มากที่สุด เพราะความรู้ที่เรียนมามากนั้นเป็นเครื่องมือพลิกแพลงแต่งกลอุบายหลอกลวง แบบคว่ำกินหงายกินชนิดไม่มียางอายติดตัวเลย เรียกว่าเป็นผู้มีอาวุธคือเครื่องมือทำลายคนได้มาก เพราะความขาดศีลธรรมเครื่องเหนี่ยวรั้งยั้งตัวให้สำนึกในสิ่งชั่วดีทั้งหลาย

เครื่องเสริมคุณค่ามนุษย์

มนุษย์เราและศาสนาทั้งสองอย่างนี้สำคัญด้วยกัน เมื่อประกบกันเข้าแล้ว ก็ยิ่งเป็นความสำคัญมาก ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสีย เป็นต้นว่ามีแต่คนเฉย ๆ ไม่มีเครื่องประดับให้เป็นความสำคัญของคน คนก็หาความสำคัญไม่ได้ คนเราจึงไม่ใช่จะสำคัญเพราะเกิดขึ้นมาเป็นคนแล้วเท่านั้น ยังต้องมีเครื่องประดับอีกมากมายเฉพาะอย่างยิ่งก็คือศีลธรรมเป็นเครื่องประกอบเป็นเครื่องประดับ ส่งเสริมให้มนุษย์เรามีคุณค่าและมีความสำคัญขึ้นมากโดยลำดับลำดา มรรยาท จริยะความประพฤติและปฏิบัติ เป็นผู้มีกฎมีระเบียบมีข้อบังคับคนเอง นี่ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องเสริมคุณค่าของเราให้เด่นแม้คนอื่นเขาจะไม่เห็นเด่น แต่เราก็รู้สึกเด่นในเรา หาที่ตำหนิตนไม่ได้

มนุษย์เราซึ่งต่างจากสัตว์ มิใช่ต่างเพราะความไม่มีหางไม่มีเขา ไม่มีเขี้ยวยาวเหมือนสัตว์ แต่ต่างเพราะมนุษย์เป็นสัตว์ฉลาดในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม มนุษย์มีศาสนธรรมเป็นเครื่องประดับและเทิดทูน มีศีลธรรมเป็นแนวทางดำเนินและปฏิบัติบำเพ็ญ การแสดงออกของมนุษย์มีเหตุและผลเป็นเครื่องรับรอง รู้จักดีรู้จักชั่ว รู้จักสูงรู้จักต่ำ หยาบละเอียด รู้จักสถานที่บุคคลที่ควรเคารพนับถือ ไม่อาจเอื้อมในที่ต่ำสูงมีระเบียบขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของมนุษย์เป็นเครื่องดำเนิน มีกฎหมายข้อบังคับมีศีลธรรมเป็นเครื่องเตือนสติปัญญา ให้ระลึกรู้สิ่งที่ควรไม่ควรมนุษย์อยู่ที่ใดไปที่ใดจึงต่างจากสัตว์ซึ่งเขาไม่มีธรรมดังกล่าวเป็นเครื่องปฏิบัติดำเนิน หากมนุษย์ไปนำแบบสัตว์เข้าจึงเลวกว่าสัตว์ผู้ไม่รู้ประสา เพราะมนุษย์รู้ทุกอย่างมี่สัตว์ไม่รู้ไม่สามารถทำได้

วิธีปฏิบัติของผู้มีเวลาน้อย

โดย...พระราชพรหมยาน (ฤาษีลิงดำ)

๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๘

ท่านสาธุชนคนที่มีเวลาน้อยเพราะต้องประกอบอาชีพถ้าต้องการเข้าถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ เป็นปกติ ที่เรียกว่า เจริญกรรมฐานเป็นพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ถ้าจะหาเวลาไปนั่งกรรมฐานก็ทำได้ยาก เพราะเวลาว่างมีน้อย ให้ทำตามนี้จะมีผลสมบูรณ์แน่นอน และไม่เสียเวลาประกอบการงานตายแล้วรับรองไม่ลงนรกแน่

เจริญพุทธานุสติแบบง่าย ๆ

ให้จัดของบูชาพระพุทธรูปทุกวัน ที่ท่านเรียกว่า ถวายข้าวพระพุทธรูป ของที่ถวายก็ไม่จำเป็นต้องหามาเป็นพิเศษ เอาอาหารเท่าที่มีอยู่ หรือผลไม้ที่หาได้ง่ายเวลาเช้า หรือตอนสายก็ได้ ให้นำของที่หาได้ถวายพระพุทธรูปที่บ้าน ทำเป็นประจำวันเวลาถวายคิดในใจหรือว่าออกเสียงก็ได้ดังนี้

"ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวาย ข้าว แกง และน้ำ แด่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อเป็นการบูชาพระคุณ ขอผลบุญนี้จงเป็นปัจจัยให้ข้าพระพุทธเจ้าได้เข้าสู่นิพพานในชาติปัจจุบันนี้เถิด"

เวลาถวายให้ตั้งใจดูภาพพระพุทธรูปด้วยความเคารพ และจดจำรูปของท่านไว้ ตั้งใจทำอย่างนี้ทุกวันอารมณ์ใจจะมีความคิดถึงและห่วงใยในพระพุทธรูป จะคิดเสมอว่า วันนี้เรามีของอย่างนี้ถวายท่าน วันพรุ่งนี้เราจะหาอะไรถวายท่าน การทำและคิดอย่างนี้เป็นปกติ

ไม่จำเป็นต้องคิดทุกวัน การทำอย่างนี้จนมีอารมณ์ชิน ถึงเวลาทนทอดทิ้งไม่ไหว ต้องหาของเท่าที่จะพึงหาได้ถวายท่าน อารมณ์ใจอย่างนี้ท่านเรียกว่า **"มีฌานในพุทธานุสสติกรรมฐาน"** เป็นมหากุศลใหญ่ ดีกว่ากำลังใจของ **"มัฏฐกุณฑลีเทพบุตร"** ตายเมื่อไรไปสวรรค์เมื่อนั้น

เจริญธัมมานุสสติแบบง่าย ๆ

ท่านให้ทำดังนี้ ตั้งใจบูชาพระ และสวดมนต์เป็นประจำเวลา จะวันละหนึ่งหรือสองครั้งหรือกี่ครั้งก็ได้ กำหนดเวลาไว้ ถ้าถึงเวลานั้นต้องบูชาพระและสวดมนต์ การสวดมนต์ก็ไม่ต้องสวดมากขอให้สวดตามที่จะพึงทำได้ เช่น อิติปิ โส ฯลฯ เป็นต้น เท่านี้ก็มีบุญเหลือหลายแล้ว เพราะบท อิติปิ โสฯ พรรณนาความดีของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ครบถ้วน หรือ ถ้าสวดมนต์ไม่ได้เลย ก็บูชาแบบสั้น ๆ แต่มีผลดีครบถ้วน เช่นตั้ง นะโมฯ 3 จบ แล้วว่า

"พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ"

แปลเป็นภาษาไทยว่า "ข้าพเจ้า ขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง ขอถึงพระอริยสงฆ์เป็นที่พึ่ง" เพียงเท่านี้ก็ดี มีอานิสงส์มากมาย

เวลาบูชา ตั้งใจจำภาพพระพุทธรูป แล้วตั้งใจว่าตามที่กล่าวมาแล้วด้วยความตั้งใจจริงทำให้ชิน จะทำเวลาไหนก็ได้ ถ้าเหนื่อยหรืออ่อนเพลียมาก นั่งบูชาไม่ไหว นอนยกมือไหว้แล้วตั้งใจคิดตามที่กล่าวมาแล้วถ้าอยู่นี่เป็นอารมณ์ชิน ถึงเวลาถ้าไม่ได้ทำไม่สบายใจ หรือถ้ามีเทปบันทึกเสียงธรรมเวลานอนฟังเสียงธรรมที่ชอบขนาดนี้ท่านว่า **"มีฌานในธัมมานุสสติกรรมฐานบุญใหญ่มาก"** ตายแล้วลงนรกไม่ได้ เกิดใหม่เป็นคนฉลาด ปัญญามาก

เจริญสังฆานุสสติกรรมฐานแบบง่าย ๆ

การเจริญสังฆานุสสติกรรม แบบง่ายนี้ หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ท่านสอนไว้แล้วพร้อมกับจาคานุสสติกรรมฐาน และ ทานบารมี ท่านให้ทำดังนี้

เมื่อถึงเวลากลางคืนท่านให้สวด คาถาวิระทะโยฯ 1 จบ พร้อมกับเอาข้าวสารหรือข้าวเปลือก 1 จอก หรือ ขัน หรือ ถ้วยเล็ก ๆ ก็ได้ ใส่อะไรก็ได้ เพื่อเก็บไว้เพื่อถวายพระเมื่อ

รวบรวมได้มากพอสมควร พร้อมกันนั้นให้ว่า คาถาวิระทะโยฯ 1 จบ คาถานี้เป็นคาถามหาลาภ ทำให้หากินคล่อง จำกัดความยากจนเข็ญใจ ถ้าทำจนชินกำลังใจทรงตัวที่เรียกว่า เป็นสมาธิ จะมีความเป็นอยู่ดีมาก หรือตอนเช้าถ้ามีเวลาพอ มีพระมาบิณฑบาต ให้ใส่บาตรพระตามกำลังที่จะใส่ได้เป็นประจำ ก่อนใส่บาตรให้ว่า คาถาวิระทะโยฯ 1 จบ

การที่ท่านให้ทำอย่างนี้ ตามคำอธิบายของท่าน ท่านบอกว่าเพื่อให้มีการหาเลี้ยงชีพคล่องตัว ไม่ยากจนเข็ญใจ แต่เนื้อแท้แล้ว ผลมีตามนั้นแน่ ท่านมีความฉลาดมาก เพราะเป็นพระผู้ทรงฌาน ผลการแนะนำของท่าน นอกจากจะมีผลในการคล่องตัวในการครองชีพแล้วก็เป็น สังฆนุสสติกรรมฐาน โดยตรง

จากหนังสือ ความลับสุดยอด ของหลวงพ่อ พุทธทาส อินทปัญโญ

พวกที่ถือพระเจ้า ถือว่าอะไร ๆ ก็แล้วแต่พระเจ้าบันดาล ส่วนชาวพุทธถือว่าแล้วแต่การกระทำผิดหรือถูกต่อกฎอิทัปปัจจยตา ; ดังนั้นควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "พระเจ้า" กันเสียใหม่ให้ถูกต้อง คือมีทั้งที่มีความรู้สึกอย่างบุคคล อย่างไหนจะเป็นที่พึ่งได้และยุติธรรม ไม่รับสินบน

พระเจ้าคือสิ่งสูงสุดนั้น ไม่ดี–ไม่ชั่ว แต่อยู่เหนือดีเหนือชั่วจึงสามารถให้เกิดความหมายว่าดีว่าชั่วให้แก่ความรู้สึกของมนุษย์ได้ทุกอย่างจนงงไปเอง

พระเจ้า คือ กฎ สำหรับบังคับสิ่งที่เกิดจากกฎให้ต้องเป็นไปตามกฎ โดยเด็ดขาดและเที่ยงธรรม ดังนั้นพระเจ้าจึงอยู่เหนือสิ่งทั้งปวงได้จริง พระเจ้าเป็นที่รวมแห่งความจริงมิใช่แห่งความดีซึ่งเป็นสิ่งที่ยังหละหลวมและมายาอยู่มาก จนต้องเป็นคู่กันกับความชั่ว ถ้าพระเจ้าเป็นความดี ก็จะกลายเป็นคู่กันกับซาตานหรือมารร้ายไปเสีย

ความจริงเป็นสิ่งเดียวไม่มีคู่ (เอกํ หิ สจฺจํ น ทุตียมตฺ ถิ) แม้จะมีความไม่จริง (ตามที่ใครบัญญัติขึ้น)มันก็เป็นความจริงของความไม่จริง

พระเจ้าที่เป็นทั้งผู้บันดาลให้เกิด และปลดเปลื้องความทุกข์ได้แท้จริง นั้นคือกฎอิทัปปัจจยตา จงรู้จักท่านและกระทำต่อท่านให้ถูกต้องเถิด

พระเจ้าที่แท้จริง เป็นหัวใจของศาสนาทุก ๆ ศาสนานั่นคือ *"กฎ"* หรือ *"ภาวะของความถูกต้องตามธรรมชาติ เพื่อความรอดของมนุษย์"* พุทธศาสนายิ่งมีกฎหรือภาวะนั้นที่เป็นไปตามกฎอิทัปปัจจยตา

ถ้าอยากพบ "พระเจ้าที่แท้จริง" อย่าตั้งปัญหาอย่างอื่นใดขึ้นมา นอกจากปัญหาว่าอะไรที่สร้าง–ควบคุม–ทำลายโลก–ใหญ่ยิ่ง–รู้สิ่งทั้งปวง–มีในที่ทั้งปวง,โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุควิทยาศาสตร์แห่งปัจจุบันนี้

คำสอนของผู้รู้แท้จริง แม้เป็นเวลา 2–3 พันปีมาแล้ว แต่ก็ยังใช้ได้อยู่เหมือนคำพูดใหม่ ๆ สด ๆ ร้อน ๆ นั้นคือคำสอนของพระพุทธองค์แก่ชาวกาลาม ที่เรียกว่ากาลามสูตร (ดังต่อไปนี้)

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเหตุเพียงสักว่า *"ฟังตาม ๆ กันมา"* เพราะมันผิดมาตั้งแต่ต้นก็ได้,เพราะเปลี่ยนไปตลอดเวลาที่ฟังตาม ๆ กันมา ก็ได้

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"กำลังเล่าลืออยู่อย่างกระฉ่อน"* เพราะการเล่าลือเป็นการกระทำของพวกที่ไม่มีสติปัญญา,มีแต่โมหะ ก็ได้

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า "มีที่อ้างอิงในปิฎก (ตำรา) เพราะปิฎกหรือตำราทั้งหลายเกิดขึ้นและเปลี่ยนไป ตามปัจจัยที่แวดล้อมหรือตามกฎอิทัปปัจจยตา ก็ยังได้

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"ถูกต้องตามหลักทางตรรก"* เพราะตรรกะเป็นเพียงความคิดชั้นผิวเปลือก,ใช้เหตุผลและเดินตามเหตุผลชั้นผิวเปลือก

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"ถูกต้องตามหลักทางนยายะ"* เพราะนยายะเป็นการคาดคะเนที่เดินไปตามเหตุผลเฉพาะหน้าในการคาดคะเนนั่นเอง

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"ถูกต้องตามสามัญสำนึก"* เพราะสามัญสำนึกเดินตามความเคยชินของความรู้สึกชั้นผิวเปลือก

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"ทนต่อการเพ่งด้วยทิฏฐิของตน"* เพราะทิฏฐิของเขาผิดได้ โดยเขาไม่รู้สึกตัว

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"ผู้พูดอยู่ในฐานะควรเชื่อ"* เพราะเป็นเหตุไม่คิดใช้สติปัญญาของตนเอง ในการพิจารณา

อย่าเชื่อและรับมาปฏิบัติ ด้วยเพียงสักว่า *"สมณะผู้พูดเป็นครูของเรา"* เพราะเป็นเหตุให้ไม่คิดใช้สติปัญญาของตนเองในการศึกษา

ในกรณีเหล่านี้ เขาต้องใช้ยถาภูตสัมมัปปัญญาหาวี่แววว่า สิ่งที่กล่าวนั้นมีทางจะดับทุกข์ได้อย่างไร ถ้ามีเหตุผลเช่นนั้นก็ลองปฏิบัติดูได้ผลแล้วจึงจะเชื่อและปฏิบัติให้ยิ่งขึ้นไปกว่าจะถึงที่สุดแห่งความดับทุกข์

กฎของธรรมชาติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดมีกาย–ใจ อย่างที่สัตว์ทั้งหลายกำลังมี และให้ใจคิดไปตามผัสสะจากสิ่งแวดล้อม จนมีการบัญญัติเรื่องทิฏฐิ เรื่องกรรม เรื่องสุขทุกข์ เรื่องดีชั่ว เป็นต้น

ก ข ก กา แห่งการดับทุกข์ คือการรู้ความลับของอายตนิกธรรม 5 หมวด คือ อายตนะภายในหก อายตนะภายนอกหก วิญญาณหก ผัสสะหก เวทนาหก ตามที่เป็นจริงอย่างไรในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่ต้องหามาศึกษาให้รู้อย่างละเอียด

การเกิดทางร่างกายจากท้องแม่ นั้นไม่สำคัญ ยังไม่มีปัญหา,จนกว่าจะมีการเกิดทางจิตใจ คือมีปัญหา และจะพ้นแห่งปัญหากล่าวคือความทุกข์

ถ้าพ้นจากการเกิดแห่งตัวกูเสียได้ ย่อมพ้นจากปัญหาและความทุกข์ทั้งปวงได้ และจะพ้นจากปัญหาแห่งการเกิดทางกายทั้งหมดได้เองด้วย

การได้เกิดมามีชีวิต ยังไม่ควรจัดว่าบุญหรือบาปแต่ยังเป็นกลางๆ อยู่แล้วแต่ว่าเราจะจัดให้เป็นอย่างไรคือเป็นบุญเป็นบาป หรือให้พ้นบุญพ้นบาปไปเสียเลยก็ได้

มนุษย์ที่ไม่เข้าถึง หรือไม่รู้ความลับสุดยอดของมนุษย์ไปได้อย่างไร มนุษย์คือผู้ที่อาจจะมีจิตใจสูง อยู่เหนือปัญหาหรือความทุกข์ พอสมควรแก่ความเป็นมนุษย์ หรือเหนือปัญหาและความทุกข์โดยสิ้นเชิงซึ่งเป็นยอดมนุษย์

มนุษย์ไม่ควรบูชาอะไร นอกจากความถูกต้องของความเป็นมนุษย์เอง คือความมีจิตอยู่เหนือปัญหา เหนือความทุกข์ โดยประการทั้งปวง ซึ่งความหมายนี้ มีความหมายรวมถึงพระพุทธพระธรรมและพระสงฆ์อยู่ด้วย ในฐานะเป็นภาวะที่ถูกต้องถึงที่สุด

ถือศาสนาไหนอย่างไร แล้วความทุกข์ไม่มีแก่ท่านศาสนานั้นแหละถูกต้องเหมาะสมแก่ท่านอย่างแท้จริง พุทธศาสนารวมอยู่ในศาสนาชนิดนี้ กลัวแต่ว่าท่านจะไม่รู้จักตัวความทุกข์เสียเอง

เมื่ออบรมจิตถึงที่สุดแล้ว จิตจะบังคับกายและตัวมันเองได้ในทุกกรณี สำหรับจะไม่มีความทุกข์ในทุกกรณี อีกเช่นกัน ขอให้เราศึกษาธรรมชาติ หรือธรรมสัจจะข้อนี้กันเถิด

ความรู้สึกอันเป็นทุกข์ทรมาน กับลักษณะแห่งความทุกข์ทรมาน มิใช่เป็นสิ่งเดียวกัน คนอาจจะมีทุกข์ลักษณะโดยที่จิตไม่มีทุกขเวทนา

คนโบราณที่รู้ธรรมะกล่าวว่า "ทั้งชั่วทั้งดีล้วนแต่อัปรีย์ (ไม่น่ารัก)"นั้น มีความจริงว่าถ้าไปยึดถือเอาด้วยอุปาทานแล้ว ทั้งความชั่วและความดีมันจะกัดผู้นั้นโดยเท่ากัน จงรู้จักมันกันในลักษณะเช่นนี้เถิด ทั้งความชั่วและความดี

ทารกและปุถุชนรู้จักทำอะไรๆ ก็แต่เพื่อตนหรืออย่างมากก็เพื่อโลก แต่สัตบุรุษหรืออริยชน รู้จักทำอะไร ๆ ก็เพื่อธรรม คือหน้าที่อันถูกต้องของมนุษย์

ธรรมะคือหน้าที่ของสิ่งที่มีชีวิตทุกระดับ จะต้องทำเพื่อความรอด ทั้งฝ่ายกายและฝ่ายจิต ทั้งของตนเองและของผู้อื่น ซึ่งเป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน

เมื่อกล่าวโดยพิสดาร คำว่า "ธรรมะ"มี4 ความหมาย คือ ตัวธรรมชาติ –ตัวกฎธรรมชาติ –หน้าที่ตามกฎธรรมชาติ –และผลจากหน้าที่นั้น ๆ

ปาฐกถาธรรมบางตอนของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)

จากหนังสือความสำคัญของ พระพุทธศาสนา ในฐานะศาสนาประจำชาติ

๓.พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย

ตามปกติ คนทั้งหลายจะอยู่ร่วมกันได้ดี มีความพร้อมเพรียง ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ ในบรรดาหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทั้งหลายนั้น กล่าวได้ว่าศาสนาเป็นหลักความเชื่อที่มีกำลังมากที่สุด และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่เหนียวแน่นลึกซึ้งที่สุด ดังนั้น ในประเทศชาติใดประชาชนทั้งหมด หรือคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาเดียวกัน ก็ต้องนับว่าประเทศชาตินั้นมีโชคดีอย่างยิ่ง ที่จะไม่ต้องประสบความยากลำบาก ในการที่จะทำให้ประชาชนมีจิตใจประสานรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมั่นใจได้ว่าจะสามารถสร้างเสริมความพร้อมเพรียงสามัคคีขึ้นได้โดยง่าย

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่พลเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาเดียวกัน แม้ว่าจะมีความสามัคคีในระหว่างชนส่วนใหญ่นั้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เป็นการแน่นอนว่าประชาชนทั้งชาติ จะมีความสามัคคีกันด้วยดีอย่างแท้จริง เพราะถ้าความสามัคคีของชนส่วนใหญ่นั้นไม่เป็นไปโดยชอบ ก็จะเกิดปัญหาระหว่างประชากรส่วนใหญ่ กับชนส่วนน้อยที่นับถือศาสนาต่างกัน และแทนที่จะเกิดความสามัคคีในชาติ ก็จะกลายเป็นการแตกแยกขัดแย้งเบียดเบียนกัน โดยที่ชนส่วนใหญ่จะบีบคั้นข่มเหงคนกลุ่มน้อย ถ้าเป็นอย่างนี้ ก็ต้องนับว่า ความมีโชคดี กลับกลาย

เป็นเคราะห์ร้ายเหมือนมีร่มอยู่ในมือ แทนที่จะใช้กางคุ้มฝนกันแดด กลับใช้อย่างเป็นท่อนเหล็กท่อนไม้สำหรับไล่ตีไล่แทงกัน แต่ถ้าเป็นความสามัคคีโดยชอบธรรม นอกจากทำให้รวมกำลังพร้อมเพรียงกันในหมู่ผู้ที่ถือศาสนาเดียวกันแล้ว ก็จะไม่เป็นเหตุแบ่งแยกถือพวกถือหมู่กีดกั้นคนพวกอื่นด้วย แต่ตรงข้ามจะแผ่ไมตรีจิตมิตรภาพแก่ศาสนิกพวกอื่นด้วย แต่ก็เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงไม่ทำให้เสียสามัคคีในชาติ

ศาสนิกชนในบางลัทธิศาสนา ไม่เพียงแต่จะแบ่งแยกเบียดเบียน ยอมรับหรืออยู่ร่วมกันไม่ได้กับศาสนิกชนที่นับถือศาสนาอื่นเท่านั้น แม้แต่กับศาสนิกชนของศาสนาเดียวกัน แต่ต่างนิกายกับตน ก็ทนกันไม่ได้ ต้องยกเอาความถือต่างศาสนานั้น เป็นเหตุวิวาทขัดแย้ง หรือถึงกับพิฆาตเข่นฆ่ากัน ในกรณีเช่นนี้ การยกศาสนาใดศาสนาหนึ่งขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติย่อมหมายถึงการยกนิกายใดนิกายหนึ่งขึ้นสู่ฐานะนั้น และการปฏิบัติเช่นนั้น ย่อมไม่มีทางทำให้เกิดความสามัคคีที่แท้จริงของคนทั้งชาติ จะมีได้ก็แต่เพียงความสามัคคีของคนกลุ่มหนึ่งเพื่อจะปะทะกันกับคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสามัคคีในแบบเดียวกัน หรือความสามัคคีของคนกลุ่มใหญ่ ที่จะเข้าบีบคั้นครอบงำหรือทำลายคนกลุ่มน้อย ตลอดจนความสามัคคีในแต่ละกลุ่มของคนมากมายหลายกลุ่ม ที่แก่งแย่งช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ลบหลู่ดูหมิ่นกันหรือวิวาทขัดแย้งกันในเรื่องหลักความเชื่อและข้อปฏิบัติทางศาสนาโดยใช้วิธีรุนแรง ประโยชน์สำคัญอย่างหนึ่ง ที่รัฐทั้งหลายคาดหวังจากศาสนาก็คือ การทำให้เกิดความสามัคคีในชาติ และรัฐเหล่านั้นก็แสวงหาและใช้วิธีการต่าง ๆ กันที่จะให้สำเร็จผลตามความมุ่งหวังนี้ บางรัฐยกศาสนาหนึ่งขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว ก็สร้างความสามัคคีได้สำเร็จ บางรัฐทำเช่นนั้นแล้วก็ทำให้เกิดปัญหาคนส่วนใหญ่ กับชนส่วนน้อยเบียดเบียนบีบคั้นข่มเหงกัน บางรัฐก็ยกศาสนาในรูปสถาบันที่เป็นรูปธรรมขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติ บางรัฐก็จำเป็นต้องรักษาสามัคคีด้วยการไม่ให้มีศาสนาประจำชาติ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาเดียวกัน แต่เมื่อประกาศอิสรภาพตั้งเป็นประเทศในปี พ.ศ. ๒๓๑๙ (ค.ศ. ๑๗๗๖) แล้ว ต่อมาก็ได้ตราบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า ไม่ให้ยก (สถาบัน) ศาสนาใดขึ้นเป็นศาสนาที่รัฐบาลสถาปนา คือไม่มีสถาบันศาสนาใดเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งตีความกันมาว่า ให้รัฐกับศาสนาแยกต่างหากจากกัน หรือรัฐกับสถาบันสงฆ์อยู่คนละส่วน (เรียกว่า separation of Church and State) สาเหตุสำคัญที่ประเทศอเมริกาไม่ให้ยกศาสนาใด

ศาสนาหนึ่งขึ้นเป็นศาสนาประจำรัฐ ก็เพราะว่า คนอเมริกันได้ผ่านประสบการณ์อันขมขื่นทางศาสนามาจากทวีปยุโรป กล่าวคือ ชาวอเมริกันจำนวนมาก เป็นผู้ประสบภัยจากการกดขี่ข่มเหง ระหว่างศาสนิกชนในศาสนาเดียวกันแต่ต่างนิกายในทวีปยุโรป จึงอพยพหลบหนีเอาชีวิตรอด มาตั้งถิ่นฐานใหม่ในทวีปอเมริกา แม้กระนั้น เมื่อตั้งประเทศใหม่ของตนขึ้นได้แล้ว ศาสนิกทั้งหลายในศาสนาเดียวกันนั้น ซึ่งมีหลายนิกาย ต่างก็หวาดกลัวกันว่า ถ้านิกายอื่นได้รับการสถาปนาจากรัฐ นิกายของตัวจะประสบฐานะต้อยต่ำ หรือต้องเผชิญชะตากรรมที่เดือดร้อนลำบาก ดังบทเรียนที่ได้ประสบมาแล้วในทวีปยุโรปก่อนอพยพ จึงต่างก็พยายามเกี่ยงแย่งไม่ยอมกัน สาเหตุระหว่างศาสนาเดียวกันแต่ต่างนิกายนี้มีถึง ๓ ข้อ และมีเหตุผลอื่นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งก็เป็นบทเรียนทางศาสนาจากยุโรปเช่นเดียวกัน คือความตื่นตัวทางปัญญาจากการที่วิทยาศาสตร์เจริญขึ้น ได้บั่นทอนความเชื่อแบบบังคับศรัทธา ที่ต้องยอมตามตำบงการจากสวรรค์ให้เสื่อมคลายลง ชนชาติใหม่ที่นิยมอิสรภาพ จึงมองเห็นเหตุผล และโอกาสอันสมควรที่จะปลดเปลื้องกิจการของรัฐจากอิทธิพลครอบงำของศาสนจักร สรุปว่าประเทศสหรัฐไม่มีศาสนาประจำชาติ เพราะไม่มีเอกภาพทางศาสนาถ้าจะให้มีศาสนาประจำชาติ ก็ต้องยกนิกายใดนิกายหนึ่งขึ้นเป็นใหญ่ เมื่อยกนิกายขึ้นเป็นใหญ่ ก็จะเกิดแตกสามัคคีกันขึ้น การมีศาสนาประจำชาติ ก็จะกลายเป็นการทำให้เกิดความไม่สามัคคี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเลี่ยงโดยรักษาความสามัคคี ด้วยการไม่มีศาสนาประจำชาติ อย่างไรก็ตาม ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังคงต้องการให้ศาสนาซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ช่วยทำให้เกิดความสามัคคีอยู่นั่นเอง ในเมื่อศาสนิกชนแบ่งแยกเป็นหลายนิกายนัก จะอาศัยศาสนาที่เป็นสถาบันอย่างรูปธรรม ช่วยสร้างความสามัคคีนั้นก็ไม่ได้ จึงต้องหาวิธีอย่างอื่น ในที่สุดก็หาทางออกได้ โดยยกเอาตัวศาสนาที่เป็นนามธรรม ขึ้นมาสถาปนาเป็นหลักของชาติ ทำนองยกเป็นศาสนาประจำชาติกลาย ๆ กล่าวคือ ในปี พ.ศ.๒๔๙๗ (ค.ศ.๑๙๕๔) รัฐสภาอเมริกัน ได้มีมติให้เพิ่มคำว่า Under God เข้าต่อท้ายคำว่า One Nation Under God (ประเทศอเมริกาเป็นประชาชาติอันหนึ่งอันเดียว ภายใต้องค์พระผู้เป็นเจ้า) และต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ (ค.ศ. ๑๙๕๖) รัฐสภาอเมริกันก็ได้มีมติยกข้อความ In God We Trust (เรามอบชีวิตฝากจิตใจไว้ในองค์พระผู้เป็นเจ้า) ขึ้นเป็นคำขวัญของชาติ(national motto)

ในประเทศไทยนี้ พระพุทธศาสนาได้พิสูจน์ตัวเองมาแล้วตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนานว่า พุทธศาสนิกชนนอกจากมีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นอันเดียวกันในหมู่พวกตนแล้วก็ยังอยู่ร่วมกันด้วยดีกับศาสนิกชนในศาสนิกชนในศาสนาอื่น ๆ โดยมีไมตรีจิตมิตรภาพตามฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน ไม่เคยมีการเบียดเบียนข่มเหงศาสนาหรือศาสนิกชนพวกอื่น ไม่ต้องพูดถึงศาสนิกชนต่างนิกายในพระพุทธศาสนาด้วยกัน ซึ่งมีแต่ไมตรีและความสัมพันธ์ในทางช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่เคยมีปัญหาความขัดแย้งใด ๆ เลยนอกจากข้อเห็นแย้งทางปัญญาซึ่งก็แก้ไขไปตามวิธีการแห่งปัญญาที่เป็นทางแห่งสันติโดยแท้ แม้จะเคยมีผู้พยายามยกตัวอย่าง กรณีที่ดูเหมือนว่าเป็นการบีบคั้นข่มขี่ศาสนิกชนในศาสนาอื่นขึ้นมาเผยแพร่ แต่เมื่อพิจารณาโดยใกล้ชิดก็จะเห็นชัดว่า เป็นกรณีที่เกิดขึ้นตามวิสัยของจิตใจปุถุชนที่มีความยึดมั่นรักใคร่หวงแหน ในสิ่งที่ยึดถือว่าเป็นของตนซึ่งแสดงออกมาบ้างเป็นบางครั้งบางคราว โดยไม่มีหลักคำสอนใด ๆ ในพระพุทธศาสนาที่จะยกขึ้นอ้างอิงเป็นหลักฐานสนับสนุนให้เกิดการเบียดเบียนขึ้นได้ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกรณีร้ายแรงซึ่งเกิดขึ้นในที่มากมายหลายแห่งในประเทศชาติศาสนาอื่น ๆ ที่ศาสนิกชนอ้างหลักศาสนาขึ้นมารบราฆ่าฟันทำร้ายกัน ก็จะเห็นได้ว่า กรณีต่าง ๆ ที่มีเพียงนิดน้อยในประเทศไทยนั้น เป็นเรื่องเล็กน้อยอย่างไม่อาจยกขึ้นมาเปรียบเทียบกันได้เลย ด้วยเหตุนี้ การยกพระพุทธศาสนาขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติไทย จึงเป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่ประชาชนชาวไทยทั่วทั้งหมด โดยก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในประดาคนส่วนใหญ่พร้อมทั้งไม่เสียสามัคคีต่อคนกลุ่มน้อย มีแต่ไมตรีจิตมิตรภาพและความมีน้ำใจที่แผ่ออกไปกว้างขวางทั่วผืนแผ่นดิน

พระทองศรี เอกวํโส พธ.บ. รุ่นที่ ๓๘
ถ่ายที่พระราชวังบางปะอิน

๔. พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย

ได้กล่าวแล้วในเบื้องต้นว่า นับแต่ประเทศไทยได้มีประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องชัดเจนเป็นของตน ชนชาติไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมาโดยตลอด กิจการและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มากมายในบ้านเมือง เป็นเรื่องราวของพระพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับวัดวาอาราม หรือมิฉะนั้นก็ผสมผสานกับคติทางพระพุทธศาสนา จนกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา หรือประวัติศาสตร์ของ

ชาติไทย ก็เป็นประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาด้วย แม้ในยุคปัจจุบัน ก็ยังมีคำขวัญที่ถือกันต่อ ๆ มาว่า ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อันเป็นความหมายที่แสดงโดยสีทั้งสามของธงไตรรงค์ ซึ่งเป็นธงชาติของไทย และเป็นเครื่องยืนยันถึงการที่ได้ถือว่า ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ทั้งสามนั้น เป็นสถาบันหลักของประเทศ ที่ดำรงอยู่คู่เคียงกัน โดยเฉพาะ ศาสน์ หรือ ศาสนานั้น ย่อมหมายถึง พระพุทธศาสนา ดังหลักฐานจากบทพระราชนิพนธ์ ของพระองค์ผู้ทรงออกแบบธงไตรรงค์นั้นเอง คือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงกำหนดไว้ให้สีธงแต่ละสี เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันทั้งสามที่กล่าวแล้วนั้นดังปรากฏ ในหนังสือ ดุสิตสมิต ฉบับพิเศษ ๒๔๖๑ หน้า ๔๒ ว่า

ขอพร่ำรำพันบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด
ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายพระไตรรัตน์
และธรรมะคุ้มจิตไทย
แดงคือโลหิตเราไซร้ ซึ่งยอมสละได้
เพื่อรักษะชาติศาสนา
น้ำเงินคือสีโสภา อันจอมประชา
ธ โปรดเป็นของส่วนองค์
จัดริ้วเป็นทิวไตรรงค์ จึ่งเป็นสีธง
ที่รักแห่งเราชาวไทย

ตามหลักการแห่งสถาบันหลัก และสัญลักษณ์ของธงไตรรงค์นี้ เมื่อขยายความออกไป ย่อมได้ความหมายในส่วนของพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำพระมหากษัตริย์ไทย

การที่ถือว่า พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักคู่ชาติบ้านเมืองนี้ ได้เป็นมาตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนาน จะเห็นได้จากหลักฐานที่สำคัญยิ่ง คือ พระราชดำรัสของององค์พระมหากษัตริย์ในทุกยุคทุกสมัย ดังตัวอย่างที่จะยกมาอ้าง

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงสุโขทัย ได้บรรยายตอนหนึ่งว่า

"....พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้าท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ฝูงท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน..."

ในคราวที่คณะทูตพิเศษของพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา แจ้งการที่พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสอัญเชิญพระองค์ให้เข้ารีตเป็นคาทอลิก พระองค์ได้มีพระราชกระแสรับสั่งตอนหนึ่งว่า

"พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีต ดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็ได้นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เราเปลี่ยนศาสนาอย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้วพระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?"

ในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช พระเจ้ากรุงธนบุรี ณ วัดอรุณราชวราราม มีคำจารึกว่า

อันตัวพ่อ ชื่อว่า พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา
ถวายแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา
แด่พระศาสนา สมณะ พระพุทธโคดม
ให้ยืนยง คงถ้วน ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมถะ วิปัสสนา พ่อชื่นชม
ถวายบังคม รอยบาท พระศาสดา

คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน

เมื่อขึ้นต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ในพ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงประกาศพระราชปณิธาน ในการเสด็จขึ้นครองราชย์ว่า

ตั้งใจจะอุปถัมภก
ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา
รักษาประชาชนและมนตรี

ในเอกสาร "ชุมนุมพระบรมราชาธิบายในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ก็มีพระบรมราชาธิบายตอนหนึ่ง ซึ่งแสดงน้ำพระทัยต่อพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสถานะของพระพุทธศาสนาในแผ่นดินไทยว่าดังนี้

> "อนึ่งในพระเจ้าแผ่นดินก็ตรัสสรรเสริญว่าศาสนาใดๆ ไม่ประเสริฐกว่าพระพุทธศาสนา รับสั่งดังนี้ทุกพระเจ้าแผ่นดินมาจนทุกวันนี้ ก็ซึ่งรับสั่งดังนี้ก็ดูเหมือนจะเอาใจพระสงฆ์ ซึ่งเป็นเจ้าของศาสนาโตอยู่ในแผ่นดิน ก็ที่แท้พระสงฆ์ราชาคณะที่เป็นประธานในศาสนา ก็ยังโง่งมงายไม่รู้แผ่นดินแผ่นสฟ้า...แต่พระเจ้าแผ่นดินองค์นี้...ทรงทายสูรย์จันทร์ถูกต้องแน่ นอน ก็เมื่อเป็นดังนี้ ท่านยังสรรเสริญว่าพุทธ ศาสนาดีกว่าศาสนาทั้งปวง แลทรงอุตสาหะประพฤติตามพุทธศาสนาอยู่ ก็เห็นชัดว่าเป็น เพราะพึ่งพาอาศัยพุทธศาสนาอยู่..."

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยะมหาราช ก็ได้ทรงแสดงน้ำพระทัยขององค์ต่อพระพุทธศาสนา ดังปรากฎในพระราชหัตถเลขาถึง เซอร์ เอดวิน อาร์โนลด์ ผู้แต่งหนังสือประทีป แห่งทวีปอาเซีย ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ความตอนหนึ่งว่า

พระราชบิดาของฉัน ได้ทรงสละเวลาเป็นส่วนใหญ่ในการศึกษาและคุ้มครองศาสนาของชาติ ส่วนฉันได้ขึ้นครองราชย์ในคณะอายุยังน้อย จึงไม่มีเวลาที่จะเป็นนักศึกษาอย่างพ่อ ฉันเองมีความสนใจในการศึกษาหนังสือหลักธรรมต่าง ๆ สนใจที่จะคุ้มครองศาสนาของเรา และต้องการให้มหาชนทั่วไปมีความเข้าใจถูกต้อง

แม้แต่การศึกษาของพระภิกษุสามเณร ก็ถือว่าเป็นภารกิจของรัฐ ซึ่งรัฐบาลจะต้องเอาใจใส่ดูแล เพราะวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทยสืบมาแต่โบราณ ดังที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าไว้ใน "อธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรม" ว่า

"การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุ
สามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง
ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็น
พุทธศาสนูปถัมภก"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๖ ได้มีพระราชดำรัสมากมายเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาดังตัวอย่างที่ปรากฎในพระบรมราโชวาทเรื่องเทศนาเสือป่าตอนหนึ่งว่า

"พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาสำหรับ
ชาติเรา...ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจาก
ชาติไม่ได้...เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้
เป็นไทย จะต้องมั่นอยู่ในศาสนาพระพุทธ
ซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา"

"เพราะฉะนั้น เป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะช่วยกันบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมศูนย์ไป การที่จะบำรุงพระพุทธศาสนา เราต้องรู้สึกก่อนว่า หลักของพระพุทธศาสนาคืออะไร ? "

"..เราจะถือว่า เราเป็นไทยด้วยกันหมด เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการ อย่างที่เป็นมาแล้วหลายชั่วโคตรของเราทั้งหลาย"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ก็ได้ทรงมีพระราชดำรัสประกาศไว้ในการพระราชทานพระพุทธนวราชบพิตรว่า

"ข้าพเจ้าถือว่า พระพุทธนวราชบพิตรเป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัย อันเป็นที่เคารพสูงสุด และเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทย และของคนไทย..."

พระราชดำรัสทั้งหลายที่ได้ยกมาอ้างนี้ หากเป็นของพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว ก็อาจมีผู้แย้งได้ว่า เป็นพระราชมติส่วนพระองค์ แต่เมื่อปรากฏชัดตามที่แสดงไว้นี้ว่า พระมหากษัตริย์ที่ทรงความสำคัญยิ่งหลายพระองค์ และในทุกยุคสมัย ได้ตรัสไว้ทำนองเดียวกัน จึงย่อมเป็นหลักฐานยืนยันที่ชัดเจน ซึ่งต้องถือว่า เป็นระบบการและแบบแผนของประเทศไทยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องมองเห็นและเข้าใจด้วยว่า การที่องค์พระประมุขของชาติ มีพระราชดำรัสดังนี้ มิใช่เป็นเพียงแนวทางพระราชดำริขององค์พระมหากษัตริย์เท่านั้น แต่เป็นการตรัส

ในฐานะผู้นำของประเทศแทนเสียงประชานิกรของพระองค์ เป็นเครื่องสะท้อนภาพรวมของสังคมไทย อันเป็นประมวลแห่งประเพณี คตินิยมและพฤติกรรมของประชาราษฎร์ทั่วไปในแผ่นดิน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่รองรับการปกครองของประเทศ จึงกล่าวได้โดยชอบธรรมว่า พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติของประเทศไทย

เรื่องภาวนา

ของพระครูปลัดมหาเถรานุวัตร วัดสามพราน

เบื้องต้นของการปฏิบัติ นักปฏิบัติฝ่ายคฤหัสถ์พึงประกาศปฏิบัติตน ถึงพระไตรสรณคมน์ เป็นอุบาสก อุบาสิกาเสียก่อน แล้วจึงสมาทานศีล ๕ หรือศีล ๘ ให้บริสุทธิ์ กราบพระหรือไหว้พระเสร็จแล้วเจริญพรหมวิหาร ๔ จบแล้ว จึงนั่งสมาธิภาวนาต่อไปตามลำดับ

นักปฏิบัติฝ่ายบรรพชิตพึงทำการบรรพชาอุปสมบทให้บริบูรณ์ด้วยสมบัติ ๕ ประการ คือ วัตถุสมบัติ บัญติสมบัติ อนุสาวนสมบัติ สีมาสมบัติและปริสสมบัติ ชำระศีลให้บริสุทธิ์ ทำวัตรสวดมนต์ เจริญพรหมวิหาร ๔ จบแล้ว จึงนั่งสมาธิต่อไป

๑. วิธีนั่งสมาธิภาวนา

พระพุทธพจนในโอวาทปาฏิโมกข ว่า อิธ อริยสาวโก โวสฺสคฺคารมฺมณํ กตฺวา ลภติ สมาธิ ลภติ จิตฺตสฺเสกคฺคตนฺติฯ ความว่า พระอริยสาวกในพระธรรมวินัยนี้ กระทำกรรมฐานคือนั่งสมาธิภาวนา มีการสละลงเป็นอารมณ์ ได้สมาธิ ได้ความที่จิตมีธรรมชาติเป็นหนึ่งดังนี้

วิธีนั่งสมาธิภาวนา ท่านสอนให้นั่งขัดสมาธิ เอาขาเบื้องขวาวางทับขาเบื้องซ้าย มือเบื้องขวาวางทับมือเบื้องซ้าย

อุชุํ กายํ ปณิธาย พึงตั้งกายให้ตรง คือ อย่านั่งให้ก้มไปนักจนกลายเป็นคนหน้าคว่ำหน้าต่ำ ไม่ดี และก็อย่านั่งให้เงยหน้ามากนักเป็นคนหน้าสูงเกินไป ให้พอดีพองามทั้งอย่าให้เอียงไปข้างซ้าย ข้างขวา ข้างหน้า ข้างหลัง ตั้งตัวให้เที่ยงตรงจริง ๆ อย่างกดและอย่าข่มอวัยวะร่างกายแห่งใดแห่งหนึ่งให้ลำบากกายเปล่า ๆ พึงวางกายให้สบายเป็นปกติเรียบร้อย

การตั้งกายให้ตรงนี้พึงดูรูปพระพุทธเจ้านั่งสมาธิเป็นตัวอย่าง

เมื่อนั่งตั้งตัวตรงดีแล้ว อุชุํ จิตฺตํ ปณิธาย พึงตั้งจิตให้ตรง คือ ตั้งสติลงตรงหน้ากำหนดรู้ซึ่งจิตเฉพาะหน้าไม่ส่งจิตให้ฟุ้งซ่านไปในเบื้องหน้า อนาคตกาลอันยังไม่มาถึงและก็ไม่ให้ฟุ้งซ่านส่งไปในเบื้องหลังอดีตกาลอันล่วงไปแล้วก็เป็นอันล่วงไป ทั้งไม่ให้ฟุ้งซ่ายไปในเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องซ้าย เบื้องขวา ทั้งไม่ให้ฟุ้งซ่านไปในทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ทางใดทางหนึ่ง พึงเป็นผู้มีสติ กำหนดจิตรวมเข้าตั้งไว้ในจิตจนกว่าจิตจะเป็นเอกัคคตาจิต

๒. วิธีตั้งสติลงตรงหน้า

จิตเป็นผู้รู้โดยธรรมชาติ เป็นแต่เพียงสักว่ารู้ คือ รู้สึก รู้นึก รู้คิด รู้ร้อน รู้เย็น รู้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง และรู้ดมกลิ่น ลิ้มรส สัมผัสถูกต้องสิ่งสารพัดทั้งปวง ไม่รู้จักพินิจพิจารณาวินิจฉัยตัดสินอะไรไม่ได้ทั้งนั้น จึงเป็นอันว่าไม่รู้จักดี ไม่รู้จักชั่ว ไม่รู้จักผิด ไม่รู้ จักถูก

สติเป็นตัวผู้รู้ มีอำนาจอยู่เหนือจิต สามารถรู้เท่าทันจิต และรู้เรื่องของจิตได้ดีว่าเวลานี้จิตดีเวลานี้จิตไม่ดีตลอดเวลา มีความสามารถทำการปกครองจิตของเราให้ดีได้ จริง ๆ

นักปฏิบัติในพระพุทธศาสนานี้พึงกำหนดเอาตัวผู้รู้ที่มีอำนาจอยู่เหนือจิตนั้น มาตั้งลงตรงหน้าเป็นสติทำหน้าที่กำหนดรู้จิตและรวมเอาดวงจิตเข้ามาตั้งไว้ในจิตพยายามจนกว่าว่าจิตจะรวมเป็นหนึ่ง ท่านจึงจะเป็นผู้มีสติ มีสัมปชัญญะพร้อมบริบูรณ์ในขณะเดียวกัน

๓. วิธีรวมจิตเข้าไว้ในจิต

มนสา สงฺวโร สาธุ สาธุ สพฺพตฺถ สงฺวโร สนฺนตฺกสงฺวโต ภกฺขุ สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจติ

แปลความว่า

สำรวมเอาจิต เข้ามาตั้งไว้ในจิตได้เป็นการดี และสำรวมระวังไม่ให้จิตฟุ้งซ่านไปในที่ทั้งปวงได้เป็นการดี ภิกษุผู้สำรวมระวังรักษา รอบคอบในที่ทั้งปวงแล้วย่อมเป็นผู้พ้นทุกข์ทั้งปวง

วิธีสำรวมจิต พึงเป็นผู้มีสติ ตั้งไว้เฉพาะหน้า กำหนดรู้ที่จิตซึ่งเป็นผู้รู้โดยธรรมชาติที่รู้สึกนึกคิดอยู่เฉพาะหน้าและพิจารณาหรือระลึกในใจว่าพระพุทธเจ้าอยู่ในใจพระธรรมอยู่ในใจ พระอริยสงฆ์สาวกอยู่ในใจ เมื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ในใจของเรานี้แล้ว เราไม่ต้องกังวลวุ่นวายอะไร และไม่ต้องส่งใจไปสู่ที่อื่น เราจะต้องทำความตกลงกำหนดเอาแต่ใจของเราดวงเดียวเท่านี้ให้ได้เมื่อตกลงดังนี้ พึงตั้งสติลงตรงหน้า กำหนดเอาตัวผู้รู้คือจิตเฉพาะหน้านึกคำบริกรรมภาวนากรรมฐานบทใดบทหนึ่งซึ่งเป็นที่สบายแก่จิตของตน บริกรรมภาวนาสืบไป

๔. วิธีนึกคำบริกรรมภาวนา

ก่อนแต่จะนึกคำบริกรรมภาวนา พึงตรวจดูให้รู้แน่เสียก่อนว่าสติได้กำหนดจิตถูกแล้วหรือยัง เมื่อรู้ว่าสติได้กำหนดจิตถูกต้องแล้ว แต่จิตยังไม่สงบและยังไม่รวม พึงตรวจดูจิตต่อไปว่า จิตที่ยังไม่รวมเป็นเพราะเหตุใด เป็นเพราะจิตของเรายังไม่ตกลงเชื่อมั่นต่อคุณพระรัตนตรัยอย่างนั้นหรือ หรือจิตของเรายังฟุ้งซ่านไปในอารมณ์อะไรถ้าสติของเราตกลงเชื่อมั่นต่อคุณพระรัตนตรัยว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ในใจของเรานี้จริงแล้ว ก็เป็นอันนึกถึงคำบริกรรมภาวนาได้แล้ว แต่ถ้ายังไม่ตกลงและไม่เชื่อมั่นต่อคุณพระรัตนตรัยว่า มีในใจของเราจริง ก็นึกถึงคำบริกรรมภาวนาไม่ได้ ถึงแม้นึกไปก็ไม่สงบ และไม่รวมเป็นหนึ่งลงได้ จำเป็นต้องพิจารณาให้รู้รอบคอบเสียก่อนว่าจิตของเราคิดไปตามอารมณ์อะไร ในอารมณ์ที่จิตคิดไปนั้นเป็นอารมณ์ที่น่ารัก หรือเป็นอารมณ์ที่น่าเกลียด เมื่อทราบว่าจิตของเราติดอยู่ใน

ความรักก็ดี หรือติดอยู่ในความเกลียดก็ดี พึงทราบเถิดว่าจิตของเราลำเอียง จึงตกลงไม่ได้ และไม่สงบได้

เมื่อทราบความจริงดังนี้แล้วพึงปฏิบัติดีปฏิบัติชอบดังต่อไปนี้คือ ตั้งสติลงเป็นกลาง กำหนดเอาดวงจิตเข้ามาตั้งไว้เป็นกลาง ทำความรู้เท่าส่วนทั้ง ๒ คือ รู้เท่าส่วนความรักทั้งส่วนความเกลียด ตั้งตรงแน่แน่อยู่ที่เฉพาะหน้า

เมื่อสติเป็นกลาง จิตก็ย่อมจะเป็นกลางไปด้วย เมื่อจิตเป็นกลาง และได้ทำความรู้เท่าทันส่วนทั้ง ๒ รวมเอาจิตเข้ามาตั้งไว้เฉพาะหน้า และได้มองเป็นคุณของพระรัตนตรัยแล้ว จิตนั้นก็ปราศจากนิวรณ์ว่างจากอารมณ์ดี นึกคำบริกรรมภาวนาบทใดบทหนึ่งซึ่งเป็นที่สบายของตนเอง เช่น พุทโธ ธัมโม สังโฆ ว่า ๓ จบ แล้วรวมลงเอาคำเดียวว่า "พุทโธ ๆ" ยึดพุทโธเป็นอารมณ์ นึกอยู่แต่ในใจไม่ออกปาก คือไม่ให้มีเสียง มีสติจดจ่อต่อจิตจริง ๆ จนจิตของเราตกลงสู่ภวังค์เอง ให้หยุดทำการบริกรรมนั้นเสีย มีสติตามกำหนดรู้จิตในภวังค์นั้น ให้ตั้งมั่นเป็นตสมาธิต่อไป

๕. วิธีกำหนดรู้จิตตกลงสู่ภวังค์เอง

ในเบื้องต้นนี้ จะกล่าวเรื่องภวังค์ให้ทราบก่อนแล้วจึงจะกล่าวเรื่องวิธีกำหนดรู้ซึ่งจิตที่ตกลงสู่ภวังค์เอง ให้ทราบในภายหลัง

คำว่า "ภวังค์" แปลว่าดวงจิตเดิม คือ จิตเมื่อแรกเข้าสู่ปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา แล้วจิตนั้นตั้งภวังค์ขึ้นเป็นตัวภพ ด้วยเหตุนี้จิตที่ตกลงสู่ภวังภ์แล้ว จึงเร็วกว่าจิตดวงเดิม อีกประการหนึ่ง หน้าที่ของจิตในเวลาอยู่ในภวังค์นี้ จิตมีหน้าที่ทำการสร้างภพ คือ สืบต่ออายุให้เจริญรุ่งเรืองไม่ทำการรับรู้รับเห็นในทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายภายนอกฯ เป็นพระโพธิสัตว์ ผู้ทรงสร้างทศบารมีเต็มบริบูรณ์แล้ว ได้มาปฏิบัติพระพุทธศาสนาถูกต้องตามหนทางแห่งความตรัสรู้นี้ เป็นสัพพัญญูพุทธะสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นในโลก ทรงทศพลญาณ มีพระสมันตะจักษุ ดวงตาอันแจ้งใสสว่างยิ่งไม่มีแสงสว่างอันอื่นเสมอได้ ทรงทัศนาการทั่วไปในพระธรรมวินัยทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ตลอดได้ทรงทัศนาการทั่วไปในไตรโลกธาตุทั้งสิ้นด้วย

อริยผลเท่าที่แสดงมาทั้งหมดนี้ เป็นอริยผลที่กล่าวเป็นส่วนรวม และแสดงเป็นกลาง ๆ ฟังได้ทั้งสมถะและวิปัสสนา ไม่ได้ชี้ขาดลงไปว่า ผู้นั้นได้สำเร็จมรรคผลธรรมวิเศษชั้นนั้น ๆ ข้อนี้เอาไว้ให้นักปฏิบัติผู้ที่ปฏิบัติได้แล้ว ได้รู้เป็นปัจจัยตั้งโดยเฉพาะตนเอง

๖. วิธีเดินจงกรมภาวนา

วิธีเดินจงกรมภาวนา เป็นวิธีภาวนาอีกแบบหนึ่งเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถ คือ เปลี่ยนจากการที่นั่งสมาธิภาวนาทำความเพียรภาวนาในอิริยาบถเดิน เรียกว่า เ **ดินจงกรมภาวนา**

เปลี่ยนมาทำความเพียรภาวนาในอิริยาบถยืน เรียกว่า **ยืนกำหนดจิต**

เปลี่ยนมาทำความเพียรภาวนา ในอิริยยาบถนอน เรียกว่า **นอนพุทธไสยาสน์** หรือ **สีหไสยาสน์** ก็เรียก

เมื่อจะเดินจงกรม นักปฏิบัติพึงกำหนดหนทางจงกรมที่เราจะพึงเดินก่อนว่า เราจะเดินจากที่นี่ไปถึงที่นั่น หรือถึงที่โน้น เป็นระยะทางจงกรมสั้น ๆ หรือระยะทางจงกรมยาว ๆ แล้วแต่ความต้องการ หรือแล้วแต่สถานที่พึงกำหนด หรือตกแต่งทางจงกรมตามสมควรที่เราจะเดินได้โดยสะดวก

วิธีเดินจงกรมให้ไปยืนที่ต้นทางแห่งจงกรมนั้นแล้วพึงยกมือทั้ง ๒ ขึ้น ประนมมือทั้ง ๒ ไว้เหนือหว่างคิ้ว ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คือ ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งคุณพระธรรม และคุณพระอริยสงฆ์สาวกว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งสามเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่ระลึก ที่เคารพนับถือของข้าพเจ้า แล้วตั้งเป็นความสัตย์อธิษฐานไว้ในใจว่าบัดนี้ข้าพเจ้าจะตั้งใจปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นเครื่องปฏิบัติบูชาพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้าและพระอริยสงฆ์สาวก ด้วยอำนาจแห่งคุณพระพุทธ พระธรรม พรสงฆ์นี้ จงดลบันดาลให้จิตใจของข้าพเจ้า จงสงบระงับ รู้แจ้งแทงตลอดในคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกประการเทอญฯ

เมื่อตั้งความสัตย์และอธิษฐานเสร็จแล้วก็ให้เอามือทั้งสองข้างวางจากการประนมมือ หย่อนมือทั้ง ๒ ลงมาแล้วเอามือข้างขวาจับมือข้างซ้ายหย่อนมือลงไว้ตรงข้างหน้าตามแบบพระพุทธรำพึง

ให้เจริญพรหมวิหารทั้ง ๔ มี เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จบแล้วให้ทอดสายตาลงเบื้องต่ำตั้งสติกำหนดจิตตามแบบวิธีนั่งสมาธิที่กล่าวมา แล้วนึกถึงคำบริกรรมภาวนาบทเดียวกันกับนั่งสมาธิ ภาวนาเสร็จแล้วเดินจงกรมตั้งแต่หัวส้นจงกรมข้างนี้ ไปถึงหัวส้นจงกรมข้างโน้น เดินกลับจากหัวส้นจงกรมข้างโน้น มาถึงหัวส้นจงกรมข้างนี้ เพียรพยายามเดินกลับมาไม่ต้องนับเที่ยว ให้นับสตินับดวงจิตว่าสติของเราดีหรือไม่ ดวงจิตของเราสงบหรือยังถ้ายังไม่สงบ ก็ให้เพียรพยายามเดินอยู่อย่างนั้นจนกว่าจิตของเราจะสงบลงได้จริง ๆ เมื่อจิตสงบครั้งแรกยังตั้งสติไม่ได้ก็อย่าพึ่งเดินต่อไป ให้หยุดยืนกำหนดจิตอยู่ก่อนจนกว่าจิตรวมสนิทดีแล้ว เราตั้งสติได้แล้วจึงเดินต่อไปอีก ด้วยความเป็นผู้มีความเพียรเพ่งอยู่ พยายามทำความเพียรให้เป็นไปทางใจจนกว่าจะชำนาญคล่องแคล่วในสมาธิภาวนา

ในวิธีเดินจงกรมภาวนานี้มีวิธีกระทำความเพียรให้เป็นไปทางใจด้วยใช้สติสัมปชัญญะ นึกถึงบริกรรมภาวนาบทเดียวกันกับนั่งสมาธิภาวนา จุดประสงค์ต้องการให้จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิเหมือนกัน ต่างกันแต่อิริยาบถนั่งกับเดินเท่านั้น

นักปฏิบัติที่ใคร่ต่อความหลุดพ้นควรตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่ประมาท ย่อมสนใจและเอาใจใส่กระทำความพากเพียร ทั้งยืน ทั้งเดิน ทั้งนั่ง ทั้งนอนให้ชำนาญคล่องแคล่วจริง ๆ จนกว่าจะแตกฉานในห้องพระไตรปิฎก

๗. วิธีการนอนปฏิบัติซ้อมตาย

วิธีนี้ ก็เป็นอุบายเพื่อการเข้าถึงธรรมเช่นเดียวกันกับวิธีการนั่งและการเดิน ดังที่แสดงมาแล้วในเบื้องต้น การปฏิบัติที่จัดว่าอยู่ในทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทาควรให้อยู่ในอิริยาบถทั้ง ๔ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน การนอนก็เป็นอีกอิริยาบทหนึ่ง ที่เราทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน เมื่อจิตของเราได้ต้องอยู่ในการเป็นผู้ปฏิบัติแล้วก็ควรได้ยกเอาการนอนนี้มาเป็นอุบายกำจัดทุกข์ด้วย

ควรตั้งปัญหาถามตัวเองดูว่า ทำไมเราจึงนอนก็จะได้คำตอบว่า เรานอนเพื่อบรรเทาเวทนาต่าง ๆ เมื่อรู้แล้วว่านอนเพื่อบรรเทาเวทนา ก็ขอให้การนอนนั้นได้ประโยชน์อย่างมหาศาล คือการนอนปฏิบัติซ้อมตาย

คนเราส่วนมากจะมีความกลัวตาย น้อยคนนักที่จะไม่กลัว นอกเสียจากท่านผู้ที่ได้ฝึกฝนอบรมจิตใจนมาสูงแล้วสามารถปล่อยวางละขันธ์ทั้ง ๕ ได้แล้วไม่ติดอยู่ในภพในชาติ จึงจะตัดความกลัวนี้ออกไปได้ การนอนปฏิบัติซ้อมตายจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับผู้มีความกลัว เพราะเราจะได้รู้ถึงลักษณะของการตายเปรียบเหมือนเราได้รู้หนทางที่จะไปแล้ว เราก็ย่อมจะไม่กลัวไม่เก้อเขิน

การนอนนั้นมีหลายแบบ มีนอนตะแคงแบบพุทธไสยาสน์ นอนหงาย นอนคว่ำ ตามแต่อิริยาบถที่สะดวกสบาย การนอนแบบไหนก็สามารถปฏิบัติได้เพราะข้อสำคัญอยู่ที่จิตใจเป็นใหญ่

สมมติว่านักปฏิบัตินอนหงาย หรือนอนตะแคงให้เอามือทั้ง ๒ ประนมมืออยู่ระหว่างอก อาราธนาพระกรรมฐานหรือถ้าเป็นผู้ชำนาญมากแล้ว ก็ให้น้อมมจิตระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็ตั้งจิตแผ่เมตตาให้มีเมตตาจิตเป็นบาท

เอามือข้างซ้ายวางไว้เหนือสะดือ เอามือขวาทับมือซ้ายลงไปอีกที ภาวนาบริกรรมเหมือนกับการนั่งสมาธิเมื่อเห็นสังขารร่างกายเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และเมื่อศีลสมาธิเกิดขึ้นแล้ว ปัญญาก็ย่อมจะเกิดขึ้น

คนพูดโกหกไม่ทำชั่วไม่มี

เอกธมฺมํ อตีตสฺส ภิกฺขเว ปุริสปุคฺคลสฺส นาหํ
ตสฺส กิญฺจิ ปาปกมฺมํ อกรณียนฺติ วทามิ
กตมํ เอกธมฺมํ ? ยถายิหํ ภิกฺขเว สมฺปชานมุสาวาโทติ.

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อบุคคลละเมิดธรรมอย่างหนึ่ง (พูดโกหกทั้งๆ ที่รู้อยู่) เรา(ตถาคต)กล่าวว่าจะไม่ทำบาปอื่นอีกเห็นจะไม่มีฯ ธรรมอย่างหนึ่งคืออะไร? คือผู้ที่พูดโกหกทั้งๆ ที่รู้อยู่

ขุ.อิติ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) มุสาวาทสูตร

๒๕/๒๕/๒๔๘

การปฏิบัติ หนึ่งทศวรรษวัดสามพราน ของ พระครูปลัดมหาเถรานุวัตร (จำลอง กิตฺติปญฺโญ)